

**SMURTO MOKYKLOSE PAPLITIMO,
FORMŲ, PRIEŽASČIŲ, PREVENCIJOS IR
PAGALBOS PRIEMONIŲ TYRIMAS**

TYRIMO ATASKAITA

Vilnius
2008

Tyrimo „Smurto mokyklose paplitimas, formos, priežastys, prevencija ir pagalbos priemonės“ ataskaita

Tyrimo užsakovas: Švietimo ir mokslo ministerija,
A. Volano g. 2/7, Vilnius
Specialiosios pedagogikos ir psichologijos centras,
Viršuliškių g. 103, Vilnius

Vykdytojas: Viešoji įstaiga „Vaiko namas“
Žemaitės g. 21-203, Vilnius
Tel./faks. +3705 2338396
El. paštas info@children.lt

Tyrimą atliko ir
ataskaitą rengė: doktorantė Neringa Grigutytė
doktorantė Ieva Salialionė
Virginija Skučaitė
Elena Gauda Karmazė

Turinys

I.

IVADAS	5
2.3. Mokinių, mokytojų bei tėvų nuostatos į smurtą.....	14
2.3.1. Emocinio smurto suvokimas.....	14
2.3.1.1. Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas.....	14
2.3.1.2. Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas.....	15
2.3.1.3. Emocinio smurto, kurį vaikai patiria iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas	16
2.3.2. Fizinio smurto suvokimas	17
2.3.2.1. Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas	17
2.3.2.2. Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas.....	18
2.3.2.3. Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas	19
2.3.3. Seksualinio smurto suvokimas.....	20
2.3.3.1. Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas.....	20
2.3.3.2. Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas	21
2.3.3.3. Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas	22
2.3.4. Smurto suvokimo ryšys su demografiniais rodikliais	23
2.4. Smurto mokyklose formos ir paplitimas.....	25
2.4.1. Vaikų patiriamas emocinis smurtas iš vaikų mokykloje.....	25
2.4.1.1. Vaikų atsakymai apie pačių patiriamą emocinį smurtą mokykloje	25
2.4.1.2. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą emocinį smurtą mokykloje	28
2.4.1.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą emocinį smurtą mokykloje...	33
2.4.2. Vaikų patiriamas fizinis smurtas iš vaikų mokykloje	37
2.4.2.1. Vaikų atsakymai apie pačių patirtą fizinį smurtą iš vaikų mokykloje.....	37
2.4.2.2. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą fizinį smurtą mokykloje.....	40
2.4.2.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą fizinį smurtą mokykloje.....	45
2.4.3. Vaikų patiriamas seksualinis smurtas iš vaikų mokykloje	48
2.4.3.1. Vaikų atsakymai apie pačių patiriamą seksualinį smurtą mokykloje	49
2.4.3.2. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą seksualinį smurtą mokykloje	51
2.4.3.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą seksualinį smurtą mokykloje	52
2.4.4. 5-12 klasių moksleivių žinomas jų bendramokslių tarpusavio smurtavimas.....	55
2.4.5. Vaikų patiriamas smurtas iš mokytojų.....	57
2.4.5.2. Pradinių klasių mokinių atsakymai apie pačių patirtą iš mokytojų smurtą .	57
2.4.5.3. 5-12 klasių moksleivių atsakymai apie pačių patirtą iš mokytojų smurtą ...	58
2.4.5.4. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patirtą iš mokytojų smurtą	59
2.4.6. Bendrai moksleivių patiriamas iš mokytojų smurtas	61
2.4.6.1. Vaikų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą.....	61
2.4.6.2. Tėvų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą	63

2.4.6.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą.....	64
2.4.6.4. Mokinių, tėvų ir mokytojų atsakymų apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą palyginimas	65
2.4.7. Mokytojų patiriamas smurtas iš vaikų	67
2.4.7.1. Pačių mokytojų patirtas iš mokinių smurtas	67
2.4.7.2. Mokytojų patiriamas iš mokinių smurtas.....	68
2.4.7.3. Pradinių klasių mokinių atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą.....	68
2.4.7.4. 5-12 klasių moksleivių atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą.....	69
2.4.7.5. Tėvų atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą	70
2.4.7.6. Mokytojų atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą.....	71
2.4.7.7. Vaikų, tėvų ir mokytojų atsakymų apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą palyginimas	72
2.4.8. Saugumas mokykloje	74
2.4.8.1. Moksleivių saugumas mokykloje vaikų vertinimu	74
2.4.8.2. Moksleivių saugumas mokykloje tėvų vertinimu	76
2.4.8.3. Moksleivių saugumas mokykloje mokytojų vertinimu.....	79
2.4.8.4. Moksleivių saugumas mokykloje: vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimų palyginimas	80
2.4.8.5. Mokytojų saugumas mokykloje	81
2.5. Mokinių, mokytojų bei tėvų nuostatos į smurto prieš vaikus ir tarp vaikus priežastis	83
2.6 Smurto prevencijos priemonių taikymas mokyklose ir jų efektyvumas	85
2.6.1. Mokyklose taikoma smurto prevencija	85
2.6.2. Smurto prevencijos priemonių efektyvumas	87
2.6.3. Atsakomybė už smurto mažinimą.....	89
2.7. Pagalba smurtą patyrusiems vaikams	92
2.7.1. Smurtą patyrusių vaikų kreipimasis pagalbos.....	92
2.7.2. Asmenys, į kuriuos kreipiasi pagalbos patyrę smurtą vaikai	93
2.7.3. Pagalbos efektyvumas.....	94
2.7.4. Mokyklos darbuotojų pagalba vaikui smurto atveju.....	95
IŠVADOS	98

[VADAS

Smurtas mokyklose šių laikų visuomenėje yra itin aktuali problema. Smurtas mokykloje yra apibrėžiamas kaip prievartos pasireiškimas vaikų institucijos teritorijoje ar tarp jos bendruomenės narių. Į viešumą nuolatos iškyla atvejai, kai mokyklose vaikai nukenčia nuo bendramokslių smurto, pasitaiko atvejų, kai prieš vaikus smurtauja pedagogai. Patys mokytojai taip pat pabrėžia sudėtingas darbo sąlygas, esant nuolatinei grėsmei patirti patyčias ar fizinį smurtą iš jų mokyklose besimokančių moksleivių. Kai socialinė aplinka mokyklose kelia grėsmę, kai patiriamas nuolatinis emocinis, fizinis ar net seksualinis smurtas, moksleiviai bei mokytojai mokykloje jaučiasi nesaugūs, tai apsunkina bei trikdo mokymosi procesą, mažina jo efektyvumą.

Aplinka, kurioje yra smurtaujama, itin neigiamai veikia jaunos, bręstančius žmones, kurie yra imlesni aplinkos įtakai. Stebimas ir patiriamas smurtas gali sukelti ilgalaikės neigiamos pasekmės vaikų bei jaunuolių psichologinei savijautai.

Mokyklose pasitaiko labai įvairių smurto formų. Dažniausiai jos yra skirstomos į tris didesnes kategorijas:

- Fizinis smurtas
- Seksualinis smurtas
- Emocinis smurtas

Fizinis smurtas prieš vaikus – faktinę ar potencialią fizinę žalą vaiko sveikatai sukeliantys veiksmai, sąveikos (ar jos nebuvimo) su vaiku metu (pagal Pasaulio sveikatos organizacijos, toliau vadinama PSO, apibrėžimą). Fizinio smurto veiksmų pobūdis gali būti įvairus: smūgiai, mušimas, žalojimas ir kitoks poveikis vaiko kūno išoriniam paviršiui ir vidaus organams, naudojant fizinę jėgą, šaltąjį ar šaunamąjį ginklą arba kitus daiktus, skysčius, medžiagas ir pan. Nusikalstami smurtiniai veiksmai skiriasi aukai padarytos žalos dydžiu.

Emocinis smurtas prieš vaikus – nuvertinimo, menkinimo, žeminimo, šmeižto, padarymo „atpirkimo ožiu“, grasinimo, gąsdinimo, atskyrimo, kvailinimo ar kitokie ne fizinio kontakto priešiški elgsenos modeliai, judėjimo laisvę apribojantys veiksmai, sukeliantys ar sudarantys sąlygas sukelti žalą vaiko fizinei, emocinei, psichinei, dvasinei, moralinei ar socialinei sveikatai ir vystymuisi (pagal PSO). Emocinė prievarta

gali būti įvairių formų: nuolatinė kritika, šauksmai, patyčios, jausmų nepaisymas, žeminimas ir kita.

Seksualinis smurtas prieš vaikus – vaiko raidos požiūriu priklausomų vaikų ir paauglių įtraukimas į seksualinę veiklą, kuriai jie nesubrendę, kurios nevysiškai suvokia, į kurią nesugeba tinkamai reaguoti, kuri pažeidžia socialinius tabu ir kuria tvirkintojas siekia patenkinti savo seksualinius poreikius ir (ar) gauti su šia veikla susijusį pelną (pagal PSO).

Siekiant sukurti ir pritaikyti mokyklose kiek įmanoma efektyvesnę prevencijos programą, būtina įvertinti, kokių veiksmų šiuo metu jau yra imtasi mokyklose bandant sumažinti smurto paplitimą bei nustatyti, kurios iš šiuo metu taikomų prevencijos ir pagalbos priemonių yra efektyvios bei kurių reikia atsisakyti ir pradėti įgyvendinti naujas. Pirminę prevenciją galima apibrėžti kaip paslaugas, skirtas visai populiacijai, siekiant išvengti bet kokių prievartos atvejų. Kalbant apie mokyklą, tai gali būti įvairūs renginiai, paskaitos, ekskursijos, skirtos visiems mokykloje besimokantiems vaikams. Pagalba nuo smurto nukentėjusiems bei smurtaujantiems vaikams gali būti siejama su antrine bei tretine prevencija. Antrinė prevencija tai yra paslaugos, skirtos didelės rizikos grupei, siekiant išvengti tolesnio smurto plitimo, tretinė prevencija – tai paslaugos, skirtos žinomiems smurtautojams bei aukoms, siekiant išvengti naujų incidentų. Pagalbos priemonių efektyvumas mokykloje taip pat yra siejamas su gebėjimu bendradarbiauti įvairioms institucijoms bei su mokykla susijusiems asmenims (tėvams, mokiniams, mokytojams, vaiko teisių apsaugos tarnyboms, nepilnamečių reikalų policijos pareigūnams ir pan.).

Smurto mokyklose paplitimo, formų, priežasčių, prevencijos ir pagalbos tyrimo tikslas - įvertinti smurto mokyklose paplitimą, formas, priežastis, prevencijos ir pagalbos priemones.

Tyrimo uždaviniai:

1. Atskleisti atskirų mokinių amžiaus grupių (I- IV klasių, V-VIII klasių, IX – XII klasių), mokytojų bei tėvų nuostatas į smurtą:

Kokį vaikų elgesį mokiniai vertina kaip smurtinį?

Kokį vaikų elgesį mokytojai vertina kaip smurtinį?

Kokį vaikų elgesį mokinių tėvai vertina kaip smurtinį?

Kokį suaugusiųjų elgesį su vaikais mokiniai vertina kaip smurtinį?

Kokį suaugusiųjų elgesį su vaikais mokytojai vertina kaip smurtinį?

Kokį suaugusiųjų elgesį su vaikais mokinių tėvai vertina kaip smurtinį?

2. Išsiaiškinti smurto mokyklose formas ir paplitimą:

Kokios smurto rūšys yra paplitusios mokyklose: mokinių tarpusavio, mokinių – mokytojų santykiuose?

Iš ko ir kur (kokiose vietose) mokiniai dažniausiai patiria smurtą?

Kaip mokiniai, mokytojai ir mokinių tėvai vertina saugumą mokykloje?

3. Atskleisti mokinių, mokytojų bei tėvų nuostatas į smurto prieš vaikus ir tarp vaikų priežastis.

4. Išsiaiškinti kokios smurto prevencijos priemonės yra taikomos ir kaip jų efektyvumą vertina mokiniai, tėvai ir mokytojai:

Kokios taikomos prevencinės priemonės?

Koks šių priemonių efektyvumas mokinių, mokytojų bei mokinių tėvų nuomone?

Kaip reaguojama į smurto tarp vaikų atvejus?

5. Išsiaiškinti pagalbos galimybes smurtą patiriantiems bei smurtaujantiems mokiniams, pagalbos efektyvumą.

II. SMURTO MOKYKLOSE PAPLITIMAS, FORMOS, PRIEŽASTYS, PREVENCIJA IR PAGALBOS PRIEMONĖS: TYRIMO ANALIZĖ

2.1. Tyrimo eiga ir aprašymas

Smurto mokyklose paplitimo, formų, priežasčių, taikomų prevencijos ir pagalbos priemonių išaiškinimui buvo sukurti 4 klausimynai (žr. 1, 2, 3, 4 priedus), skirti 1-4 klasių, 5-12 klasių mokiniams, mokytojams bei mokinių tėvams.

2007 m. gruodžio mėn. buvo parengti klausimynai, tyrimas pradėtas vykdyti 2008 m. sausio mėnesį. Tyrime dalyvavo atsitiktiniu būdu atrinktos 17 mokyklų: 1 pradinė, 4 pagrindinės, 10 vidurinių, 1 gimnazija ir 1 jaunimo mokykla. Respondentus – mokinius, jų tėvus ir mokytojus – apklausė 17 specialiai apmokyti tyrėjų – atrinktų mokyklų socialiniai pedagogai.

2.2. Tiriamųjų charakteristika

Iš viso buvo išdalinta 2731 anketų, iš jų grįžo pilnai užpildytų 2323 (85 procentų): 957 mokinių (91,3 procentų), 537 mokytojų (83,7 procentų) ir 829 tėvų (79,5 procentų) anketos.

Respondentai apklausti devyniose iš dešimties apskričių. Respondentų pasiskirstymas pagal apskritis pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal apskritis

Apskritis	Mokiniai		Mokytojai		Tėvai		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Alytus	61	6,4	9	1,7	57	6,9	127	5,5
Kaunas	212	22,2	147	27,4	174	21,0	533	22,9
Marijampolė	111	11,6	59	11,0	108	13,0	278	12,0
Panevėžys	72	7,5	56	10,4	71	8,6	199	8,6
Šiauliai	109	11,4	82	15,3	89	10,7	280	12,1
Tauragė	75	7,8	32	6,0	72	8,7	179	7,7
Telšiai	64	6,7	48	8,9	56	6,8	168	7,2
Utena	126	13,2	59	11,0	110	13,3	295	12,7
Vilnius	127	13,3	45	8,4	92	11,1	264	11,4
Iš viso	957	100,0	537	100,0	829	100,0	2323	100,0

35% respondentų gyvena viename iš penkių didžiųjų Lietuvos miestų, 41% - rajono centre, o likę 24% - kaime arba miestelyje (iki 2000 gyventojų). Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenamosios vietovės dydį pateiktas 2 lentelėje.

2 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal gyvenvietės dydį

Gyvenvietės dydis	Mokiniai		Mokytojai		Tėvai		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%	N	%
Miestas	309	32,3	221	41,2	290	35,0	820	35,3
Rajono centras	430	44,9	190	35,4	338	40,8	958	41,2
Kaimas, miestelis	218	22,8	126	23,5	201	24,2	545	23,5
Iš viso	957	100,0	537	100,0	829	100,0	2323	100,0

Lyginant pagal mokyklų tipą, daugiausia – du trečdaliai – respondentų atstovauja (dirba, mokosi patys arba mokosi jų vaikai) vidurinei mokyklai, šeštadalis – pagrindinei mokyklai, po 6 procentus – pradinei mokyklai ir gimnazijai, o 3 procentai – jaunimo mokyklai. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą pateiktas 3 lentelėje.

3 lentelė. Respondentų pasiskirstymas pagal mokyklos tipą

Respondentų grupės	Mokyklos tipas											
	Pradinė		Pagrindinė		Vidurinė		Gimnazija		Jaunimo		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Mokiniai	76	7,9	158	16,5	627	65,5	57	6,0	39	4,1	957	100,0
1-4 kl.	76	24,4	35	11,2	201	64,4	-	-	-	-	312	100,0
5-8 kl.	-	-	80	27,1	206	69,8	-	-	9	3,1	295	100,0
9-12 kl.	-	-	43	12,3	220	62,9	57	16,3	30	8,6	350	100,0
Tėvai	57	6,9	165	19,9	535	64,5	56	6,8	16	1,9	829	100,0
Mokytojai	9	1,7	74	13,8	395	73,6	36	6,7	23	4,3	537	100,0
Iš viso	142	6,1	397	17,1	1557	67,0	149	6,4	78	3,4	2323	100,0

Vaikų imties aprašymas

Tyrime dalyvavo 1-12 klasių moksleiviai, besimokantys pradinėse, pagrindinėse, vidurinėse, jaunimo mokyklose ir gimnazijose (respondentų pasiskirstymą pagal mokyklų tipus žr. 3 lentelėje). Apklaustų vaikų amžius – nuo 6 iki 19 metų (vidurkis 12,8). Pusė apklaustųjų – vyriškos, pusė – moteriškos lyties. Respondentų pasiskirstymas pagal klases ir lytį pateiktas 4 lentelėje.

4 lentelė. *Vaikų pasiskirstymas pagal klasę ir lytį*

Klasė	Berniukai		Mergaitės		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%
1-4 kl.	157	50,3	155	49,7	312	100,0
1	31	56,4	24	43,6	55	100,0
2	46	52,3	42	47,7	88	100,0
3	39	45,3	47	54,7	86	100,0
4	41	49,4	42	50,6	83	100,0
5-8 kl.	147	49,8	148	50,2	295	100,0
5	45	47,9	49	52,1	94	100,0
6	26	45,6	31	54,4	57	100,0
7	52	54,7	43	45,3	95	100,0
8	24	49,0	25	51,0	49	100,0
9-12 kl.	173	49,4	177	50,6	350	100,0
9	52	57,8	38	42,2	90	100,0
10	59	55,7	47	44,3	106	100,0
11	38	58,5	27	41,5	65	100,0
12	24	27,0	65	73,0	89	100,0
Iš viso	477	49,8	480	50,2	957	100,0

Daugumos (93,8%) apklaustų 5-12 klasių moksleivių gimtoji kalba lietuvių, 3,3% – rusų, 2,6% - lenkų, 0,3% – baltarusių.

Du trečdaliai 5-12 klasių moksleivių gyvena su abiem tėvais, ketvirtadalis – su vienu iš tėvų, 4 procentai – su seneliais, likę – su globėjais, vaikų namuose ar gyvena savarankiškai (vieni ar su partneriu/sutuoktiniu) (detaliau pateikta 5 lentelėje).

5 lentelė. *5-12 kl. moksleivių šeima*

Vaikas gyvena su:	N	%
Abiem tėvais	438	67,9
Vienu iš tėvų	160	24,8
Seneliais	25	3,9
Globėjais	8	1,2
Vaikų namuose	6	0,9
Savarankiškai	5	0,8
Kita	3	0,5
Iš viso	645	100,0

Tėvų imties aprašymas

Gauta užpildytų 829 Tėvų anketos. Dauguma (93,7 proc.) vaikų įteikė Tėvų anketas vienam iš savo tėvų, tačiau dalis vaikų anketas perdavė kitiems šeimos nariams: seneliams (2,9 proc.), globėjams (1,7 proc.), auklėtojams (0,6 proc.) ir kt. Paprastumo dėlei toliau visi Tėvų anketas užpildę asmenys bus vadinami tėvais.

6 lentelė. Tėvų vaikų pasiskirstymas pagal klasę ir lytį

Klasė	Berniukai		Mergaitės		Iš viso	
	N	%	N	%	N	%
1-4 kl.	141	48,8	148	51,2	289	100,0
1	26	54,2	22	45,8	48	100,0
2	44	52,4	40	47,6	84	100,0
3	34	44,2	43	55,8	77	100,0
4	37	46,3	43	53,8	80	100,0
5-8 kl.	116	47,0	131	53,0	247	100,0
5	37	48,1	40	51,9	77	100,0
6	25	45,5	30	54,5	55	100,0
7	35	47,9	38	52,1	73	100,0
8	19	45,2	23	54,8	42	100,0
9-12 kl.	116	43,4	151	56,6	267	100,0
9	29	48,3	31	51,7	60	100,0
10	35	45,5	42	54,5	77	100,0
11	31	56,4	24	43,6	55	100,0
12	21	28,0	54	72,0	75	100,0
Iš viso	373	46,5	430	53,5	803	100,0

P.S. 26 tėvai nenurodė savo vaiko lyties ar klasės

Tėvai turėjo savo anketoje žymėti apie vaiko, atnešusio anketą, smurto situaciją mokykloje. Tėvai užpildė anketas apie 289 pradinukų, 247 5-8 kl. ir 267 vyresnių (9-12 kl.) klasių moksleivių patiriamą smurtą. Tėvų vaikų klasių ir lyties pasiskirstymas pateiktas 6 lentelėje.

Daugumą Tėvų anketų užpildė moterys: 87 proc. moterų ir 13 proc. vyrų. Vidutinis tėvų amžius – 40 metų (svyruoja nuo 20 m. auklės iki 77 m. senelės).

Dauguma tėvų turi ne žemesnį nei vidurinį išsilavinimą: trečdalis vidurinį, trečdalis aukštesnįjį ir ketvirtadalis aukštąjį. Tėvų pasiskirstymas pagal išsilavinimą pateiktas 7 lentelėje.

7 lentelė. Tėvų išsilavinimas

Tėvų išsilavinimas	N	%
pradinis	7	0,9
pagrindinis	43	5,3
vidurinis	303	37,7
aukštesnysis	258	32,1
aukštasis	193	24,0
Iš viso	804	100,0

P.S. 25 tėvai nenurodė savo išsilavinimo

Didžiausias procentas (42,4 proc.) šeimų gauna iki 500 Lt pajamų vienam šeimos nariui per mėnesį, kiek mažiau (39,9 proc.) – tarp 500-1000 Lt, tik kas šešta šeima gauna daugiau nei 1000 Lt pajamų vienam šeimos nariui (pasiskirstymas pagal pajamas pateiktas 8 lentelėje).

8 lentelė Pajamos vienam šeimos nariui

Pajamos	N	%
Iki 500 Lt	338	42.4
500-1000 Lt	318	39.9
1000-2000 Lt	111	13.9
2000-3000 Lt	19	2.4
Virš 3000 Lt	11	1.4
Iš viso	797	100

P.S. 32 tėvai nenurodė savo pajamų

Vidutinis tėvų turimų vaikų skaičius – 2,2 vaiko (į skaičiavimą neįtraukti globos namų auklėtojai). Daugiau nei pusė apklaustų tėvų turi po du vaikus, kas šeštas – po vieną, 22,9 proc. – tris ir daugiau vaikų. Tėvų pasiskirstymas pagal turimų vaikų skaičių pateiktas 9 lentelėje.

9 lentelė Tėvų turimų vaikų skaičius

Vaikų skaičius	N	%
1	131	16,1
2	459	56,3
3	123	15,1
4	33	4,0
Nuo 5 iki 9	31	3,8
Iš viso	777	95,3

Mokytojų imties aprašymas

Mokytojų anketas užpildė 537 mokytojai. Dauguma apklaustų mokytojų – moterys: 87,2 proc. moterų ir 12,8 proc. vyrų. Vidutinis amžius – 44,9 metų (varijuoja nuo 19 iki 70 metų). Mokytojo darbo stažo vidurkis – 20,9 metų (varijuoja nuo 1 iki 46 metų).

Pagal pareigas mokykloje daugiausia apklaustų (42,6 proc.) mokytojų yra 5-12 klasių auklėtojai (dauguma jų yra ir dalykų mokytojai, išskyrus 6), 37,4 proc. yra tik 5-12 klasių dalykų mokytojų, 15,3 proc. – pradinė klasių mokytojai. Mokytojų anketas užpildė ir keliolika kitų pareigybių darbuotojų: socialiniai pedagogai, specialieji pedagogai, bibliotekininkai, mokytojo padėjėjai, direktoriai, papildomo ugdymo specialistai.

Paprastumo dėlei visi užpildę Mokytojų anketas asmenys toliau bus vadinami mokytojais. Mokytojų pasiskirstymas pagal pareigas pateiktas 10 lentelėje.

10 lentelė. *Mokytojų pareigos*

Mokytojo pareigos	N	%
Tik 5-12 kl. mokytojas	201	37,4
Auklėtojai	229	42,6
Pradinukų mokytojas	82	15,3
Kita	9	1,7
Nenurodė	16	3,0
Iš viso	537	100,0

2.3. Mokinių, mokytojų bei tėvų nuostatos į smurtą

Šiame skyriuje analizuojama, kokios respondentų (5-12 klasių moksleiviai, tėvai ir mokytojai) nuostatos į smurtą. Išskirtos trys smurto grupės: emocinis, fizinis ir seksualinis smurtas. Elgesio formos pateiktos iš dviejų perspektyvų: kai prieš vaiką smurtauja kitas vaikas/ vaikai ir kai prieš vaiką smurtauja suaugęs.

2.3.1. Emocinio smurto suvokimas

2.3.1.1. Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

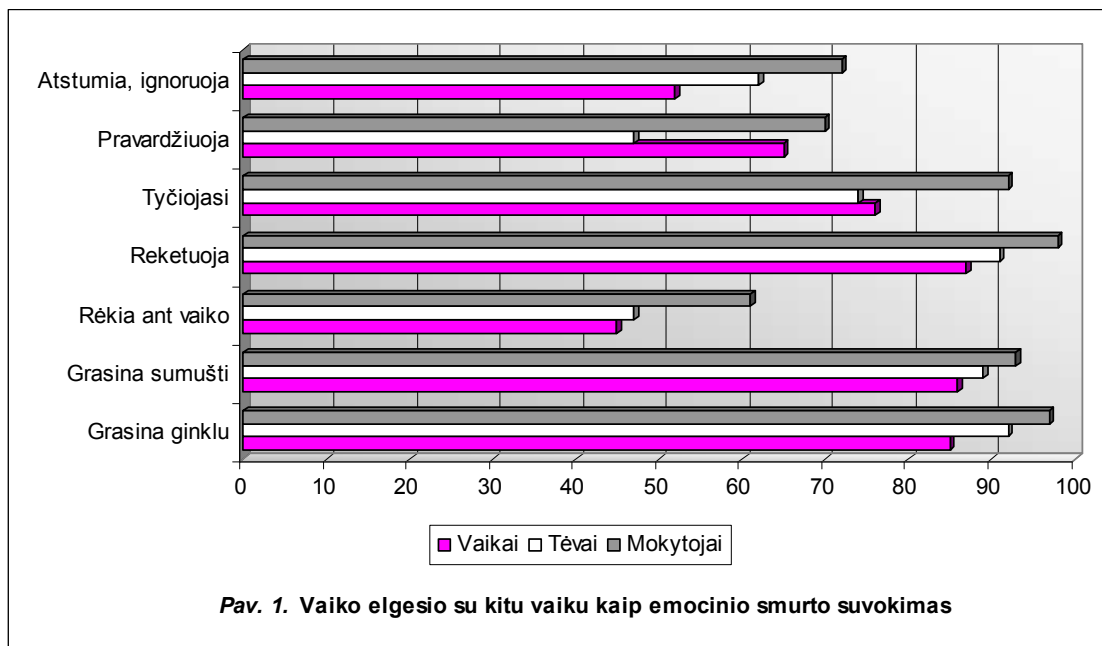
Respondentų teirautasi, kokias elgesio formas jie laiko smurtu. Pateiktos tokios elgesio formos: vaiką atstumia/ ignoruoja bendraklasiai, vienas vaikas pravardžiuoja kitą, vaikas tyčiojasi iš kito vaiko, vaikas reketuoja kitą vaiką (gąsdinimais reikalauja pinigų, daiktų), vaikas rėkia ant bendraklasio, vaikas grasina sumušti kitą vaiką, vaikas kitiems grasina ginklu.

Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtiniu elgesiu laiko reketavimą, grasinimą sumušti ir grasinimą ginklu. Daugiau nei pusė respondentų smurtu laiko vieno vaiko tyčiojimąsi iš kito, vaiko atstūmimą/ignoravimą. Tuo tarpu vieno vaiko rėkimą ant kito daugiau nei pusė tėvų ir vaikų nelaiko smurtu (mokytojai dažniau aprėkimą laiko smurtu). Taip pat pusė tėvų nelaiko pravardžiavimo smurtu (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Vaiko elgesio su kitu vaiku kaip emocinio smurto suvokimas

	Vaikai				Tėvai				Mokytojai			
	yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas	
Vaiko elgesys su kitu vaiku	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vaikai atstumia, ignoruoja	331	51,9	307	48,1	506	62,3	306	37,7	382	72,3	146	27,7
Vaikas pravardžiuoja	415	64,6	227	35,4	383	47,1	431	52,9	366	69,7	159	30,3
Vaikas tyčiojasi	485	75,8	155	24,2	602	73,8	214	26,2	489	91,6	45	8,4
Vaikas reketuoja	556	86,6	86	13,4	747	91,0	74	9,0	528	98,3	9	1,7
Vaikas rėkia ant kito vaiko	290	45,0	354	55,0	380	47,0	428	53,0	317	60,6	206	39,4
Vaikas grasina sumušti	546	85,8	90	14,2	728	89,1	89	10,9	499	93,3	36	6,7
Vaikas grasina ginklu	544	85,0	96	15,0	753	92,1	65	7,9	520	97,0	16	3,0

Nurodytas elgesio formas laikyti smurtu labiausiai linkę mokytojai, o mažiausiai – vaikai. Mokytojai nurodytas elgesio formas dažniau laiko smurtu nei vaikai (išskyrus pravardžiavimą, į kurį nuomonės panašios) ir tėvai. Vaikų nuostatos į emocinį smurtą panašesnės į tėvų požiūrį nei į mokytojų: tėvai ir vaikai panašiai vertina tyčiojimąsi, rėkimą ant vaiko ir grasinimą sumušti; tėvai dažniau už vaikus smurtu laiko atstūmimą, reketavimą ir grasinimą ginklu, o vaikai dažniau už tėvus smurtu laiko pravardžiavimą (žr. Pav.1).

2.3.1.2 Emocinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

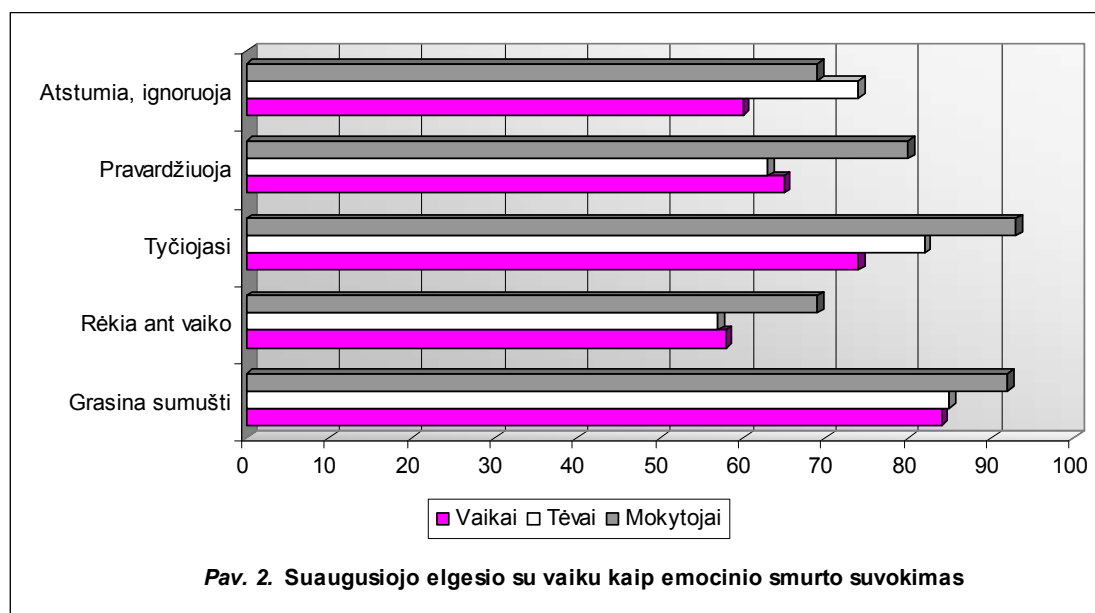
Respondentų teirautasi, ką iš eilės formų jie laiko smurtu. Pateiktos tokios eilės formos: suaugęs atstumia/ ignoruoja vaiką, suaugęs pravardžiuoja vaiką, suaugęs tyčiojasi iš vaiko, suaugęs rėkia ant vaiko, suaugęs grasina vaiką sumušti.

Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtu laiko grasinimą sumušti ir tyčiojimąsi iš vaiko. Ir kitas emocinės prievartos apraiškas daugiau nei pusė respondentų laiko smurtu (žr. 12 lentelę). Tokią elgesio formą kaip suaugusiojo rėkimas ant vaiko tik pusė tėvų ir vaikų laiko smurtu.

12 lentelė. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip emocinio smurto suvokimas

	Vaikai				Tėvai				Mokytojai			
	yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Suaugusiojo elgesys su vaiku												
Suaugęs atstumia, ignoruoja	386	60,1	256	39,9	591	73,5	213	26,5	364	68,8	165	31,2
Suaugęs pravardžiuoja	419	65,2	224	34,8	507	62,9	299	37,1	424	79,7	108	20,3
Suaugęs tyčiojasi	473	73,6	170	26,4	664	81,5	151	18,5	498	93,3	36	6,7
Suaugęs rėkia ant vaiko	368	57,5	272	42,5	464	57,4	345	42,6	360	68,7	164	31,3
Suaugęs grasina sumušti	540	84,0	103	16,0	688	84,5	126	15,5	492	91,8	44	8,2

Mokytojai nurodytas elgesio formas laiko smurtu dažniau nei vaikai ir tėvai (išskyrus atstūmimą – čia tėvų ir mokytojų nuomonė panaši). Tėvų ir vaikų atsakymai tarpusavyje panašesni: tėvai ir vaikai panašiai vertina grasinimą sumušti, pravardžiovimą ir rėkimą ant vaiko, tuo tarpu vaiko atstūmimą ir tyčiojimąsi iš vaiko tėvai dažniau nei vaikai vertina kaip smurtą (žr. Pav. 2).

2.3.1.3 Emocinio smurto, kurį vaikai patiria iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas

Tėvai emocinės prievartos apraiškas dažniau vertina kaip smurtą, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei kai taip elgiasi vaikas su vaiku: netinkamas suaugusiojo elgesys su vaiku vertinamas griežčiau nei toks pats vaikų tarpusavio elgesys. Vaikų atveju ši tendencija suaugusiųsius vertinti griežčiau nėra tokia ryški: tik atstūmimą ir vaiko aprėkimą moksleiviai dažniau vertina kaip smurtą, jei tai daro suaugęs vaikui, o kai taip elgiasi

vaikai tarpusavyje, vertinama nuolaidžiau. Mokytojai linkę vertinti elgesį kaip smurtinį neatsižvelgiant į tai, kas taip elgiasi – suaugęs ar vaikas. 13 lentelėje pateikta, kiek dažnai respondentai laiko smurtu nurodytas elgesio formas, atsižvelgiant į tai, kas – vaikas ar suaugęs – jas taiko.

13 lentelė. *Suaugusiojo ir vaiko taikomos emocinės prievartos laikymas smurtu (%)*

Emocinė prievarta	Vaikai		Tėvai		Mokytojai	
	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs
Atstumia, ignoruoja	51,9	60,1	62,3	73,5	72,3	68,8
Pravardžiuoja	64,6	65,2	47,1	62,9	69,7	79,7
Tyčiojasi	75,8	73,6	73,8	81,5	91,6	93,3
Rėkia ant vaiko	45,0	57,5	47,0	57,4	60,6	68,7
Grasina sumušti	85,8	84,0	89,1	84,5	93,3	91,8

2.3.2. Fizinio smurto suvokimas

2.3.2.1 Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

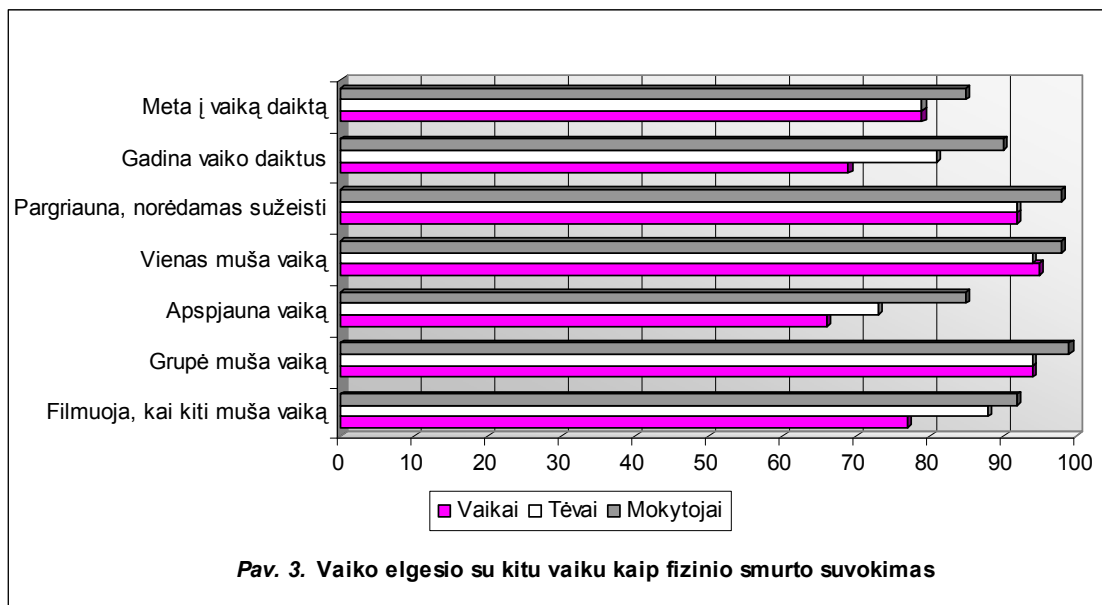
Respondentų teirautasi, ką iš nurodytų elgesio formų jie laiko smurtu. Pateiktos tokios elgesio formos: vaikas meta į kitą vaiką koki nors daiktą, vaikas atima ir gadina bendraklasio daiktus, vaikas pargriaua kitą, norėdamas sužeisti, vienas vaikas muša kitą, grupė vaikų muša vieną vaiką, vaikas filmuoja ar fotografuoja, kai vaiką muša kiti vaikai.

14 lentelė. *Vaiko elgesio su kitu vaiku kaip fizinio smurto suvokimas*

Vaiko elgesys su kitu vaiku	Vaikai				Tėvai				Mokytojai			
	yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Meta į vaiką daiktą	502	78,7	136	21,3	641	78,9	171	21,1	449	84,9	80	15,1
Gadina vaiko daiktus	441	68,8	200	31,2	658	80,6	158	19,4	481	90,1	53	9,9
Pargriaua, norėdamas sužeisti	591	91,9	52	8,1	759	92,3	63	7,7	528	98,3	9	1,7
Vienas muša vaiką	608	95,0	32	5,0	767	93,5	53	6,5	528	98,3	9	1,7
Apspjauna vaiką	425	66,4	215	33,6	587	72,6	221	27,4	451	84,9	80	15,1
Grupė muša vaiką	600	94,0	38	6,0	770	93,9	50	6,1	531	98,9	6	1,1
Filmuoja, kai kiti muša vaiką	495	77,6	143	22,4	714	87,9	98	12,1	492	92,1	42	7,9

Dauguma respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, ir mušimą – tiek kai vaiką muša vienas, tiek kai muša grupė vaikų. Tuo tarpu kitos fizinės prievartos apraiškos vertinamos nuosaikiau, ir ties jomis smarkiai išsiskiria vaikų, tėvų ir mokytojų nuomonės (žr. 14 lentelę).

Nurodytas elgesio formas laikyti smurtu labiausiai linkę mokytojai, o mažiausiai – vaikai. Mokytojai visas nurodytas elgesio formas dažniau laiko smurtu nei vaikai ir tėvai. Vaikų ir tėvų nuomonės panašesnės: panašus procentas tėvų ir vaikų smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, mušimą (tiek poroj, tiek grupinį) ir daikto metimą į vaiką, tuo tarpu mušimo filmavimą, daiktų gadinimą ir vaiko apspjovimą vaikai rečiau už tėvus laiko smurtu (žr. Pav. 3).

2.3.2.2. Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

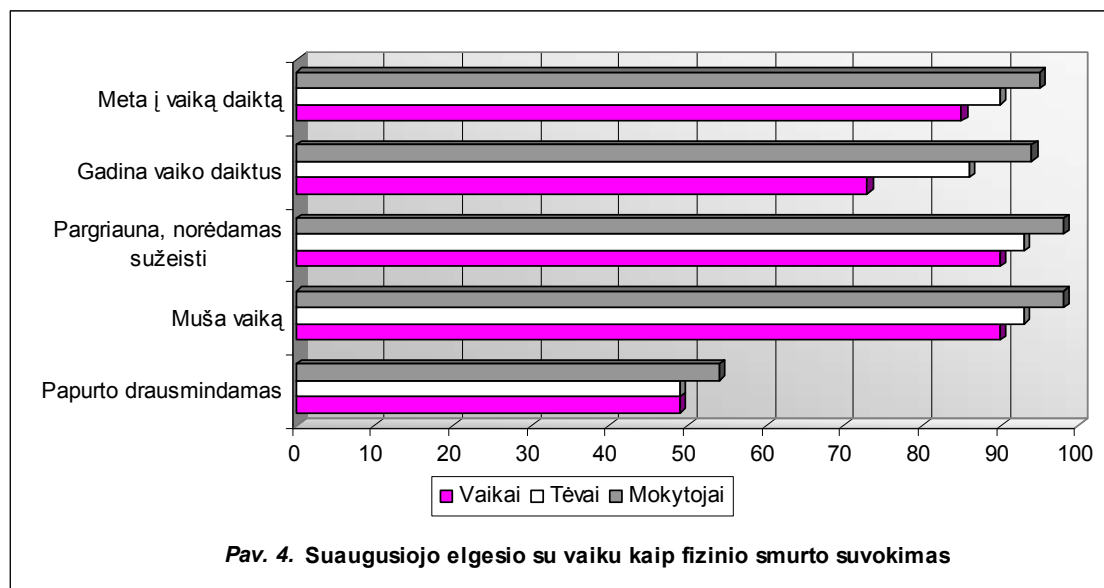
Respondentų teirautasi, ką iš nurodytų elgesio formų jie laiko smurtu. Pateiktos tokios elgesio formos: suaugęs meta į vaiką daiktą, suaugęs atima ir gadina vaiko daiktus, suaugęs pargriauna vaiką, norėdamas jį sužeisti, suaugęs muša vaiką, suaugęs papurto vaiką už peties, norėdamas sudrausminti.

Dauguma respondentų laiko smurtu vaiko daiktų gadinimą, daiktų metimą į vaiką, tyčinį pargriovimą ir mušimą. Visai kitaip vertinamas vaiko papurtymas už peties, siekiant sudrausminti – tik pusė respondentų tai laiko smurtu (žr. 15 lentelę).

15 lentelė. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip fizinio smurto suvokimas

	Vaikai				Tėvai				Mokytojai			
	yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Suaugusiojo elgesys su vaiku												
Meta į vaiką daiktą	547	85,3	94	14,7	735	89,6	85	10,4	505	94,6	29	5,4
Gadina vaiko daiktus	467	73,1	172	26,9	704	86,4	111	13,6	500	93,6	34	6,4
Pargriauna, norėdamas sužeisti	574	89,7	66	10,3	767	93,3	55	6,7	527	98,3	9	1,7
Muša vaiką	577	90,3	62	9,7	766	93,2	56	6,8	523	97,6	13	2,4
Papurto drausmindamas	312	49,0	325	51,0	395	48,6	418	51,4	287	54,4	241	45,6

Nurodytas elgesio formas laikyti smurtu labiausiai linkę mokytojai, o mažiausiai – vaikai. Mokytojai visas elgesio formas dažniau laiko smurtu nei vaikai (išskyrus papurtymą) ir tėvai. Tėvų ir vaikų nuomonės yra tarpusavy panašesnės: tėvai ir vaikai panašiai vertina papurtimą ir mušimą, vis tik tėvai dažniau nei vaikai smurtu laiko tyčinį vaiko pargriovimą, daikto metimą į vaiką ir vaiko daiktų gadinimą (žr. Pav. 4).

Pav. 4. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip fizinio smurto suvokimas

2.3.2.3 Fizinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas

Panašus procentas respondentų vaiko tyčinį pargriovimą, mušimą ir jo daiktų gadinimą laiko smurtu, neatsižvelgiant į tai, ar taip su vaiku elgiasi kitas vaikas, ar suaugęs. Tuo tarpu daikto metimas į vaiką dažniau laikomas smurtu, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei, kad taip elgiasi vaikai tarpusavyje. 16 lentelėje pateikta, kiek dažnai respondentai

laiko smurtu fizinės prievartos apraiškas, atsižvelgiant į tai, kas – vaikas ar suaugęs – taip elgiasi.

16 lentelė. Suaugusiojo ir vaiko taikomos fizinės prievartos laikymas smurtu (%)

	Vaikai		Tėvai		Mokytojai	
	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs
Fizinė prievarta						
Meta į vaiką daiktą	78,7	85,3	78,9	89,6	84,9	94,6
Gadina vaiko daiktus	68,8	73,1	80,6	86,4	90,1	93,6
Pargriauna, norėdamas sužeisti	91,9	89,7	92,3	93,3	98,3	98,3
Muša vaiką	95,0	90,3	93,5	93,2	98,3	97,6

2.3.3. Seksualinio smurto suvokimas

2.3.3.1. Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų, suvokimas

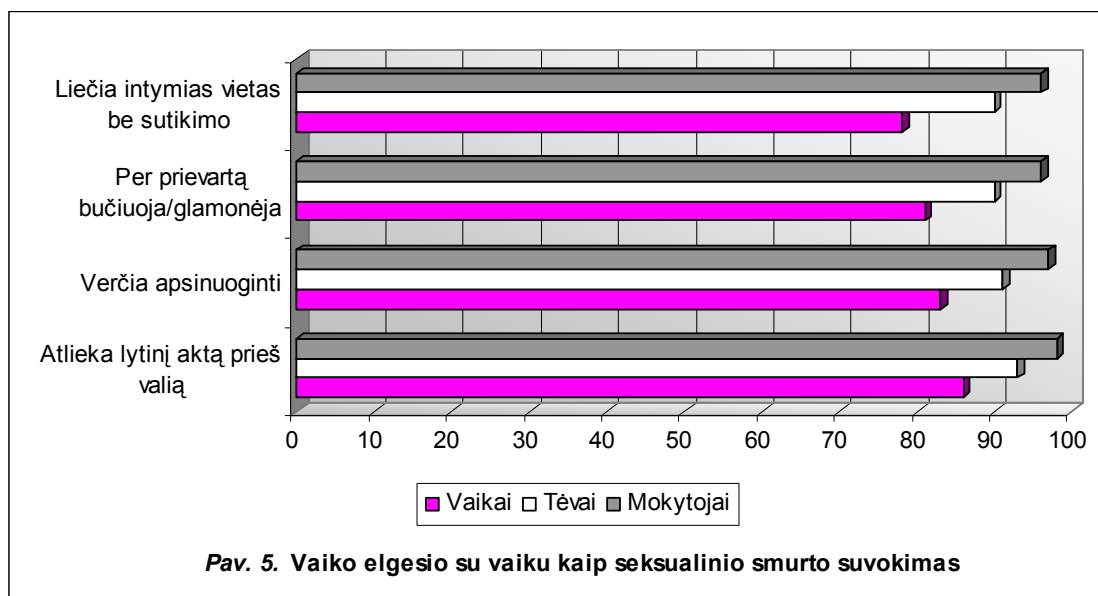
Respondentų teirautasi, ką iš nurodytų elgesio formų jie laiko smurtu. Pateiktos tokios elgesio formų: vienas vaikas liečia kito vaiko intymias vietas be jo sutikimo, vienas vaikas per prievartą bučiuoja ar glamonėja kitą vaiką, vienas vaikas verčia kitą apsinuoginti, vienas vaikas su kitu atlieka lytinį aktą prieš jo valią.

Dauguma respondentų nurodytas elgesio formas laiko smurtu (žr. 17 lentelę).

17 lentelė. Vaiko elgesio su kitu vaiku kaip seksualinio smurto suvokimas

	Vaikai				Tėvai				Mokytojai			
	yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vaiko elgesys su kitu vaiku												
Liečia intymias vietas be sutikimo	501	78,3	139	21,7	740	90,4	79	9,6	516	96,3	20	3,7
Per prievartą bučiuoja/glamonėja	522	81,4	119	18,6	739	90,3	79	9,7	515	96,1	21	3,9
Verčia apsinuoginti	534	83,2	108	16,8	752	91,6	69	8,4	522	97,4	14	2,6
Atlieka lytinį aktą prieš valią	553	86,3	88	13,7	764	93,1	57	6,9	524	97,6	13	2,4

Vis tik labai išsiskiria mokytojų, tėvų ir vaikų suvokimas: beveik visi mokytojai nurodytas elgesio formas laiko smurtu, žymiai rečiau tokį elgesį laiko smurtu tėvai, o vaikai tokį elgesį kaip smurtinį suvokia dar rečiau nei tėvai. Netgi tokį elgesį kaip lytinio akto atlikimas prieš kito valią 14 procentų vaikų nelaiko smurtu (žr. Pav. 5).

2.3.3.2. Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš suaugusiųjų, suvokimas

Respondentų teirautasi, ką iš nurodytų elgesio formų jie laiko smurtu. Pateiktos tokios elgesio formos: suaugęs liečia vaiko intymias vietas be jo sutikimo, suaugęs per prievartą bučiuoja ar glamonėja vaiką, suaugęs verčia vaiką apsinuoginti, suaugęs atlieka lytinį aktą su vaiku jam nesutinkant, suaugęs atlieka lytinį aktą su vaiku jam sutinkant.

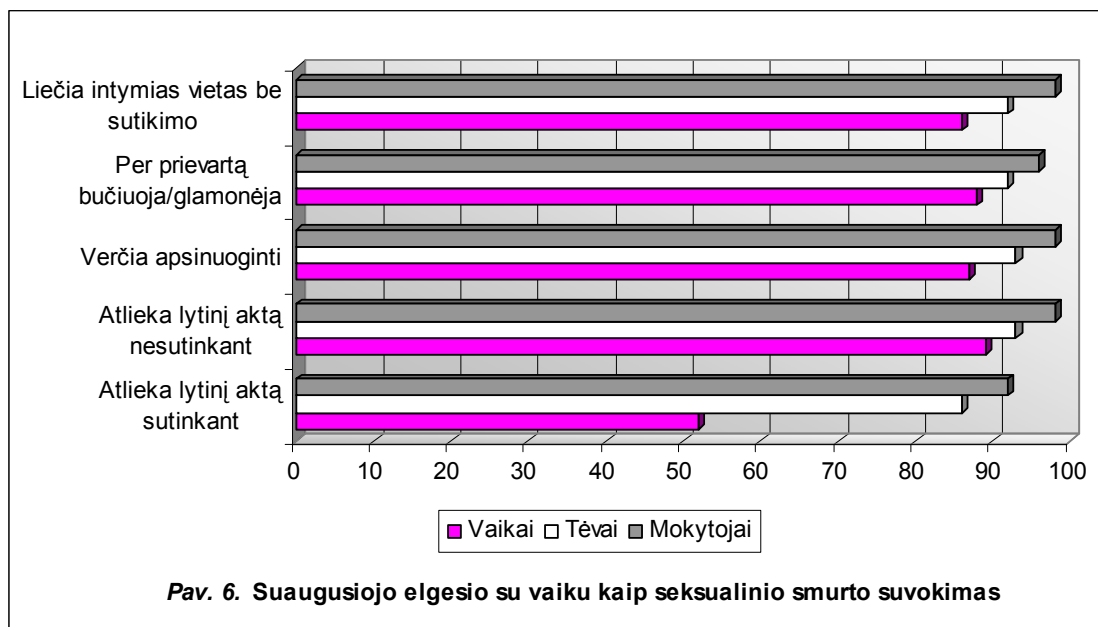
Dauguma respondentų aukščiau išvardintas elgesio formas laiko smurtu. Yra tik viena išimtis: tik pusė vaikų suaugusiojo lytinį aktą su vaiku vaikui sutinkant vertina kaip smurtą (žr. 18 lentelę).

18 lentelė. Suaugusiojo elgesio su vaiku kaip seksualinio smurto suvokimas

Suaugusiojo elgesys su vaiku	Vaikai				Tėvai				Mokytojai			
	yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas		yra smurtas		nėra smurtas	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Liečia intymias vietas be sutikimo	553	86,3	88	13,7	754	91,6	69	8,4	524	97,8	12	2,2
Per prievartą bučiuoja/glamonėja	567	88,2	76	11,8	758	92,2	64	7,8	512	96,2	20	3,8
Verčia apsinuoginti	558	86,9	84	13,1	761	92,8	59	7,2	523	97,6	13	2,4
Atlieka lytinį aktą nesutinkant	568	88,6	73	11,4	766	93,0	58	7,0	526	98,0	11	2,0
Atlieka lytinį aktą sutinkant	336	52,4	305	47,6	702	86,0	114	14,0	486	91,7	44	8,3

Griežčiausiai suaugusiojo seksualinį elgesį su vaiku vertina mokytojai, o nuolaidžiausiai – vaikai. Mokytojai minėtas elgesio formas laiko smurtu dažniau nei tėvai ir vaikai. Tėvai nurodytą elgesį dažniau laiko smurtu nei vaikai. Ypatingai išsiskiria vaikų ir suaugusiųjų

suvokimas, kaip vertinti suaugusiojo ir vaiko lytinį aktą vaikui sutinkant: didžioji dalis suaugusiųjų tai laiko smurtu ir tik pusė vaikų taip vertina (žr. Pav. 6).

2.3.3.3. Seksualinio smurto, kurį patiria vaikai iš vaikų ir iš suaugusiųjų, suvokimo palyginimas

Neatsižvelgiant į tai, kas prieš vaiką naudoja seksualinę prievartą – ar suaugęs, ar kitas vaikas, - respondentai linkę panašiai dažnai tokių elgesį laikyti smurtu. 19 lentelėje pateikta, kiek dažnai respondentai laiko smurtu elgesio formas, atsižvelgiant į tai, kas – vaikas ar suaugęs – taip elgiasi.

19 lentelė. *Suaugusiojo ir vaiko taikomos seksualinės prievartos laikymas smurtu (%)*

	Vaikai		Tėvai		Mokytojai	
	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs	Elgiasi vaikas	Elgiasi suaugęs
Seksualinė prievarta						
Liečia intymias vietas be sutikimo	78,3	86,3	90,4	91,6	96,3	97,8
Per prievartą bučiuoja/glamonėja	81,4	88,2	90,3	92,2	96,1	96,2
Verčia apsinuoginti	83,2	86,9	91,6	92,8	97,4	97,6
Atlieka lytinį aktą prieš valią	86,3	88,6	93,1	93,0	97,6	98,0

2.3.4. Smurto suvokimo ryšys su demografiniais rodikliais

Tyrimo metu buvo vertinama, kaip respondentų demografinės charakteristikos, dalyvavimas smurto prevencijos programose susiję su tuo, kaip dažnai minimas elgesio formas respondentai laiko smurtu.

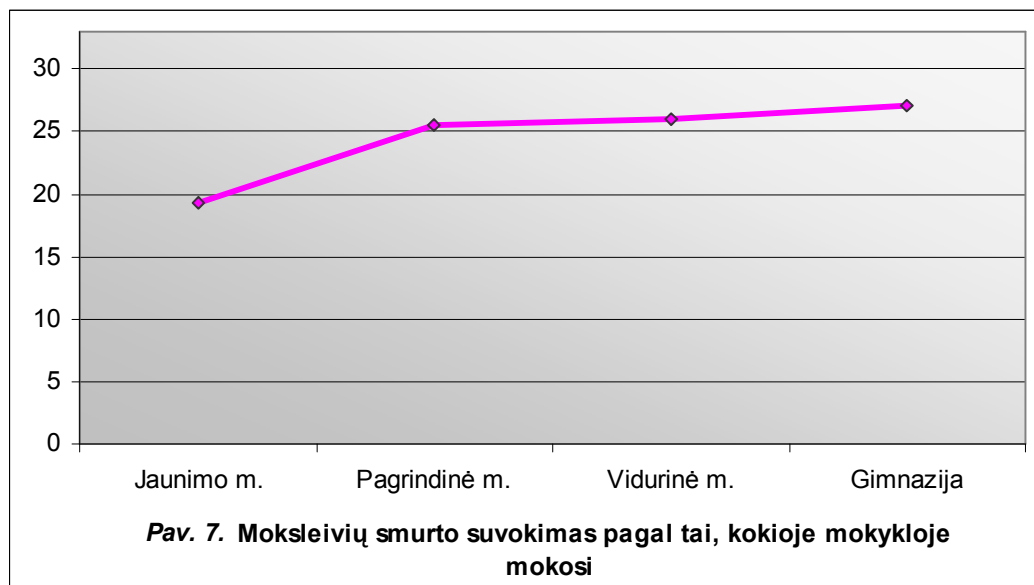
Rastas vienintelis ryšys tarp mokytojų požiūrio į smurtą ir demografinių rodiklių: kuo jaunesnis mokytojas, tuo dažniau prievartos apraiškas laiko smurtu ($r=-0,14$, $p<0,01$). Nerasta skirtumų tarp skirtingų lyčių, skirtingo dydžio gyvenvietėse (mieste, rajono centre ar kaime) gyvenančių, skirtingo tipo mokyklose (pagrindinėje, vidurinėje, gimnazijoje ar jaunimo) dirbančių, skirtingų pareigų (tik dalykų mokytojai, dalykų mokytojai ir auklėtojai ar pradinukų mokytojai), vykdančių smurto prevenciją ir nevykdančių, mokytojų požiūrio į smurtą.

Tikrieji vaiko tėvai dažniau nei seneliai prievartos apraiškas laiko smurtu ($p<0,05$). Nerasta skirtumų tarp skirtingų tėvų lyčių, amžiaus, išsilavinimo, turimų vaikų skaičiaus, gaunamų pajamų, gyvenamosios vietovės dydžio, dalyvavusių smurto prevencijos programose ir nedalyvavusių požiūrio į smurtą.

Merginos dažniau nei vaikinai prievartos apraiškas laiko smurtu ($p<0,05$). Jaunimo mokyklų moksleiviai rečiau prievartos apraiškas laiko smurtu nei kitų mokyklų moksleiviai ($p<0,001$); tarp kitų mokyklų reikšmingų skirtumų nėra, bet pastebima tokia tendencija: rečiausiai netinkamą elgesį laiko smurtu jaunimo mokyklos moksleiviai, toliau suvokimo didėjimo kryptimi eina pagrindinės, po to vidurinės mokyklos, o dažniausiai netinkamą elgesį laiko smurtu gimnazijų moksleiviai (žr. Pav. 7).

Nerasta moksleivių požiūrio ryšio su amžiumi, skirtumų tarp skirtingo gyvenamosios vietovės dydžio, apskrities, su kuo gyvena vaikais (pilnoje šeimoje, su vienu iš tėvų ar su seneliais), ar vaikas dalyvavo smurto prevencijos renginiuose.

Anketose pateiktus elgesio būdus rečiau smurtu laiko vyresnio amžiaus mokytojai, vaikų seneliai (nei tėvai), moksleiviai-vaikinai ir jaunimo mokyklų auklėtiniai.

2.4. Smurto mokyklose formos ir paplitimas

Šiame skyriuje pateikiami smurto, kurį šiais mokslo metais patyrė vaikai iš vaikų mokykloje, dažniai, kuriuos pateikia trys respondentų grupės: vaikai apie savo pačių patirtą smurtą, tėvai apie savo vaiko (atnešusio anketa) patirtą smurtą ir mokytojai apie savo auklėtinių ar mokinių patirtą mokykloje smurtą. Atskirai pateikiami emocinio, fizinio ir seksualinio smurto dažniai. Pateikiami trijų amžiaus grupių duomenys: pradinė klasių, 5-8 klasių ir 9-12 klasių moksleivių. Pradinė klasių mokiniai vertino patirto smurto dažnumą, pasirinkdami tarp dažnai, kartais ir niekada. Vyresni mokiniai, tėvai ir mokytojai vertino smurto dažnumą, pasirinkdami tarp kasdien, kartą ar kelis per savaitę, kartą ar kelis per mėnesį, kartą ar kelis per šiuos mokslo metus ir niekada.

2.4.1. Vaikų patiriamas emocinis smurtas iš vaikų mokykloje

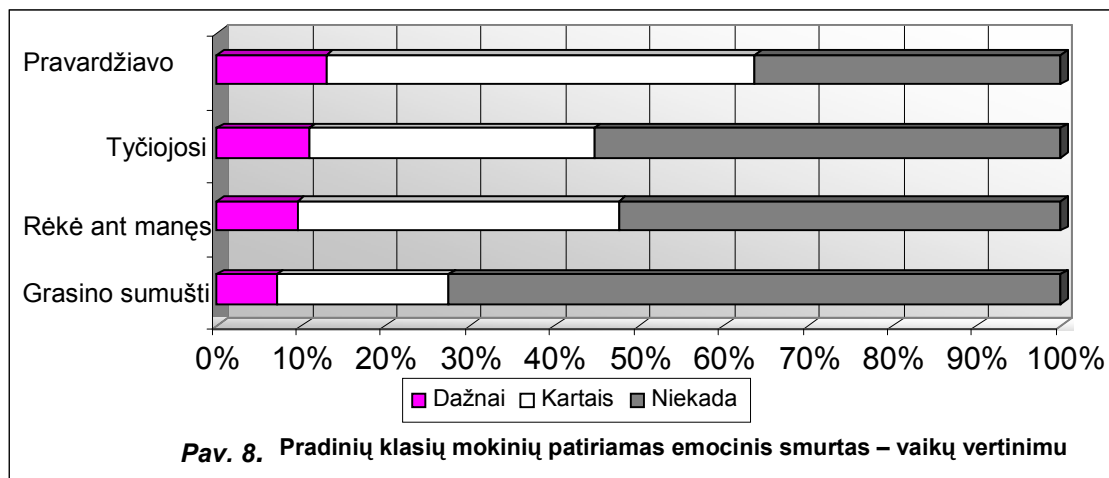
2.4.1.1. Vaikų atsakymai apie pačių patiriamą emocinį smurtą mokykloje

83,0% mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę emocinį smurtą iš kitų vaikų. Pradinė klasių mokinių patiriamo emocinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 20 lentelėje.

20 lentelė. Pradinė klasių mokinių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių – vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Dažnai		Kartais		Niekada	
	N	%	N	%	N	%
Pravardžiavo mane	40	12,9	157	50,8	112	36,2
Tyčiojosi iš manęs	34	11,0	104	33,7	171	55,3
Rėkė ant manęs	30	9,6	118	37,9	163	52,4
Grasino mane sumušti	22	7,1	63	20,4	224	72,5

Anot pačių pradinė klasių mokinių, du trečdaliai jų, yra mokykloje kitų vaikų pravardžiuojami, iš pusės yra tyčiojami ir rėkiama ant jų, kas ketvirtas sulaukia grasinimų sumušti. Apytiksliai kas dešimtas vaikas tokį elgesį mokykloje patiria dažnai (žr. Pav. 8).

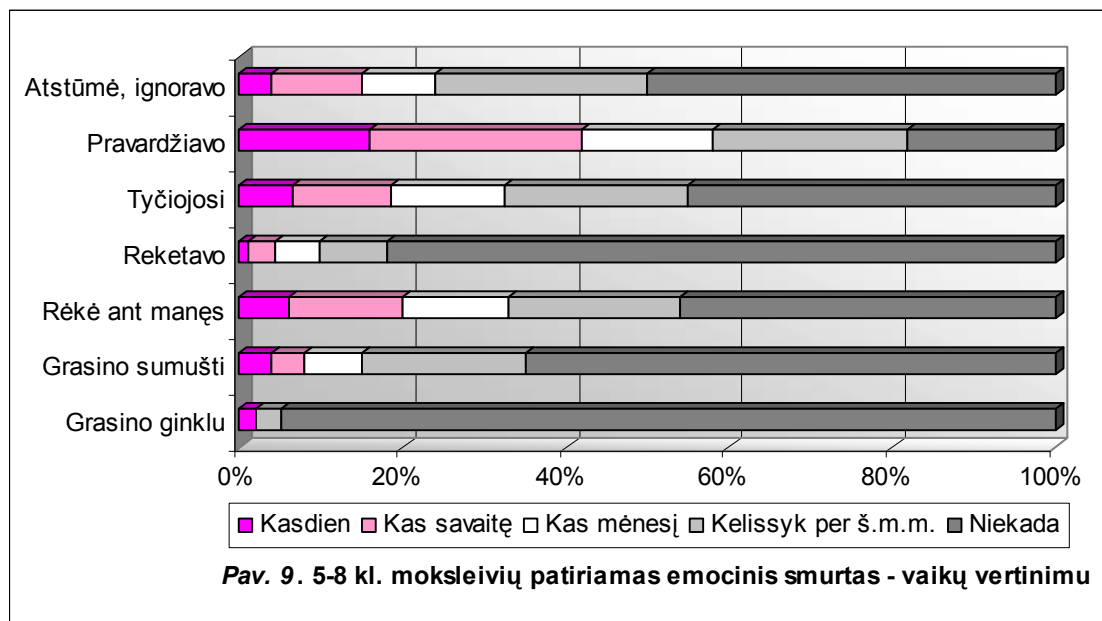

5-8 klasių moksleivių patiriamo emocinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 21 lentelėje.

21 lentelė. 5-8 kl. moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo mane	13	4,4	33	11,2	25	8,5	76	25,8	148	50,2
Pravarđziavo mane	46	15,7	77	26,3	47	16,0	70	23,9	53	18,1
Tyčiojosi iš manęs	19	6,4	36	12,2	41	13,9	66	22,4	133	45,1
Reketavo mane	3	1,0	10	3,4	16	5,5	24	8,2	240	81,9
Rėkė ant manęs	16	5,5	41	14,0	39	13,4	62	21,2	134	45,9
Grasino mane sumušti	12	4,1	11	3,8	21	7,2	57	19,7	189	65,2
Grasino man ginklu	5	1,7	0	0,0	0	0,0	10	3,4	279	94,9

Dažniausiai patiriamas nemalonus elgesys iš bendramokslių – pravardžiovimas: keturi penktadaliai moksleivių buvo pravardžiuojami šiais mokslo metais, o kas šeštas mokinys mokykloje yra pravardžiuojamas kasdien. Atstūmimą, bendraklasių ignoravimą, tyčiojimąsi ir rėkimą bent kartą per šiuos mokslo metus yra patyrę apie pusę 5-8 klasių moksleivių; atstūmimą kasdien patiria 4 procentai mokinių, o tyčiojimąsi ir rėkimą – 6 procentai. Grasinimų sumušti šiais mokslo metais yra sulaukę apie trečdalis moksleivių, 4 procentai to sulaukia kasdien. Šiais mokslo metais reketavimą patyrė penktadalis moksleivių, kasdien tai patiria 1 procentas moksleivių. Grasinimą ginklu šiais mokslo metais patyrė 5 procentai moksleivių (žr. Pav. 9).

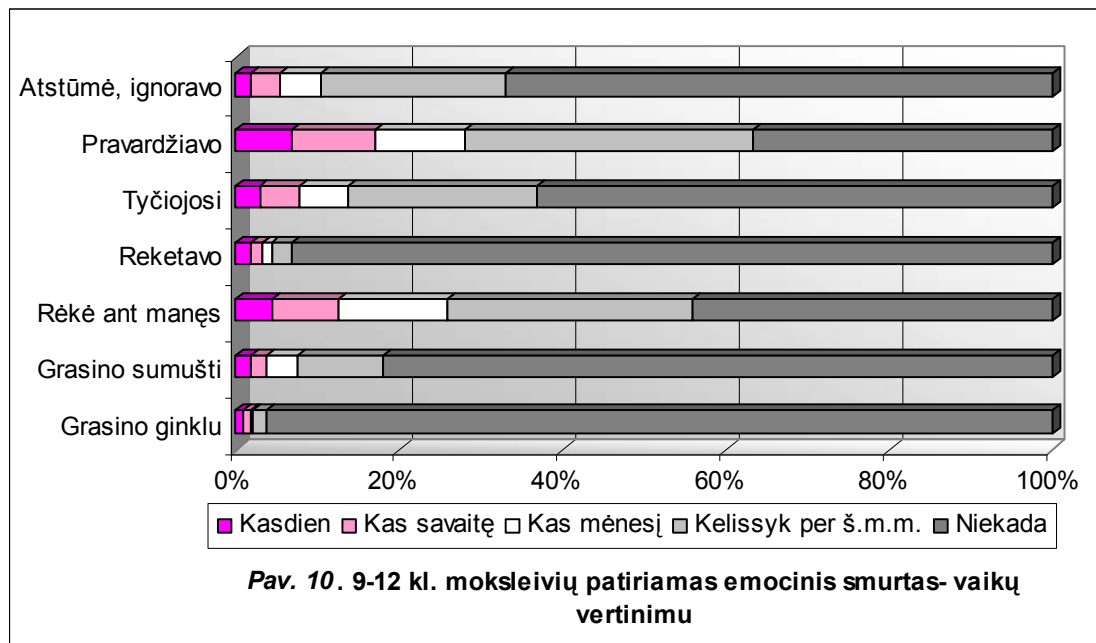
9-12 klasių moksleivių patiriamo emocinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 22 lentelėje.

22 lentelė. 9-12 kl. moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo mane	6	1,7	13	3,7	17	4,9	79	22,6	234	67,0
Pravardžiavo mane	24	6,9	36	10,3	38	10,9	124	35,4	128	36,6
Tyčiojosi iš manęs	10	2,9	17	4,9	21	6,0	80	23,0	220	63,2
Reketavo mane	6	1,7	5	1,4	4	1,1	9	2,6	324	93,1
Rėkė ant manęs	15	4,3	28	8,1	46	13,3	104	30,1	152	44,1
Grasino mane sumušti	6	1,7	7	2,0	13	3,7	37	10,6	286	81,9
Grasino man ginklu	3	0,9	3	0,9	1	0,3	6	1,7	337	96,3

Dažniausiai patiriamas nemalonus elgesys iš bendramokslių – pravardžiavimas: šiais mokslo metais tai patyrė du trečdaliai moksleivių, o 7 procentai moksleivių yra pravardžiuojami kasdien. Taip pat labai paplitęs rėkimas vienas ant kito: tai šiais mokslo metais patyrė daugiau nei pusė moksleivių, o 4 procentai tai patiria kasdien. Atstūmimą ir tyčiojimąsi – šiais mokslo metais patyrė trečdalis moksleivių, o kasdien tai patiria 2-3 procentai mokinių. Penktadalis moksleivių šiais mokslo metais išgirdo grasinimų sumušti, kasdien tai išgirsta 2 procentai mokinių. Reketavimą šiais mokslo metais patyrė

7 procentai moksleivių, kasdien reketuojami 2 procentai mokinių. Su grasinimais ginklu šiais mokslo metais susidūrė 4 procentai mokinių (žr. Pav. 10).

Lyginant dvi klasių grupes – 5–8 ir 9–12 klases – matyti, kad patiriamo emocinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių atstūmimą, pravardžiavimą, tyčiojimąsi, reketavimą, grasinimą sumušti. Tačiau rėkimas ir grasinimas ginklu patiriamas panašiu dažnumu.

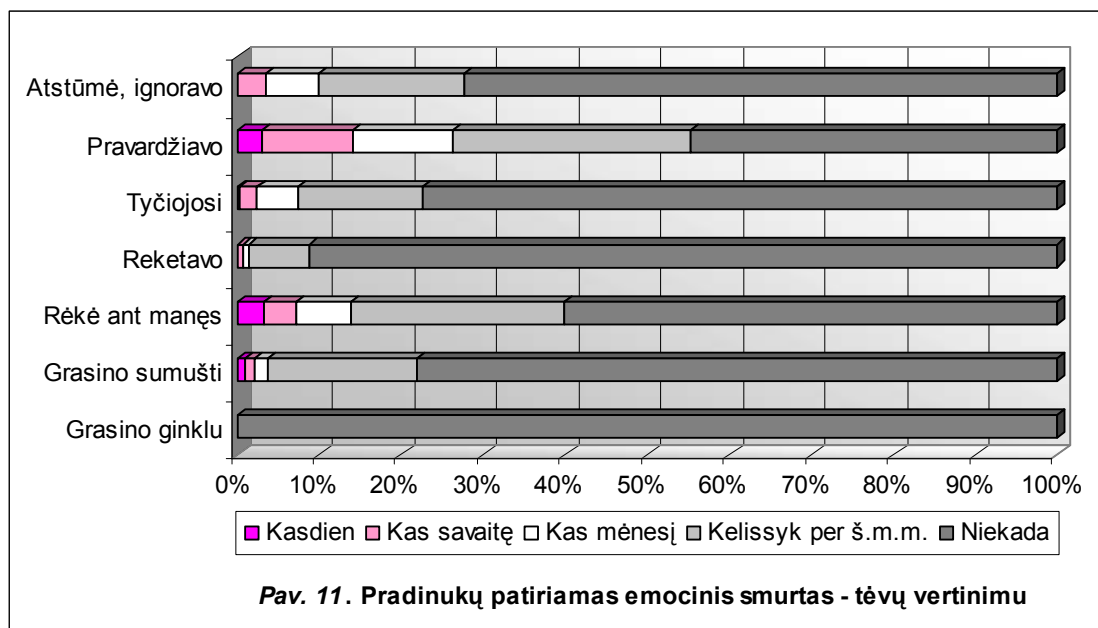
2.4.1.2. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą emocinį smurtą mokykloje

Pradinių klasių mokinių patiriamo emocinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 23 lentelėje.

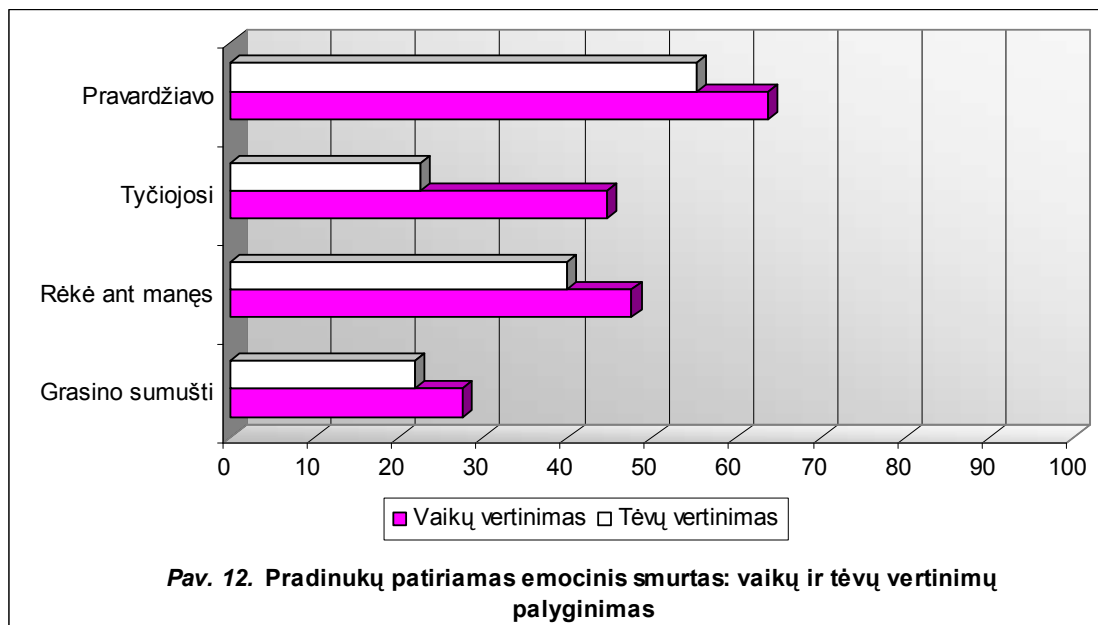
23 lentelė. Pradinių klasių moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo	0	0	10	3,5	18	6,4	50	17,7	204	72,3
Pravardžiavo	9	3,1	32	11,1	35	12,1	84	29,1	129	44,6
Tyčiojosi	1	0,4	6	2,2	14	5,0	42	15,1	216	77,4
Reketavo	0	0,0	2	0,7	2	0,7	21	7,5	256	91,1
Rėkė ant vaiko	9	3,2	11	3,9	19	6,8	73	26,0	169	60,1
Grasino sumušti	3	1,0	3	1,0	5	1,7	52	18,1	224	78,0
Grasino ginklu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	285	100,0

Anot pradinų klasių mokinių tėvų, daugiau nei pusė jų vaikų buvo šiais mokslo metais pravardžiuojami bendramokslių, 3 procentai – kasdien. Daugiau nei trečdalis jų patiria aprėkimą, 3 procentai – kasdien. Kas ketvirtas pradinų klasių moksleivis šiais mokslo metais patyrė atstūmimą ir tyčiojimąsi, kas penktas sulaukė grasinimų sumušti, 9 procentai buvo reketuojami. Niekam nebuvo grasinama ginklu (žr. Pav. 11).

Remiantis pačiais pradinų klasių mokiniais, didesnis jų procentas yra patyręs emocinį smurtą nei pažymi tėvai. Galima manyti, kad vaikai ne visada praneša tėvams apie patirtą prievartą. Labiausiai išsiskiria patyčių vertinimai: dvigubai daugiau vaikų teigia šiais mokslo metais patyrę tyčiojimąsi, nei mano tėvai. Pav. 12 pateikta, kiek procentų vaikų sakosi bent kartą šiais mokslo metais patyrę emocinį smurtą mokykloje ir kiek procentų tėvų mano, kad jų vaikas patyrė emocinį smurtą.

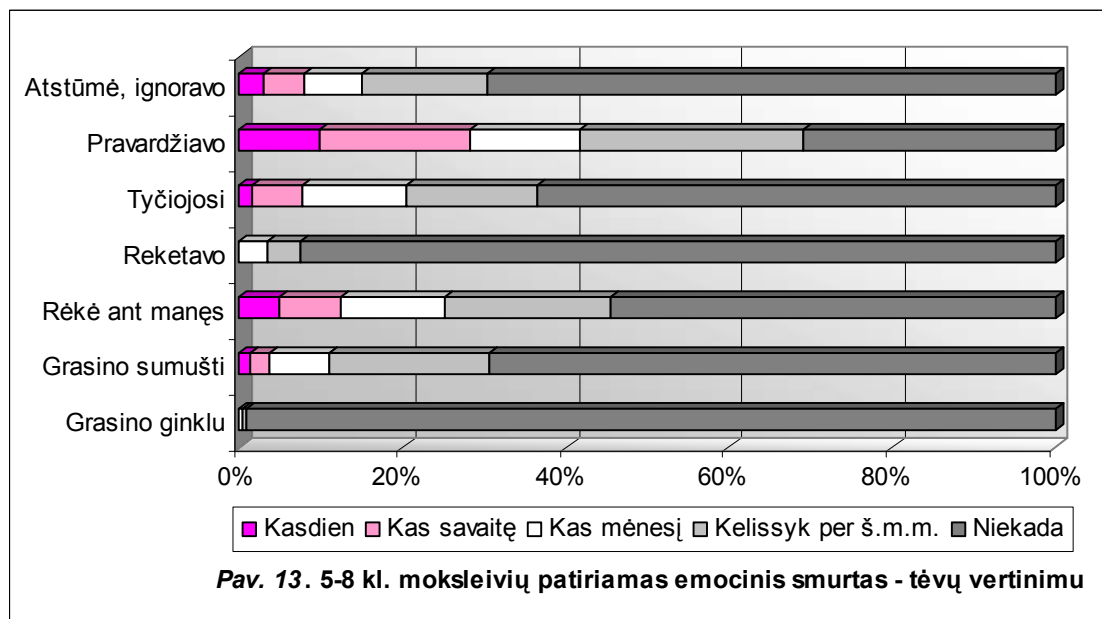

5-8 klasių moksleivių patiriamo emocinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 24 lentelėje.

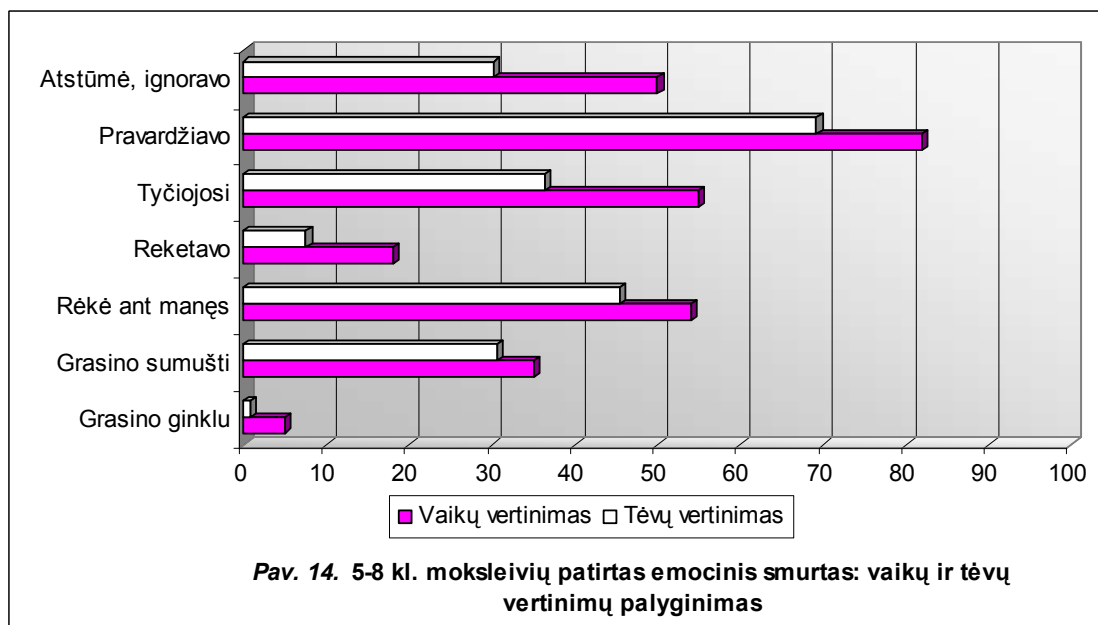
24 lentelė. 5-8 kl. moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių - tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo	7	2,9	12	5,0	17	7,1	37	15,4	168	69,7
Pravadžiavo	24	9,7	46	18,6	33	13,4	68	27,5	76	30,8
Tyčiojosi	4	1,6	15	6,1	31	12,7	39	16,0	155	63,5
Reketavo	0	0,0	0	0,0	8	3,4	10	4,2	220	92,4
Rėkė ant vaiko	12	5,0	18	7,4	31	12,8	49	20,2	132	54,5
Grasino sumušti	3	1,2	6	2,4	18	7,3	48	19,6	170	69,4
Grasino ginklu	0	0,0	0	0,0	1	0,4	1	0,4	243	99,2

Anot tėvų, du trečdaliai 5-8 klasių moksleivių buvo pravadžiuojami mokykloje šiais mokslo metais, kas dešimtas vaikas yra pravadžiuojamas kasdien. Beveik ant pusės vaikų buvo rėkiama, ant 5 procentų – kasdien. Kas trečias vaikas buvo atstumtas, iš kas trečio buvo tyčiojamas, kas trečias sulaukė grasinimų sumušti. Reketavimą patyrė 8 procentai vaikų, grasinimą ginklu – 1 procentas (žr. Pav. 13).

Kaip ir pradinių klasių mokinių atveju, kur kas daugiau 5-8 klasių moksleivių teigia patyrę emocinį smurtą mokykloje, nei kad praneša jų tėvai. Pav. 14 pateikta, kiek procentų vaikų šiais mokslo metais sakosi bent kartą patyrę emocinį smurtą mokykloje ir kiek procentų tėvų mano, kad jų vaikas patyrė emocinį smurtą.

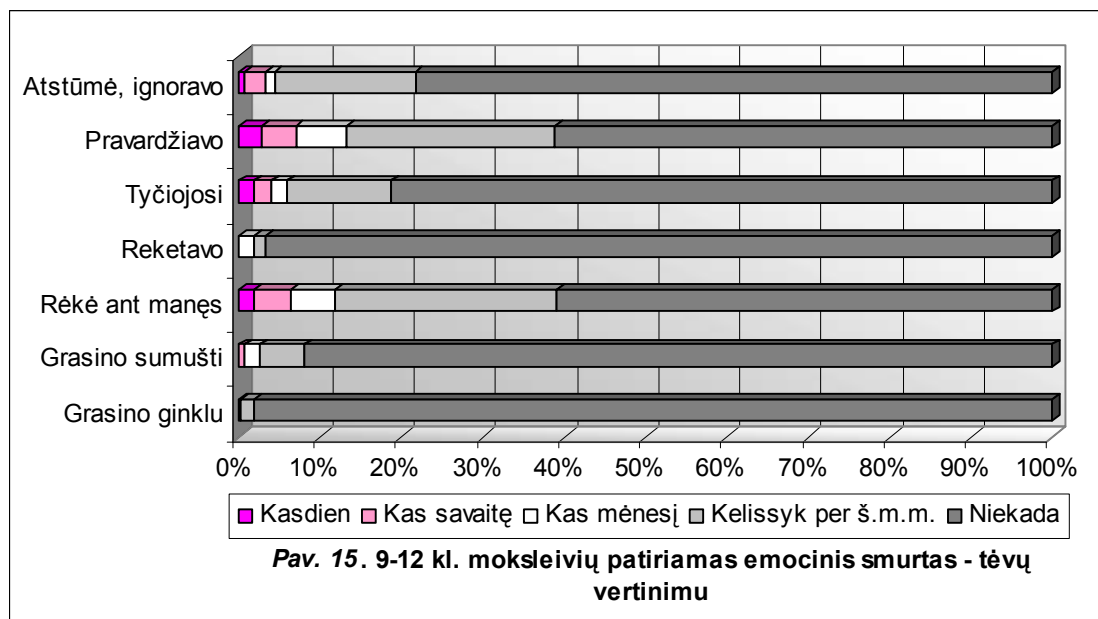

9-12 klasių moksleivių patiriamo emocinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 25 lentelėje.

25 lentelė. 9-12 kl. moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių - tėvų vertinimu

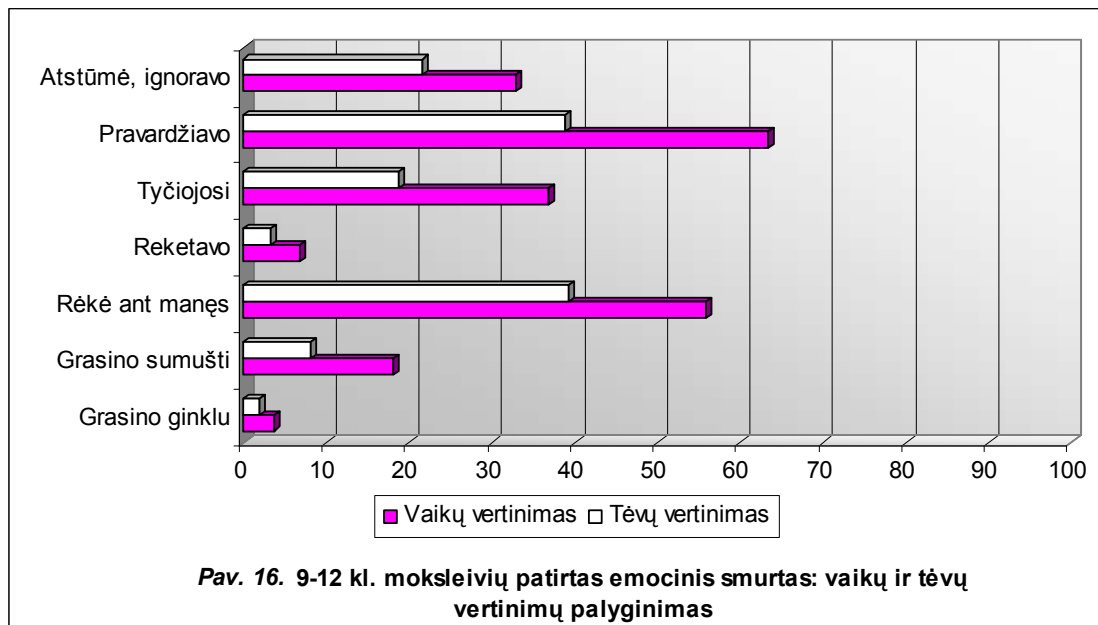
Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo	2	0,7	7	2,6	3	1,1	47	17,3	213	78,3
Pravardžiavo	8	3,0	11	4,1	17	6,3	69	25,6	165	61,1
Tyčiojosi	5	1,8	6	2,2	5	1,8	35	12,9	220	81,2
Reketavo	0	0,0	0	0,0	5	1,8	4	1,5	262	96,7
Rėkė ant vaiko	5	1,9	12	4,5	15	5,6	73	27,2	163	60,8
Grasino sumušti	0	0,0	2	0,7	5	1,8	15	5,5	250	91,9
Grasino ginklu	0	0,0	0	0,0	1	0,4	4	1,5	267	98,2

Anot tėvų, kas trečias 9-12 klasių moksleivis buvo pravardžiuojamas bendramokslų, 3 procentai yra pravardžiuojami kasdien. Ant kas trečio buvo rėkiama mokykloje, ant 2 procentų rėkiama kasdien. Kas penktas patyrė patyčias, 2 procentai paauglių tai patiria kasdien. 8 procentai paauglių patyrė grasinimų sumušti, 3 procentai – reketą, 2 procentai – grasinimą ginklu (žr. Pav. 15).

Kur kas daugiau 9-12 klasių moksleivių teigia patyrė emocinį smurtą mokykloje, nei kad praneša jų tėvai. Pavyzdžiui, tyčiojimąsi, reketavimą, grasinimą sumušti ir grasinimą ginklu patiria dvigubai daugiau vaikų nei mano tėvai. Pav. 16 pateikta, kiek procentų

vaikų šiais mokslo metais sakosi bent kartą patyrę emocinį smurtą mokykloje ir kiek procentų tėvų mano, kad jų vaikas patyrė emocinį smurtą.

2.4.1.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą emocinį smurtą mokykloje

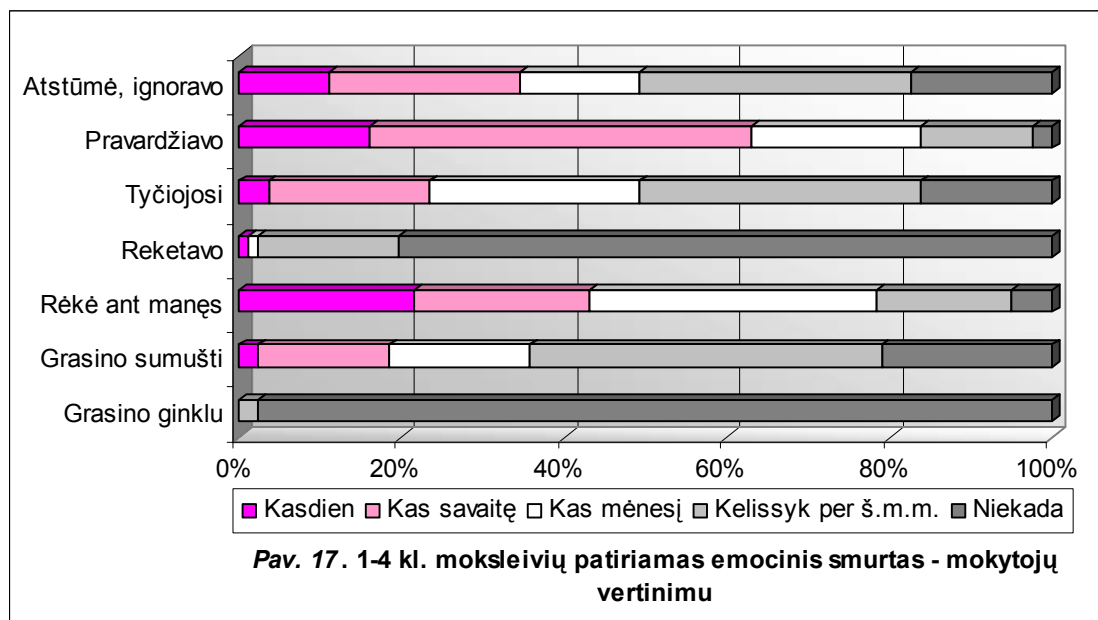
Mokytojų teirautasi, kaip dažnai per šiuos mokslo metus jų auklėtiniai (jei neturi auklėjamosios klasės – jų mokyklos mokiniai bendrai) su bendraklasiais elgėsi nurodytu būdu (taikė emocinį smurtą). Mokytojų pateikiami smurto dažniai didesni nei nurodo vaikai ar tėvai, nes mokytojai žymėjo apie visos klasės situaciją, kiek dažnai jų auklėjamojoje klasėje vyko nurodytas elgesys, tuo tarpu vaikai žymėjo apie pačių patirtą smurtą, tėvai žymėjo apie savo vieno konkretaus vaiko patirtą smurtą. Nagrinėtos trijų mokytojų grupių – pradinių klasių mokytojų, tik dalykų mokytojų ir 5-12 klasių auklėtojų/dalykų mokytojų – nuomonės.

Emocinio smurto tarp pradinių klasių moksleivių dažniai pradinių klasių mokytojų vertinimu pateikiami 26 lentelėje.

26 lentelė Pradinių klasių mokinių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių – mokytojų vertinimu

Patiriamas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	N	%	N	%	N	%	N	%	N	%
Atstūmė, ignoravo	9	11,1	19	23,5	12	14,8	27	33,3	14	17,3
Pravardžiavo	13	16,0	38	46,9	17	21,0	11	13,6	2	2,5
Tyčiojosi	3	3,7	16	19,8	21	25,9	28	34,6	13	16,0
Reketavo	1	1,2	0	0,0	1	1,2	14	17,3	65	80,2
Rėkė ant vaiko	17	21,5	17	21,5	28	35,4	13	16,5	4	5,1
Grasino sumušti	2	2,5	13	16,0	14	17,3	35	43,2	17	21,0
Grasino ginklu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	2,5	79	97,5

Rėkimas vienas ant kito ir prasivardžiavimas yra ypatingai paplitęs pradinių klasių mokinių tarpe; tik keliuose procentuose klasių tai nevyksta; kas penktoje pradinėje klasėje kasdien rėkiama vienas ant kito, kas šeštoje klasėje kasdien prasivardžiuojama. 84% klasių šiais mokslo metais pradinukai tyčiojosi vienas iš kito, 83% klasių – ignoravo bendraklasius, atstūmė juos; kas devintoje klasėje bendraklasių atstūmimas vyksta kasdien. 79% klasių šiais mokslo metais skambėjo grasinimai sumušti. Reketavimas vyko kas penktoje klasėje. Grasinimai ginklu pasitaikė 3% pradinių klasių (žr. Pav. 17).

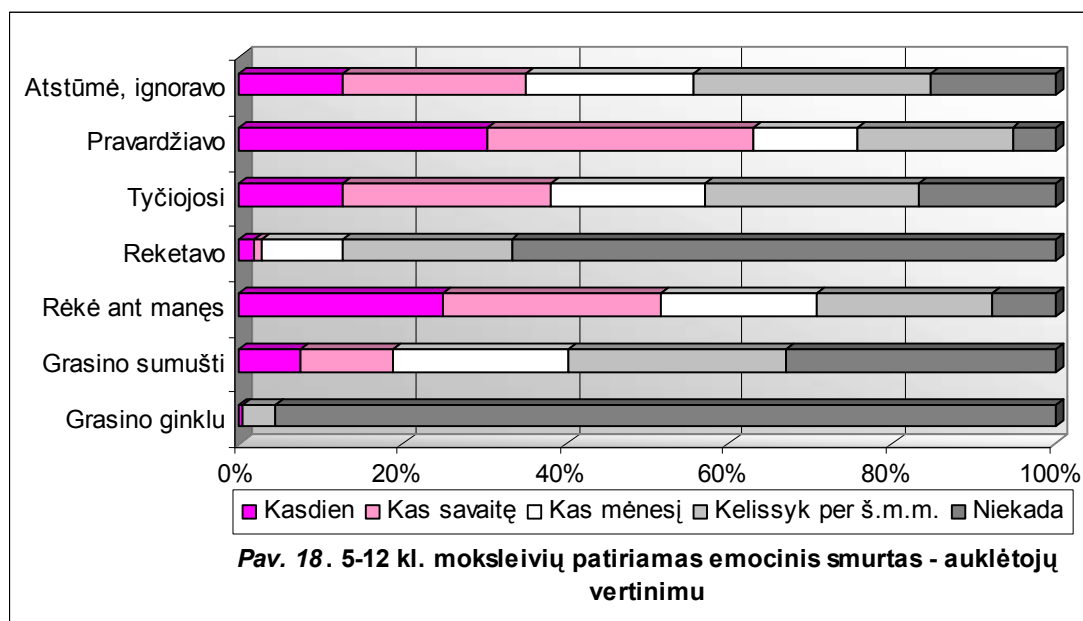

5-12 klasių auklėtojų pastebimo emocinio smurto dažniai pateikiami 27 lentelėje.

27 lentelė. 5-12 kl. moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš bendraamžių, auklėtojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo	29	12,7	51	22,4	47	20,6	66	28,9	35	15,4
Pravardžiavo	70	30,4	75	32,6	29	12,6	44	19,1	12	5,2
Tyčiojosi	29	12,7	58	25,4	43	18,9	60	26,3	38	16,7
Reketavo	4	1,8	2	0,9	22	9,9	46	20,7	148	66,7
Rėkė ant vaiko	58	25,0	62	26,7	44	19,0	50	21,6	18	7,8
Grasino sumušti	17	7,5	26	11,4	49	21,5	61	26,8	75	32,9
Grasino ginklu	1	0,4	0	0,0	0	0,0	9	4,0	217	95,6

Auklėtojų vertinimu, kaip ir pradinėse klasių mokinių tarpe, pravardžiavimas ir rėkimas vienas ant kito yra labai paplitęs tarp 5-12 klasių moksleivių, retoj klasėj tai nevyksta; kas trečiojoje klasėje prasivardžiuojama kasdien, kas ketvirtoje – kasdien rėkiama. Kaip ir pradinėse klasėse, daugumoje vyresniųjų klasių moksleiviai tyčiojasi vienas iš kito, ignoruoja bendraklasius, atstumia juos; kas aštuntojoje klasėje moksleiviai kasdien patiria bendraklasių atstūmimą ir tyčiojimąsi. Dvejose iš trijų klasių šiais mokslo metais skambėjo grasinimai sumušti. Lyginant su pradinukais, reketo atvejų vyresnėse klasėse daugiau – pasitaikė kas trečiojoje klasėje. Grasinimai ginklu pasitaikė 4% klasių (žr. Pav. 18). Bendrai žiūrint, vyresnėje klasėje emocinis smurtas vyksta dažniau nei pradinėje mokykloje.

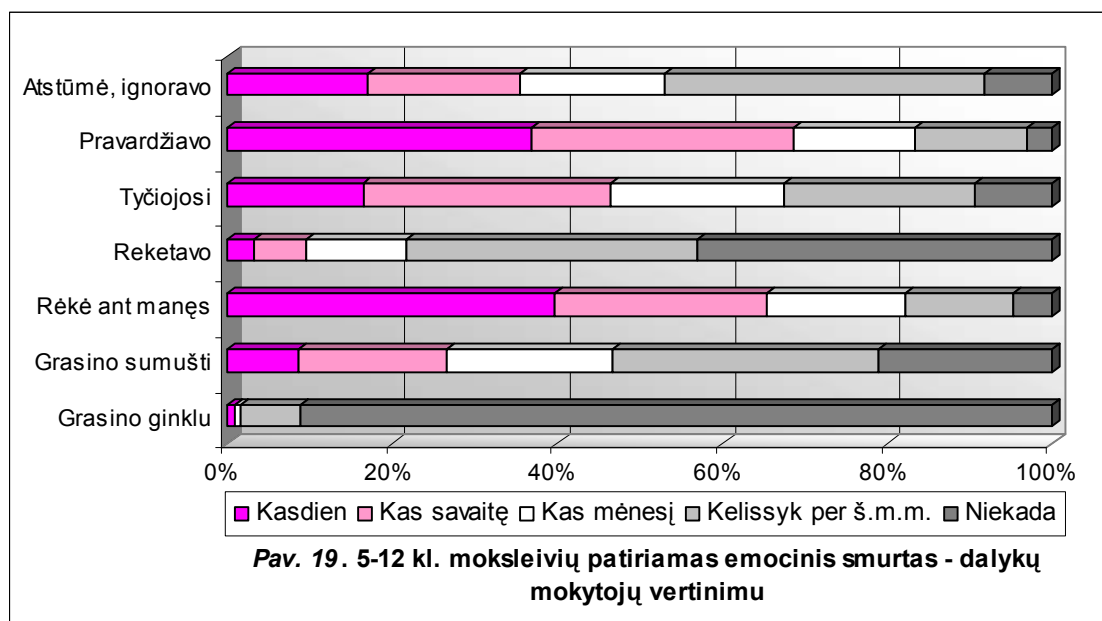

Dalykų mokytojai vertino, kaip dažnai jų mokomi įvairių klasių mokiniai patiria emocinį smurtą. Emocinio smurto tarp 5-12 klasių moksleivių dažniai dalykų mokytojų vertinimu pateikiami 28 lentelėje. Natūralu, kad šių mokytojų vertinimai rodo didžiausią smurto paplitimą, nes šie mokytojai vertino bendrą situaciją mokykloje.

28 lentelė. 5-12 kl. moksleivių patiriamas emocinis smurtas iš vaikų, dalykų mokytojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė, ignoravo	33	17,0	36	18,6	34	17,5	75	38,7	16	8,2
Pravardžiavo	73	36,9	63	31,8	29	14,6	27	13,6	6	3,0
Tyčiojosi	32	16,5	58	29,9	41	21,1	45	23,2	18	9,3
Reketavo	6	3,2	12	6,4	23	12,2	66	35,1	81	43,1
Rėkė ant vaiko	78	39,8	50	25,5	33	16,8	26	13,3	9	4,6
Grasino sumušti	17	8,7	35	17,9	39	20,0	63	32,3	41	21,0
Grasino ginklu	2	1,0	0	0,0	1	0,5	14	7,3	176	91,2

Daugiau nei trečdalis mokytojų teigia, kad kasdien dalis jų mokinių rėkia ant bendraklasių ar pravardžiuoja juos. Kas šeštas mokytojas teigia, kad kasdien dalis jų mokinių patiria bendraamžių atstūmimą, ignoravimą, tyčiojimąsi. 9% mokytojų teigia, kad kasdien dalis jų mokinių sulaukia grasinimų sumušti. Reketavimas ir grasinimas ginklu – ne kasdieniai reiškiniai, vis tik 67% mokytojų žino apie šiais mokslo metais vykusius reketo atvejus tarp jų mokinių, o 9% - apie grasinimus ginklu (žr. Pav. 19).

2.4.2. Vaikų patiriamas fizinis smurtas iš vaikų mokykloje

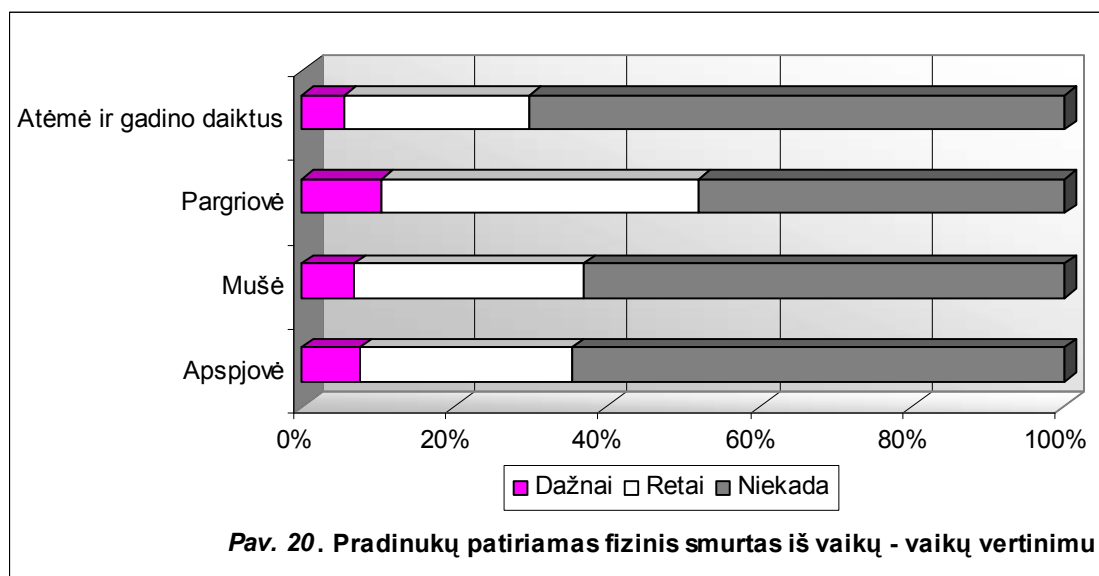
2.4.2.1. Vaikų atsakymai apie pačių patirtą fizinį smurtą iš vaikų mokykloje

59,7% mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę fizinį smurtą iš kitų vaikų. Pradinių klasių mokinių patiriamo fizinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 29 lentelėje.

29 lentelė. Pradinukų patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Dažnai		Kartais		Niekada	
	n	%	n	%	n	%
Atėmė ir gadino daiktus	17	5,5	76	24,4	218	70,1
Pargriovė	32	10,4	128	41,7	147	47,9
Mušė	21	6,9	92	30,1	193	63,1
Apspjovė	23	7,5	86	27,9	199	64,6

Anot pačių pradinių klasių moksleivių, pusė jų yra nors kartais pargriaunami kitų vaikų, trečdalis mušami, apspjaunami, iš jų atimami ir gadinami daiktai. 6-10 procentų pradinių klasių mokinių tokį elgesį patiria dažnai (žr. Pav. 20).

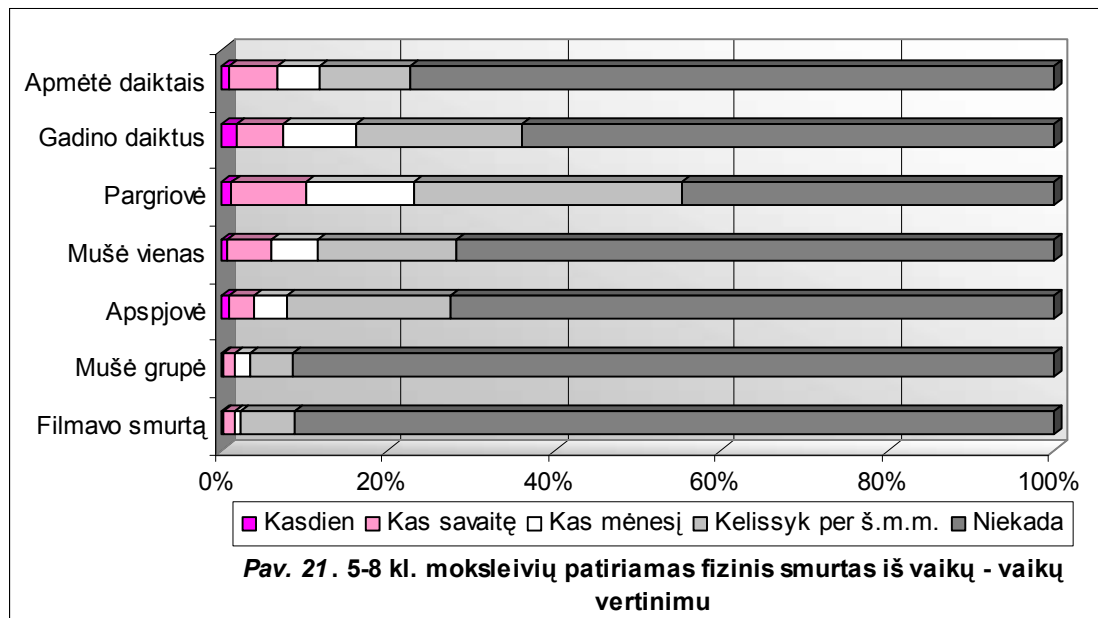
5-8 klasių moksleivių patiriamo fizinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 30 lentelėje.

30 lentelė. 5-8 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	3	1,0	17	5,8	15	5,1	32	10,9	227	77,2
Gadino tavo daiktus	6	2,0	16	5,4	26	8,8	58	19,7	188	63,9
Pargriovė	4	1,4	26	8,9	38	13,0	94	32,1	131	44,7
Mušė vienas	2	0,7	16	5,5	16	5,5	48	16,5	209	71,8
Apspjovė	3	1,0	9	3,1	11	3,8	57	19,6	211	72,5
Mušė grupė	1	0,3	4	1,4	5	1,7	15	5,2	264	91,3
Filmavo smurtą	1	0,3	4	1,4	2	0,7	19	6,4	269	91,2

Dažniausiai patiriama fizinio smurto forma – pargriovimas: tai šiais mokslo metais yra patyrę daugiau nei pusė 5-8 klasių moksleivių, kas dešimtas tai patiria bent kartą per savaitę (reikia turėti omeny, kad buvo klausiama apie pargriovimą bendrai, tad vaikai galėjo sužymėti ir netyčinius pargriovimus). Trečdalis vaikų daiktus bendraklasiai atėmė ir gadino, kas ketvirtas šiais mokslo metais buvo apspjautas, kas ketvirtas – mušamas vieno moksleivio (6 procentai patiria mušimą bent kartą į savaitę), kas penktas –

apmėtytas daiktais. Rečiau pasitaiko grupinis mušimas ir smurto filmavimas ar fotografavimas – tai šiais mokslo metais patyrė teigia 9 procentai vaikų (žr. Pav. 21).

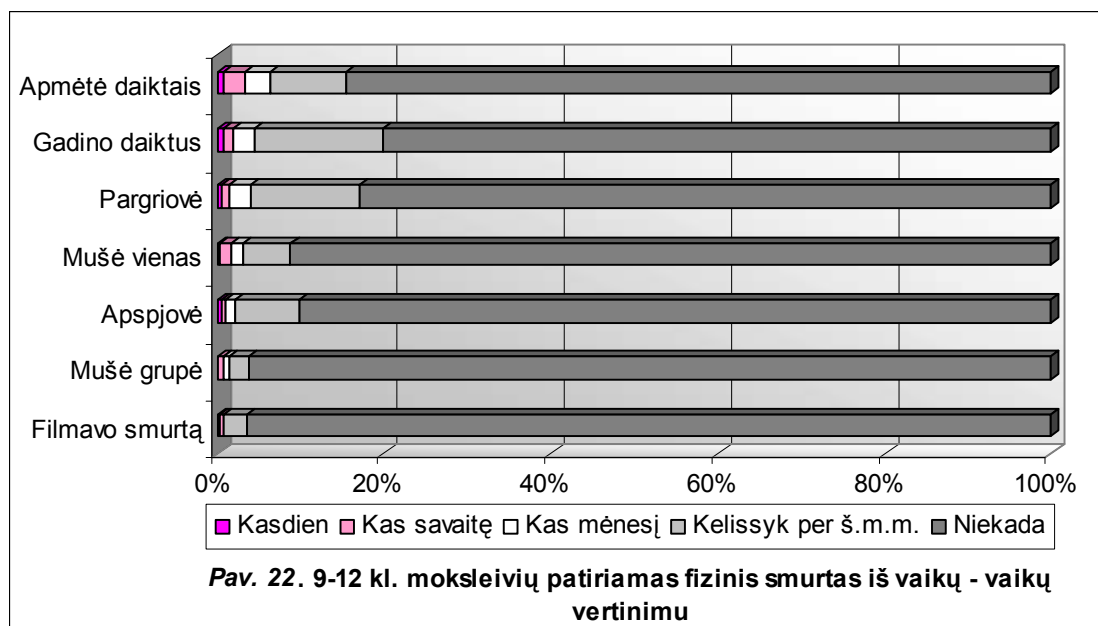

9-12 klasių moksleivių patiriamo fizinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 31 lentelėje.

31 lentelė. 9-12 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	3	0,9	9	2,6	10	2,9	32	9,2	295	84,5
Gadino tavo daiktus	3	0,9	4	1,1	9	2,6	54	15,4	280	80,0
Pargriovė	2	0,6	3	0,9	9	2,6	46	13,2	289	82,8
Mušė vienas	1	0,3	5	1,4	5	1,4	20	5,7	319	91,1
Apspjovė	2	0,6	2	0,6	4	1,1	27	7,7	315	90,0
Mušė grupė	0	0,0	3	0,9	2	0,6	8	2,3	335	96,3
Filmavo smurtą	1	0,3	2	0,6	0	0,0	10	2,9	336	96,3

Dažniausiai patiriamas nemalonus elgesys iš bendramokslių – daiktų atėmimas ir gadinimas: tai šiais mokslo metais patyrė kas penktas 9-12 klasių moksleivis. Kiek retesnis – pargriovimas ir apmėtimas daiktais. Kas dešimtas buvo mušamas vieno moksleivio, tiek pat buvo apspjauti. Kur kas rečiau pasitaiko grupinis mušimas ir smurto filmavimas ar fotografavimas – tai šiais mokslo metais patyrė teigia 4 procentai vyresnių klasių moksleivių (žr. Pav. 22).

Lyginant dvi klasių grupes – 5–8 ir 9–12 klases – matyti, kad patiriamo fizinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių daiktų gadinimą, pargriovimą, mušimą po vieną, apspjovimą. Tačiau apmėtimas daiktais, grupinis mušimas ir smurto filmavimas patiriami panašiai dažnai.

2.4.2.2. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą fizinį smurtą mokykloje

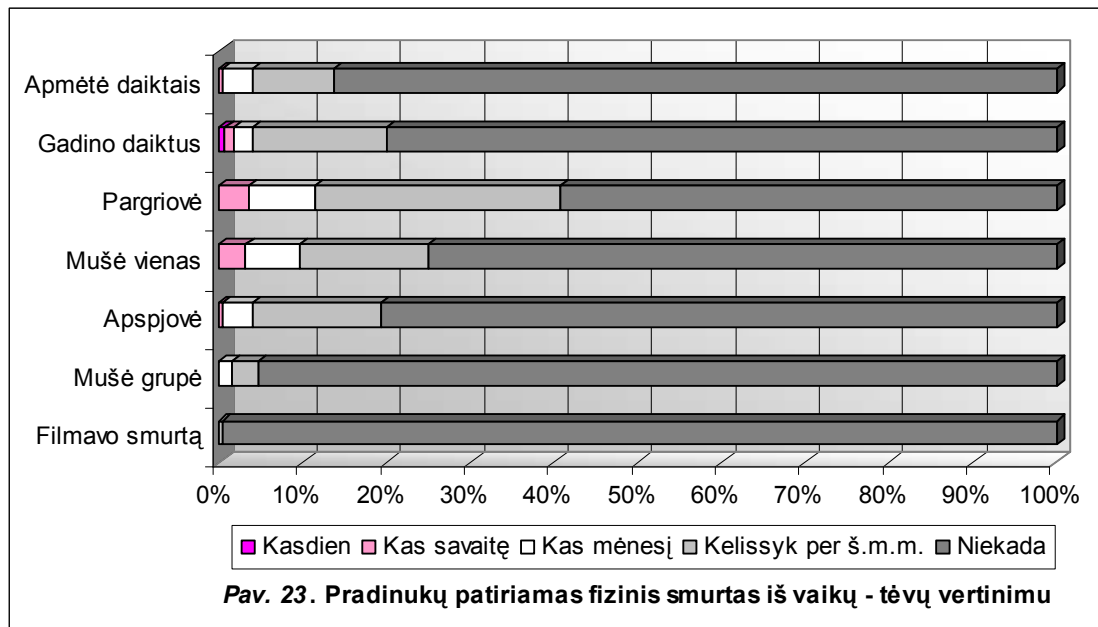
Pradinukų patiriamo fizinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 32 lentelėje.

32 lentelė. Pradinukų patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių, tėvų vertinimu

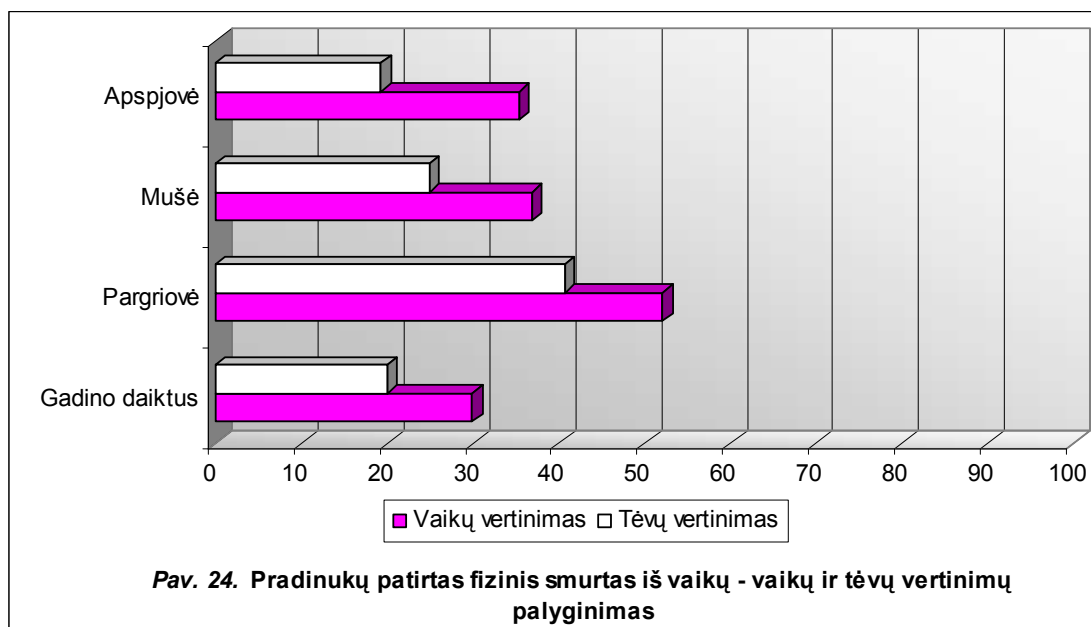
Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	0	0	1	0,4	10	3,6	27	9,7	239	86,3
Gadino daiktus	2	0,7	3	1,1	6	2,1	45	16,1	224	80,0
Pargriovė	0	0,0	10	3,6	22	7,9	82	29,3	166	59,3
Mušė vienas	0	0,0	9	3,2	18	6,4	43	15,3	211	75,1
Apspjovė	0	0,0	1	0,4	10	3,6	43	15,4	226	80,7
Mušė grupė	0	0,0	0	0,0	4	1,4	9	3,2	266	95,3
Filmavo smurtą	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	279	99,6

Anot pradinė klasių mokinių tėvų, 40 procentų vaikų šiais mokslo metais buvo bent kartą pargriauti, ketvirtadalis patyrė mušimą iš bendramokslis, kas penktas buvo apspjautas ar buvo gadinami jo daiktai. Į 14 procentų pradinė klasių mokinių buvo

mėtyti daiktai. Grupinis mušimas ir smurto filmavimas ar fotografavimas – labai retas reiškinys pradinėse klasių mokinių grupėse (žr. Pav. 23).

Remiantis pačiais pradinėse klasių mokiniais, didesnis jų procentas yra patyręs fizinį smurtą, nei pažymi tėvai. Pav. 24 pateikta, kiek procentų vaikų sakosi bent kartą šiais mokslo metais patyrę fizinį smurtą mokykloje ir kiek procentų tėvų mano, kad jų vaikas patyrė fizinį smurtą.

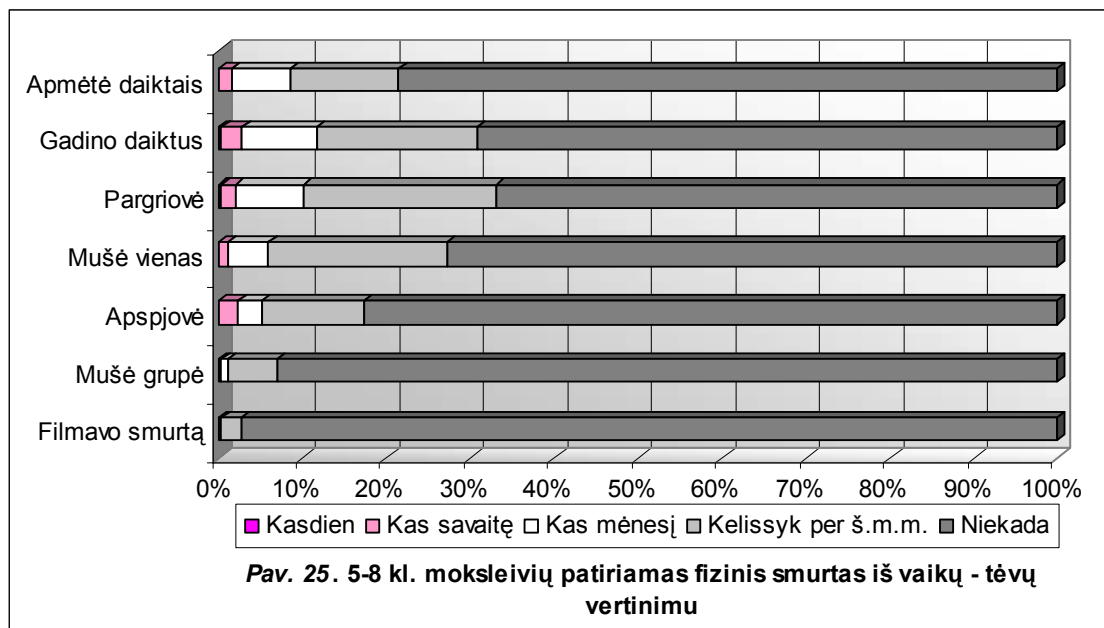

5-8 klasių moksleivių patiriamo fizinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 33 lentelėje.

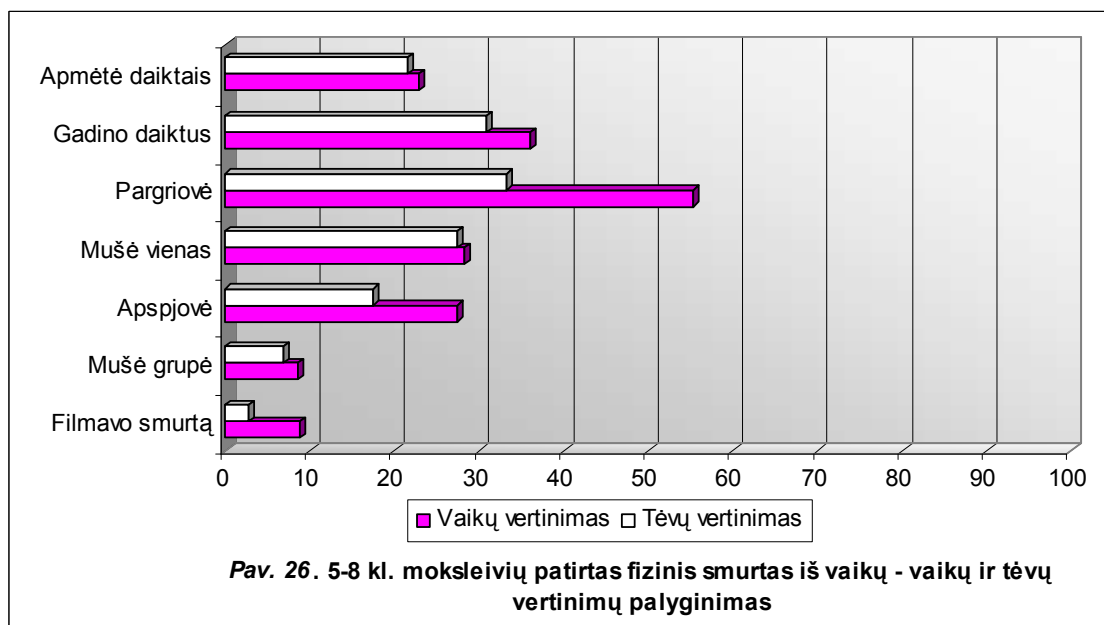
33 lentelė. 5-8 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių, tėvų vertinimu

	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vaiko patirtas elgesys										
Apmėtė daiktais	0	0	4	1,6	17	6,9	32	13,0	193	78,5
Gadino daiktus	1	0,4	6	2,4	22	8,9	47	19,1	170	69,1
Pargriovė	1	0,4	4	1,6	20	8,1	57	23,1	165	66,8
Mušė vienas	0	0,0	3	1,2	12	4,8	53	21,3	181	72,7
Apspiovė	0	0,0	6	2,4	7	2,8	30	12,1	204	82,6
Mušė grupė	0	0,0	1	0,4	2	0,8	14	5,7	228	93,1
Filmavo smurtą	0	0,0	1	0,4	0	0,0	6	2,4	242	97,2

Anot 5-8 klasių tėvų, trečdalis moksleivių šiais mokslo metais buvo pargriauti, trečdalis vaikų daiktus klasiokai atėmė ir gadino, kas ketvirtas patyrė iš bendramokslio mušimą, kas penktas buvo apmėtytas daiktais. Grupinis mušimas ir smurto filmavimas yra retesni reiškiniai 5-8 klasių moksleivių grupėj: tai šiais mokslo metais patyrė atitinkamai 7 ir 3 procentai moksleivių (žr. Pav. 25).

Patys 5-8 klasių moksleiviai dažniau teigia, kad būna pargriunami ir apspjunami, nei mano jų tėvai. Pav. 26 pateikta, kiek procentų vaikų šiais mokslo metais sakosi bent kartą patyrę fizinį smurtą mokykloje ir kiek procentų tėvų mano, kad jų vaikas patyrė fizinį smurtą.

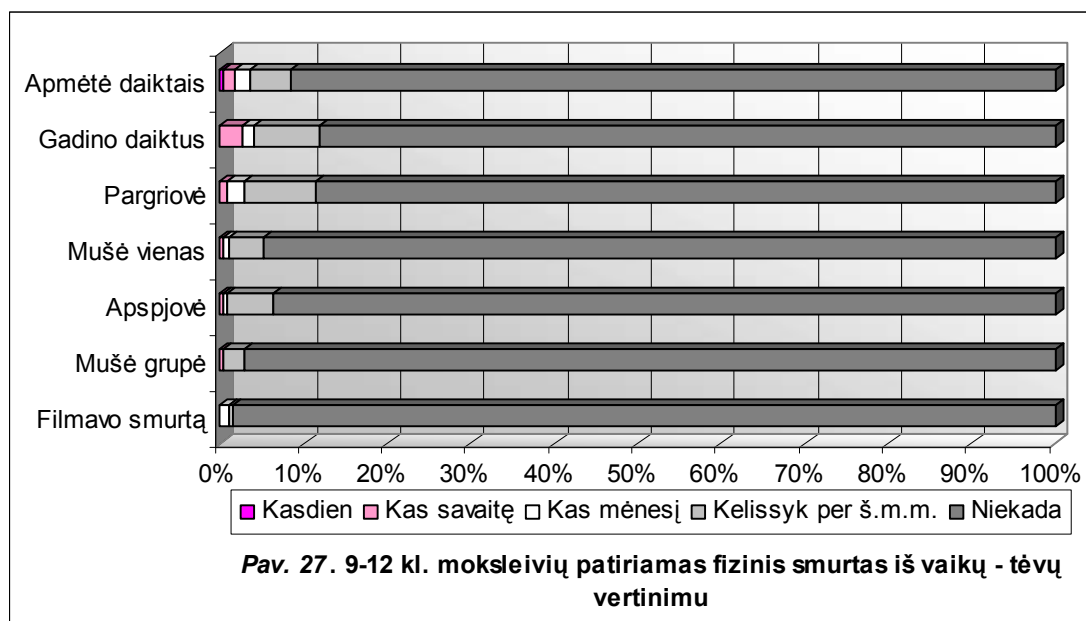

9-12 klasių moksleivių patiriamo fizinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 34 lentelėje.

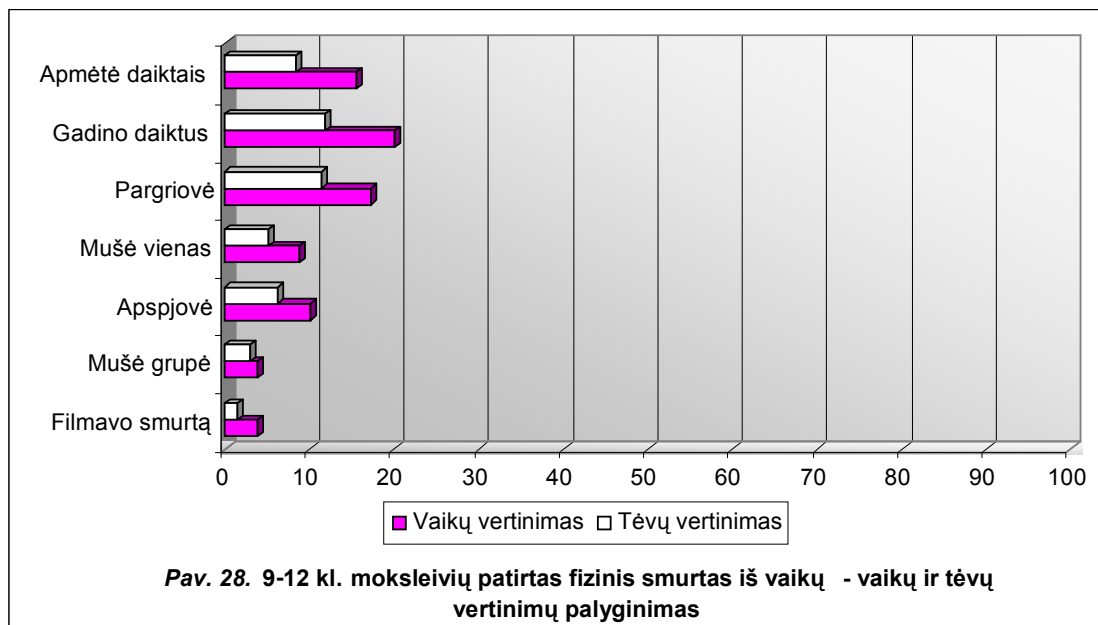
34 lentelė. 9-12 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių - tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	1	0,4	4	1,5	5	1,8	13	4,8	249	91,5
Gadino daiktus	0	0,0	7	2,6	4	1,5	21	7,7	239	88,2
Pargriovė	0	0,0	2	0,7	6	2,2	23	8,5	239	88,5
Mušė vienas	0	0,0	1	0,4	2	0,7	11	4,1	256	94,8
Apspjovė	0	0,0	1	0,4	1	0,4	15	5,5	254	93,7
Mušė grupė	0	0,0	1	0,4	0	0,0	7	2,6	263	97,0
Filmavo smurtą	0	0,0	0	0,0	3	1,1	1	0,4	268	98,5

Anot tėvų, fizinis smurtas yra retas tarp 9-12 klasių moksleivių. 12 procentų yra šiais mokslo metais patyrę asmeninių daiktų gadinimą, buvo pargriauti, 9 procentai – apmėtyti daiktais, 5 procentai – mušti. Kitas fizinis smurtas pasitaikė ypač retai (žr. Pav. 27).

Patys 9-12 klasių moksleiviai teigia dažniau patiriantys fizinį smurtą mokykloje, nei kad praneša jų tėvai. Pav. 28 pateikta, kiek procentų vaikų šiais mokslo metais sakosi bent kartą patyrę fizinį smurtą mokykloje ir kiek procentų tėvų mano, kad jų vaikas patyrė fizinį smurtą.

2.4.2.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą fizinį smurtą mokykloje

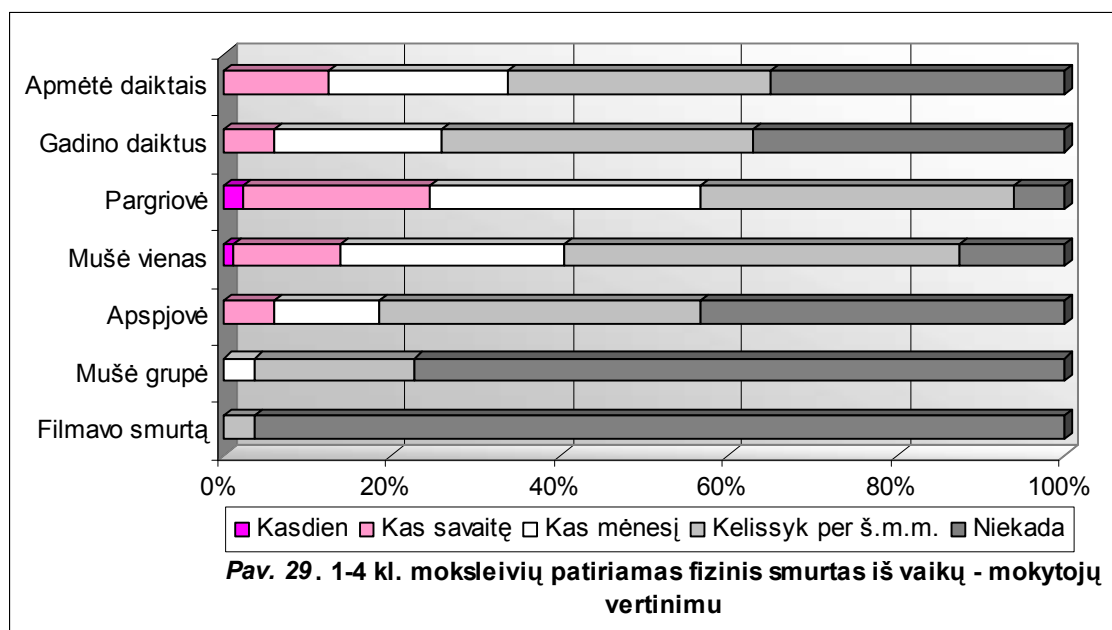
Mokytojų teirautasi, kaip dažnai per šiuos mokslo metus jų auklėtiniai (jei neturi auklėjamosios klasės – jų mokyklos mokiniai bendrai) su bendraklasiais elgėsi nurodytu būdu (taikė fizinį smurtą). Mokytojų pateikiami smurto dažniai didesni nei nurodo vaikai ar tėvai, nes mokytojai žymėjo apie visos klasės situaciją, kiek dažnai jų auklėjamojoje klasėje vyko nurodytas elgesys, tuo tarpu vaikai žymėjo apie pačių patirtą smurtą, tėvai žymėjo apie savo vieno konkretaus vaiko patirtą smurtą. Nagrinėtos trijų mokytojų grupių – pradinių klasių mokytojų, tik dalykų mokytojų ir 5-12 klasių auklėtojų/dalykų mokytojų – nuomonės.

Fizinio smurto tarp pradinukų dažniai, pradinių klasių mokytojų vertinimu, pateikiami 35 lentelėje.

35 lentelė. Pradinukų patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių, mokytojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	0	0,0	10	12,5	17	21,3	25	31,3	28	35,0
Gadino daiktus	0	0,0	5	6,2	16	19,8	30	37,0	30	37,0
Pargriovė	2	2,5	18	22,2	26	32,1	30	37,0	5	6,2
Mušė vienas	1	1,3	10	12,7	21	26,6	37	46,8	10	12,7
Apspjovė	0	0,0	5	6,2	10	12,3	31	38,3	35	43,2
Mušė grupė	0	0,0	0	0,0	3	3,8	15	19,0	61	77,2
Filmavo smurtą	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	3,8	76	96,2

Vienas kito pargriovimas ir mušimas yra labai paplitę pradinėse klasių mokinių tarpe, tai šiais mokslo metais vyko daugumoje klasių. Dviejuose trečdaliuose klasių buvo atimami ir gadinami jų daiktai, vaikai apmėdomi daiktais, daugiau nei pusėje klasių – apspjaudomi vaikai. Retesnis grupinis mušimas – pasitaikė kas ketvirtoje pradinėje klasėje. Smurtavimo filmavimas ar fotografavimas – pasitaikė 4 % pradinėse klasių (žr. Pav. 29).

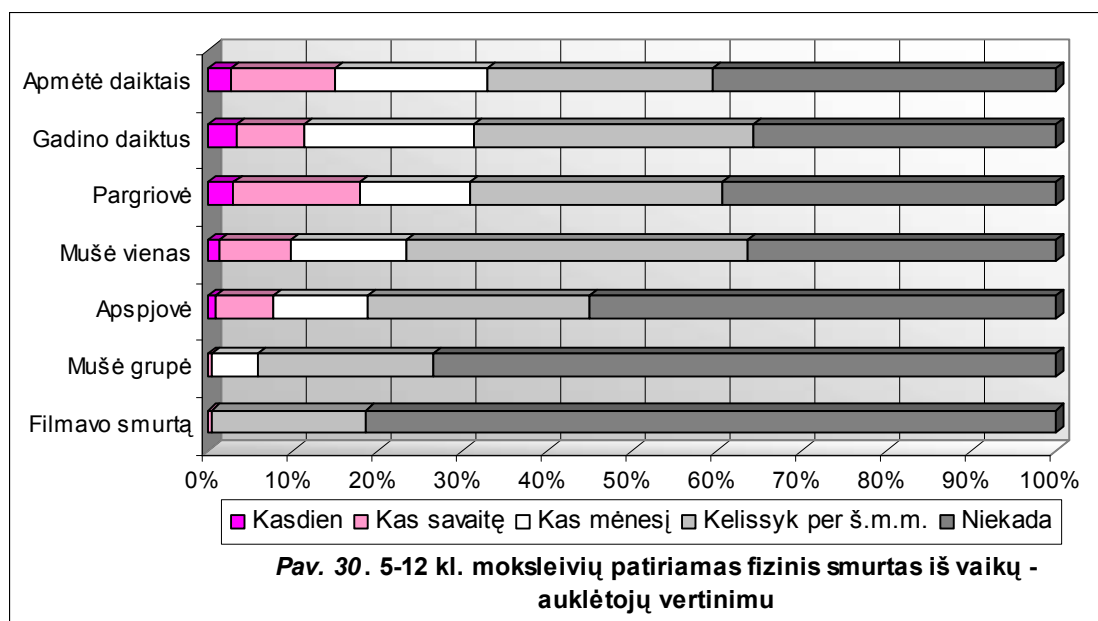

Fizinio smurto tarp 5-12 klasių moksleivių dažniai, jų auklėtojų vertinimu, pateikiami 36 lentelėje.

36 lentelė. 5-12 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių, auklėtojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelisryk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	6	2,6	28	12,3	41	18,1	60	26,4	92	40,5
Gadino daiktus	8	3,5	18	7,8	46	20,0	76	33,0	82	35,7
Pargriovė	7	3,1	34	14,8	30	13,1	68	29,7	90	39,3
Mušė vienas	3	1,3	19	8,4	31	13,7	91	40,3	82	36,3
Apspjovė	2	0,9	15	6,8	25	11,3	58	26,1	122	55,0
Mušė grupę	0	0,0	1	0,5	12	5,4	46	20,7	163	73,4
Filmavo smurtą	0	0,0	1	0,4	0	0,0	41	18,1	184	81,4

Daugiau nei pusėje 5-12 klasių šiais mokslo metais vaikai buvo pargriauti, mušami, iš jų atimami ir gadinami daiktai, vaikai apmėtomu daiktais; beveik pusėje klasių – apspjaudomi. Kas ketvirtoje klasėje pasitaikė, kad vieną vaiką muštų grupė vaikų, kas penktoje – smurto filmavimo ar fotografavimo atvejų (žr. Pav. 30). Vyresnėse klasėse, lyginant su pradinėmis, retėja pargriovimų ir mušimų (kai muša vienas), tačiau didėja smurto filmavimo dažnumas.

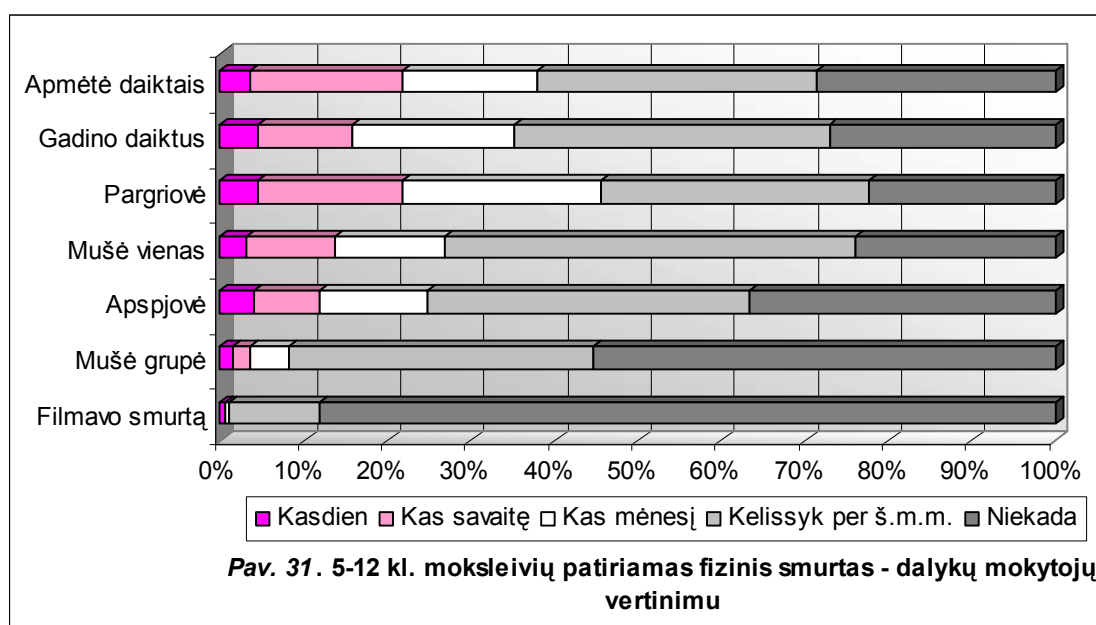

Fizinio smurto tarp 5-12 klasių moksleivių dažniai, dalykų mokytojų vertinimu, pateikiami 37 lentelėje.

37 lentelė. 5-12 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas iš bendraamžių, dalykų mokytojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Apmėtė daiktais	7	3,6	36	18,3	32	16,2	66	33,5	56	28,4
Gadino daiktus	9	4,6	22	11,2	38	19,4	74	37,8	53	27,0
Pargriovė	9	4,6	34	17,3	47	23,9	63	32,0	44	22,3
Mušė vienas	6	3,0	21	10,7	26	13,2	97	49,2	47	23,9
Apspjovė	8	4,1	15	7,7	25	12,9	75	38,7	71	36,6
Mušė grupę	3	1,5	4	2,1	9	4,6	71	36,4	108	55,4
Filmavo smurtą	1	0,5	0	0,0	1	0,5	21	10,9	170	88,1

Dauguma mokytojų teigia, kad jų mokiniai šiais mokslo metais buvo pargriauti, mušami, apspjaudomi, apmėtomi daiktais, gadinami jų daiktai; 3-5% mokytojų teigimu toks moksleivių tarpusavio elgesys vyksta kasdien. Beveik pusė mokytojų žino apie grupinio mušimo atvejus tarp savo mokinių. Kas devintas mokytojas girdėjęs apie smurto filmavimą ar fotografavimą (žr. Pav. 31).

Pav. 31. 5-12 kl. moksleivių patiriamas fizinis smurtas - dalykų mokytojų vertinimu

2.4.3. Vaikų patiriamas seksualinis smurtas iš vaikų mokykloje

Respondentų teirautasi, kiek dažnai per šiuos mokslo metus vaikams tekę patirti nurodytą seksualinę prievartą iš kitų moksleivių. Pradinių klasių mokiniai vertino dažnumą, pasirinkdami tarp dažnai, kartais ir niekada. Vyresni mokiniai, tėvai ir mokytojai vertino elgesio dažnumą, pasirinkdami tarp kasdien, kartą ar kelis per savaitę, kartą ar kelis per mėnesį, kartą ar kelis per šiuos mokslo metus ir niekada.

2.4.3.1. Vaikų atsakymai apie pačių patiriamą seksualinį smurtą mokykloje

38 lentelėje pateikiama, kiek pradinį klasių moksleivių yra liečiami ten, kur jiems nemalonu.

38 lentelė. *Pradinukų patiriami prielietimai, "kur nemalonu" - vaikų vertinimu*

	Dažnai		Kartais		Niekada	
	n	%	n	%	n	%
Vaiko patirtas elgesys						
Lietė, kur tau nemalonu	6	2,0	35	11,4	266	86,6

Gautas gana didelis procentas (13 procentų) patyrusių prielietimus „kur tau nemalonu“ gali būti paaiškinamas ir savitu šio teiginio supratimu: galbūt pradinį klasių mokiniai turėjo omeny įvairius nemalonus prielietimus, ne vien seksualinės kilmės.

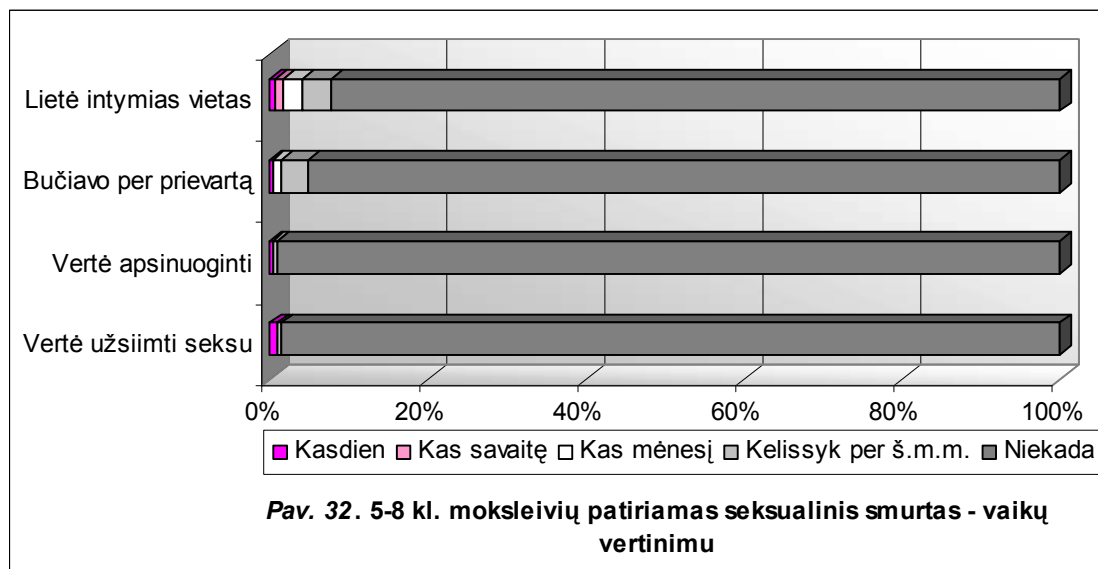
10,3% 5-12 klasių mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę iš kitų vaikų seksualinį smurtą.

5-8 klasių moksleivių patiriamo seksualinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 39 lentelėje.

39 lentelė. *5-8 kl. moksleivių patiriamas seksualinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu*

	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Vaiko patirtas elgesys										
Lietė intymias vietas be sutikimo	2	0,7	3	1,0	7	2,4	11	3,8	270	92,2
Bučiojimo, glamonėjimo per prievartą	1	0,3	0	0,0	3	1,0	10	3,4	280	95,2
Vertė apsinuoginti	1	0,3	0	0,0	0	0,0	2	0,7	291	99,0
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	3	1,0	0	0,0	0	0,0	1	0,3	290	98,6

8% moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę prisilietimus prie intymių vietų be jų sutikimo, 5% buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami. Kitos seksualinio smurto formos – vertimas apsinuoginti ir užsiimti seksu - pasiteikė labai retai (žr. Pav. 32)

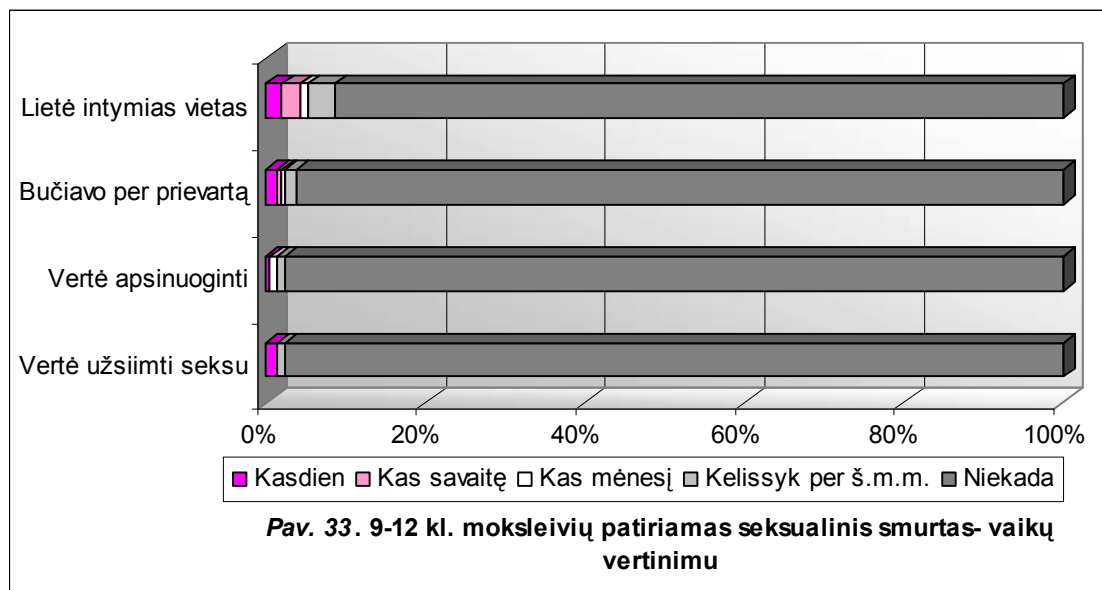

9-12 klasių moksleivių patiriamo seksualinio smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 40 lentelėje.

40 lentelė. 9-12 kl. moksleivių patiriamas seksualinis smurtas iš bendraamžių - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelisryk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	7	2,0	8	2,3	3	0,9	12	3,5	317	91,4
Bučiavo, glamonėjo per prievartą	5	1,4	2	0,6	1	0,3	5	1,4	334	96,3
Vertė apsinuoginti	2	0,6	0	0,0	3	0,9	3	0,9	339	97,7
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	5	1,4	0	0,0	0	0,0	3	0,9	339	97,7

9% moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę prisilietimus prie intymių vietų be jų sutikimo, 4% buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami. Kitos seksualinio smurto formos – vertimas apsinuoginti ir užsiimti seksu - pasiteikė labai retai (žr. Pav. 33).

2.4.3.2. Tėvų atsakymai apie jų vaikų patiriamą seksualinį smurtą mokykloje

Pradinių klasių mokinių patiriamo seksualinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 41 lentelėje. Anot pradinių klasių mokinių tėvų, jų vaikai mokykloje nepatiria seksualinio smurto. Pasitaikė tik pavieniai atvejai, kai vaikai buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami.

41 lentelė. Pradinukų patiriamas seksualinis smurtas iš bendraamžių, tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	283	100,0
Bučiojo, glamonėjo per prievartą	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	0,7	281	99,3
Vertė apsinuoginti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	283	100,0
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	283	100,0

5-8 klasių moksleivių patiriamo seksualinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 42 lentelėje. Anot 5-8 klasių moksleivių tėvų, jų vaikai mokykloje nepatiria seksualinio smurto. Pasitaikė tik pavieniai atvejai, kai vaikai buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami, ar buvo liečiamos vaikų intymios vietos be jų sutikimo. Patys vaikai praneša kiek daugiau tokių atvejų, nei tėvai.

42 lentelė. 5-8 kl. moksleivių patiriamas seksualinis smurtas iš bendraamžių, tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	0	0,0	0	0,0	0	0,0	3	1,2	243	98,8
Bučio, glamonėjo per prievartą	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	245	99,6
Vertė apsinuoginti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	246	100,0
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	246	100,0

9-12 klasių moksleivių patiriamo seksualinio smurto, tėvų vertinimu, dažniai pateikiami 43 lentelėje. Anot 9-12 klasių moksleivių tėvų, didžioji dalis vaikų mokykloje nepatiria seksualinio smurto; pasitaikė tik pavieniai seksualinio smurto atvejai. Patys vaikai praneša kiek daugiau tokių atvejų nei tėvai.

43 lentelė. 9-12 kl. moksleivių patiriamas seksualinis smurtas iš bendraamžių - tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	1	0,4	0	0,0	1	0,4	2	0,7	267	98,5
Bučio, glamonėjo per prievartą	0	0,0	1	0,4	0	0,0	1	0,4	268	99,3
Vertė apsinuoginti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	268	99,6
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,4	269	99,6

2.4.3.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą seksualinį smurtą mokykloje

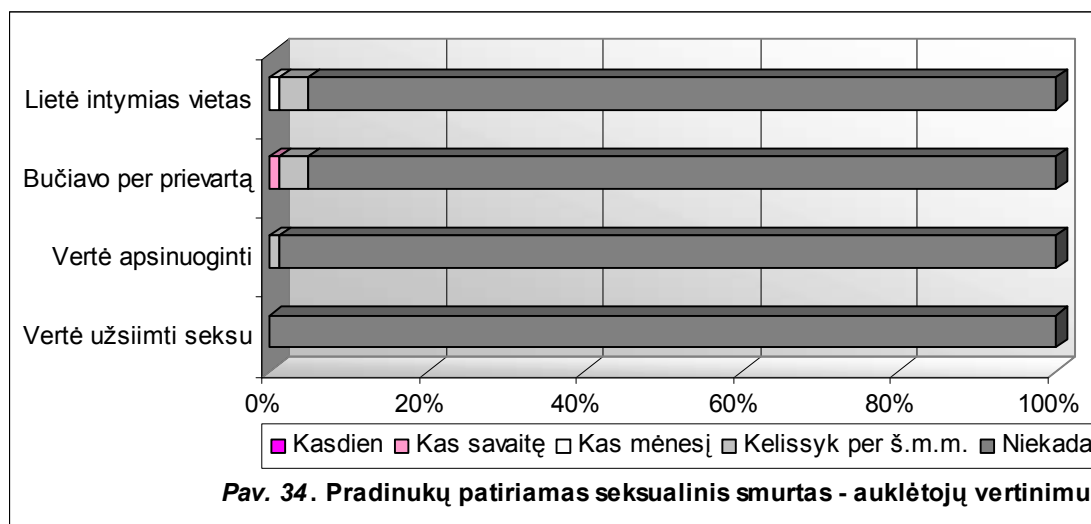
Mokytojų teirautasi, kaip dažnai per šiuos mokslo metus jų auklėtiniai (jei neturi auklėjamosios klasės – jų mokyklos mokiniai bendrai) su bendraklasiais elgėsi nurodytu būdu (taikė seksualinį smurtą). Mokytojų pateikiami smurto dažniai didesni nei nurodo vaikai ar tėvai, nes mokytojai žymėjo apie visos klasės situaciją, kiek dažnai jų auklėjamojoje klasėje vyko nurodytas elgesys, tuo tarpu vaikai žymėjo apie pačių patirtą smurtą, tėvai žymėjo apie savo vieno konkretaus vaiko patirtą smurtą. Nagrinėtos trijų mokytojų grupių – pradinių klasių mokytojų, tik dalykų mokytojų ir 5-12 klasių auklėtojų/dalykų mokytojų – nuomonės.

Seksualinio smurto tarp pradinų klasių moksleivių dažniai pradinų klasių mokytojų vertinimu pateikiami 44 lentelėje.

44 lentelė. *Pradinukų patiriamas seksualinis smurtas iš bendraamžių, mokytojų vertinimu*

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	0	0,0	0	0,0	1	1,2	3	3,7	77	95,1
Bučiojo, glamonėjo per prievartą	0	0,0	1	1,2	0	0,0	3	3,7	77	95,1
Vertė apsinuoginti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	1,2	80	98,8
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	0	0,0	81	100,0

Anot daugumos pradinų klasių mokytojų, jų auklėtinių klasėje nebūna seksualinio smurto. Vis tik 5% pradinukų klasių šiais mokslo metais pasitaikė, kad vaikai liestų kito vaiko intymias vietas be šio sutikimo ar kad būtų bučiuojami, glamonėjami per prievartą (žr. Pav. 34).

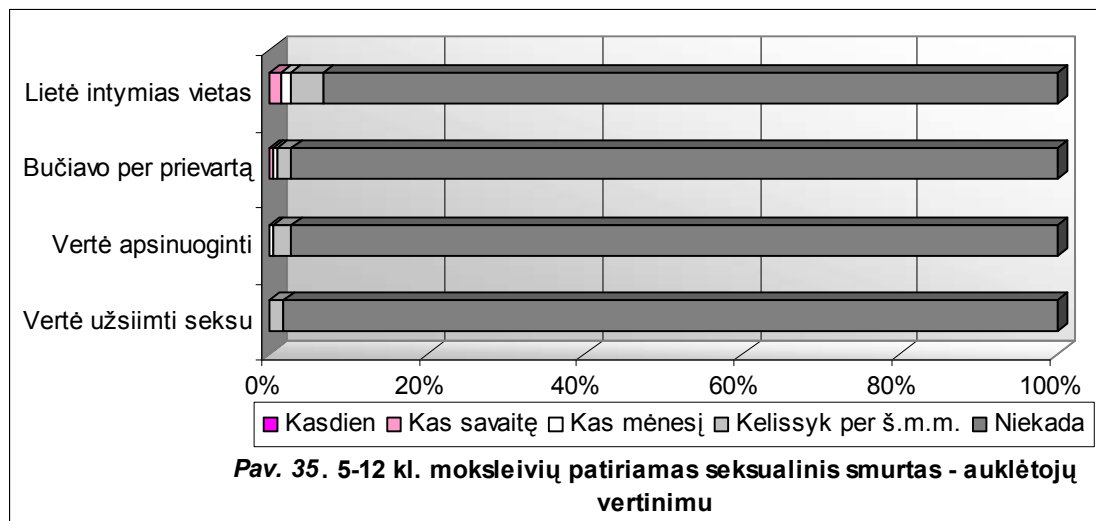

Seksualinio smurto tarp 5-12 klasių moksleivių dažniai, jų auklėtojų vertinimu, pateikiami 45 lentelėje.

45 lentelė. 5-12 klasių moksleivių patiriamas seksualinis smurtas iš vaikų, auklėtojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	0	0,0	3	1,4	3	1,4	9	4,1	207	93,2
Bučiojo, glamonėjo per prievartą	0	0,0	1	0,5	1	0,5	4	1,8	215	97,3
Vertė apsinuoginti	0	0,0	0	0,0	1	0,5	5	2,3	215	97,3
Naudėjo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	4	1,8	217	98,2

7% klasių mokytojai teigia, kad yra buvę, kad vaikai liestų kitų vaikų intymias vietas be šių sutikimo, 3% - kad bučiuotų per prievartą ar verstų apsinuoginti, o 2% - kad verstų užsiimti seksu (žr. Pav. 35).

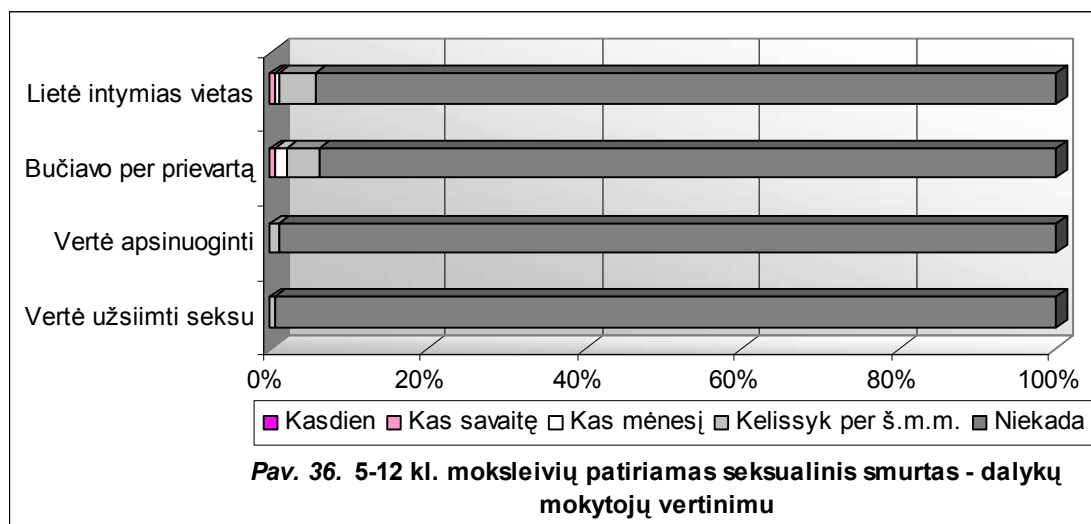

Seksualinio smurto tarp 5-12 klasių moksleivių dažniai, dalykų mokytojų vertinimu, pateikiami 46 lentelėje.

46 lentelė. 5-12 kl. moksleivių patiriamas seksualinis smurtas iš vaikųdalykų mokytojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Lietė intymias vietas be sutikimo	0	0,0	1	0,5	1	0,5	9	4,6	183	94,3
Bučiaavo, glamonėjo per prievartą	0	0,0	1	0,5	3	1,6	8	4,1	181	93,8
Vertė apsinuoginti	0	0,0	0	0,0	0	0,0	2	1,0	190	99,0
Naudojo fizinę prievartą versdamas užsiimti seksu	0	0,0	0	0,0	0	0,0	1	0,5	192	99,5

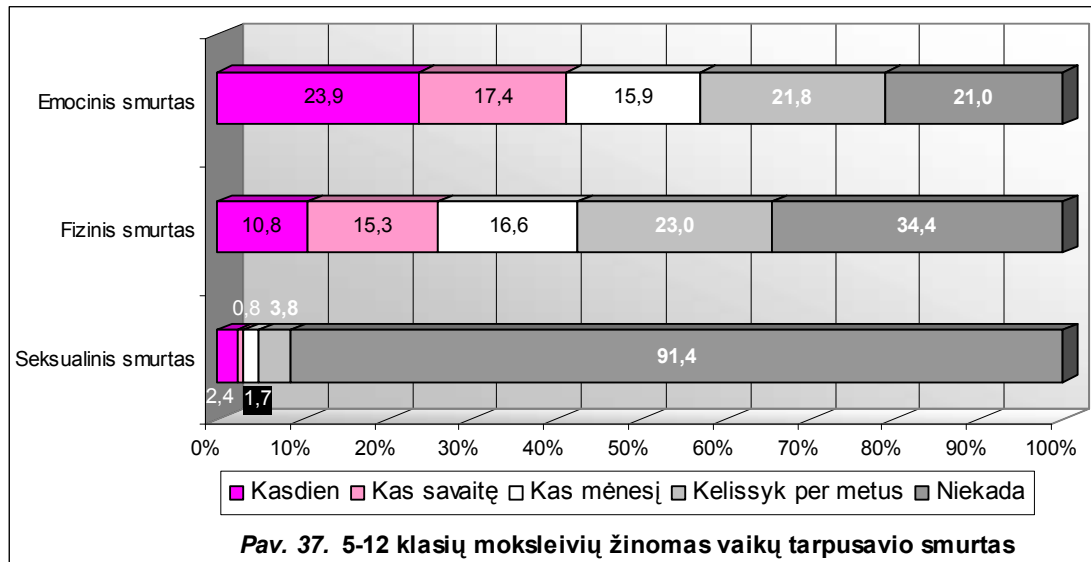
Dauguma mokytojų teigia, kad šiais mokslo metais jų mokiniai nepatyrė seksualinio smurto iš kitų moksleivių. Vis tik 6% mokytojų teigia, kad tarp mokinių pasitaikė prievartinio intymių vietų lietimui ar bučiavimo. Vertimas apsinuoginti ir užsiimti seksu ypatingai retas tarp moksleivių (žr. Pav. 36).

2.4.4. 5-12 klasių moksleivių žinomas jų bendramokslų tarpusavio smurtavimas

Beveik ketvirtadalis 5-12 klasių moksleivių teigia, kad jų mokyklos mokiniai kasdien taiko emocinį smurtą kitiems vaikams: pravardžiuoja, tyčiojasi, grasina vieni kitiems. Kas dešimtas moksleivis teigia, kad jų mokykloje kasdien būna fizinio smurto atvejų: vaikai mušasi, pargriauna kitą, atiminėja kitų mokinių daiktus. Tik du procentai

moksleivių teigia, kad jų mokykloje kasdien vyksta seksualinio smurto atvejų: seksualiniai priekabavimai prie kitų vaikų, vertimas apsinuoginti, bučiavimas per prievartą ar vertimas užsiimti lytiniais santykiais (žr. Pav. 37).

2.4.5. Vaikų patiriamas smurtas iš mokytojų

2.4.5.1. Vaikų atsakymai apie pačių patirtą iš mokytojų smurtą

Moksleivių teirautasi, kiek dažnai per šiuos mokslo metus jie patyrė nurodytą smurtą iš mokytojų. Pradinių klasių mokiniai vertino dažnumą, pasirinkdami tarp dažnai, kartais ir niekada. Vyresni mokiniai emocinio smurto dažnumą vertino, pasirinkdami tarp kasdien, kartą ar kelis per savaitę, kartą ar kelis per mėnesį, kartą ar kelis per šiuos mokslo metus ir niekada, o fizinį ir seksualinį smurtą – patyrė ar ne.

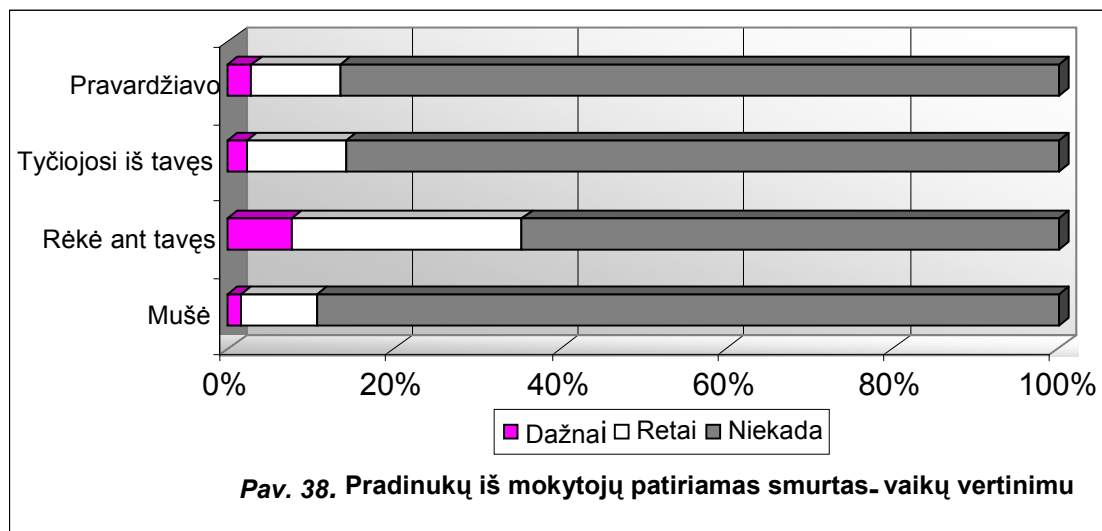
Šiais mokslo metais 53,9% mokinių iš savo mokytojų patyrė emocinį smurtą, 11,1% - fizinį smurtą, o 2,3% 5-12 klasių moksleivių teigia patyrę iš mokytojų seksualinį priekabiavimą.

2.4.5.2. Pradinių klasių mokinių atsakymai apie pačių patirtą iš mokytojų smurtą

Pradinių klasių mokinių patirto iš mokytojų smurto, vaikų vertinimu, dažniai pateikiami 47 lentelėje.

47 lentelė. Pradinukų patiriamas smurtas iš mokytojų - vaikų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Dažnai		Kartais		Niekada	
	n	%	n	%	n	%
Pravardžiavo	9	2,90	33	10,65	268	86,45
Tyčiojosi iš tavęs	7	2,26	37	11,94	266	85,81
Rėkė ant tavęs	24	7,74	86	27,74	200	64,52
Mušė	5	1,62	28	9,06	276	89,32

44,2% pradinų klasių mokinių teigia patiriantys emocinį smurtą iš mokytojų: ant kas trečio pradinų klasių mokinio mokytojai rėkia, iš kas septinto – tyčiojasi, kas septintą pravardžiuoja. Kas dešimtas pradinų klasių mokinys sako, kad mokytojas jį mušė (žr. Pav. 38).

2.4.5.3. 5-12 klasių moksleivių atsakymai apie pačių patirtą iš mokytojų smurtą

5-8 klasių ir 9-12 klasių moksleivių pranešamas patiriamo iš mokytojų smurto dažnis labai panašus, tad šios abi amžiaus grupės apjungtos į vieną; dažniai pateikiami 48 lentelėje.

48 lentelė. 5-12 kl. pačių moksleivių patirtas smurtas iš mokytojų - vaikų vertinimu

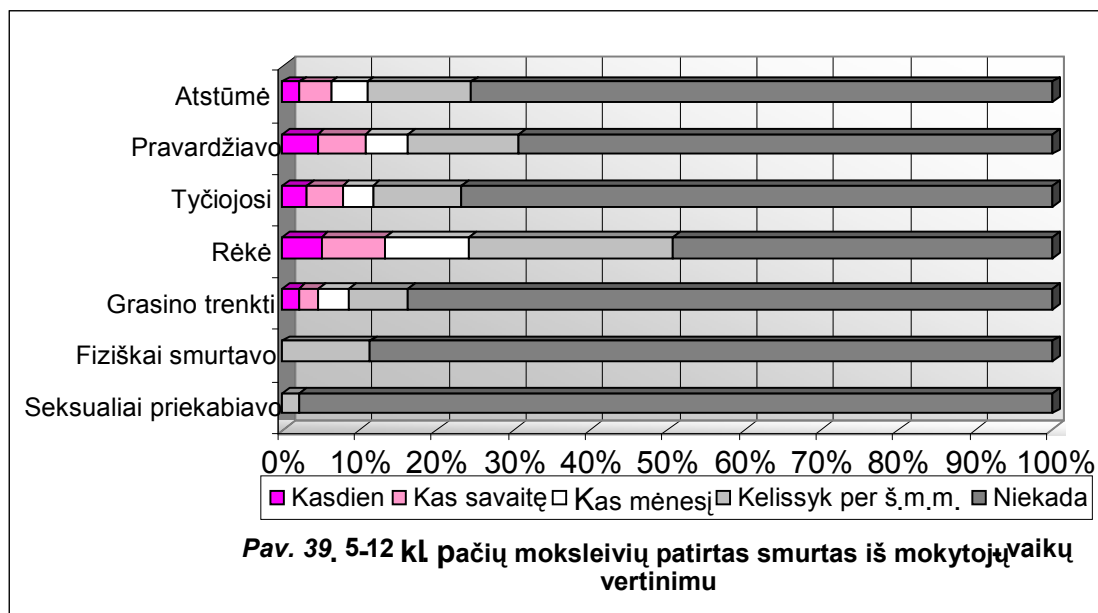
Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė	14	2,2	26	4,1	30	4,7	86	13,5	480	75,5
Pravarđziavo	29	4,6	39	6,1	36	5,7	91	14,3	440	69,3
Tyčiojosi	20	3,2	29	4,6	25	4,0	73	11,6	484	76,7
Rėkė	32	5,0	53	8,3	69	10,9	168	26,5	313	49,3
Grasino trenkti	13	2,0	17	2,7	25	3,9	49	7,7	532	83,6
Fiziškai smurtavo							70	11,4	546	88,6
Seksualiniai priekabiavo							14	2,3	601	97,7

63,3% moksleivių teigia, kad šiais mokslo metais mokytojai taikė jiems emocinį smurtą: pusė moksleivių teigia, kad mokytojai ant jų rėkė, trečdalis – kad juos pravardžiuoja, ketvirtadalis – kad mokytojai juos ignoravo, atstūmė ar iš jų tyčiojosi, kas šeštam mokytojas grasinęs trenkti. Kas devintas mokinys teigia, kad mokytojas fiziškai prieš jį

smurtavo. Seksualinį priekabiavimą iš mokytojų teigia patyrę 2 procentai moksleivių (žr. Pav. 47).

Moksleiviai mini tokias patirtas fizinio smurto iš mokytojų formas: mokytojai trenkia per galvą knyga, dienynu ar liniuote, trenkia liniuote per pirštus, trenkia lazdele, trenkia per veidą (antausį), trenkia galvą į suolą, papeša ar patąso už plaukų, „skuta grūšią“, tempia už ausies ar užsuka ausį, duoda sprigtą, papurto, ignybia, sugriebia už kaklo, prismaugia (ir tada rėkia), tempia už rūbo. Dažniausiai moksleiviai teigia, kad yra mušami per galvą su dienynu, knyga ar liniuote.

Moksleiviai teigia patyrę tokias seksualinio priekabiavimo iš mokytojų formas: „grabaliojo ir kalbino“, „dėjo per užpakalį“, „ėmė už užpakalio ir paspaudė“, „griebė už krūties“, „paglostė vidinę šlaunies pusę“, „norėjo nurengti“, „fotografavo, kibino, meiliai žodžiais kalbino“.

2.4.5.4 Tėvų atsakymai apie jų vaikų patirtą iš mokytojų smurtą

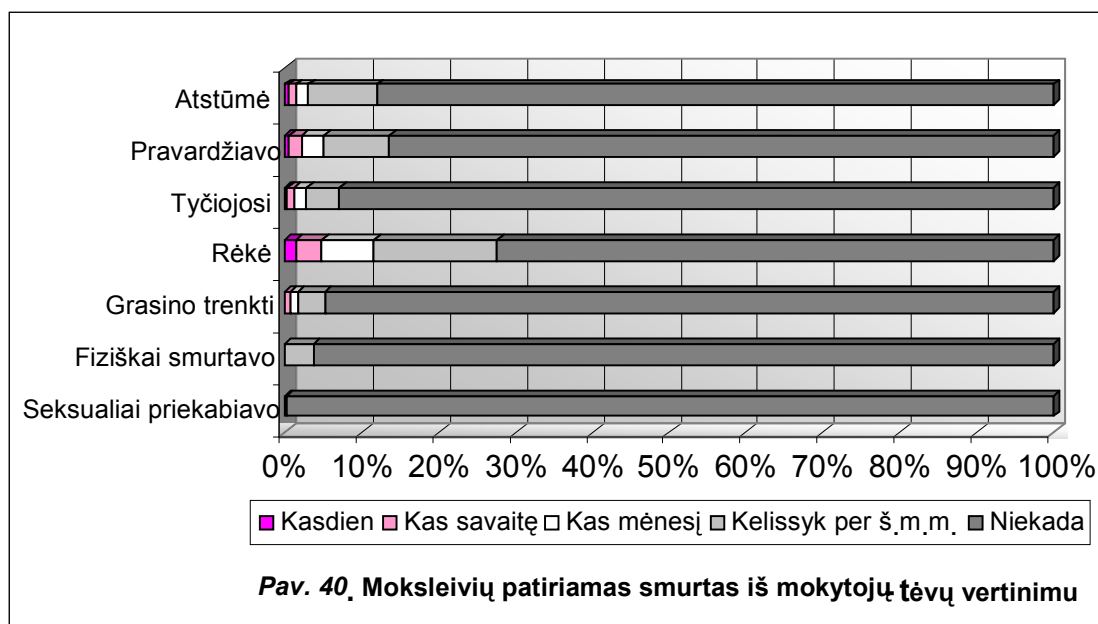
Tėvų teirautasi, kiek dažnai per šiuos mokslo metus jų vaikas patyrė nurodytą smurtą iš mokytojų. Emocinio smurto dažnumą respondentai vertino, pasirinkdami tarp kasdien, kartą ar kelis per savaitę, kartą ar kelis per mėnesį, kartą ar kelis per šiuos mokslo metus ir niekada, o fizinį ir seksualinį smurtą – patyrė vaikas ar ne.

Visų trijų amžiaus grupių vaikų tėvai praneša panašius vaikų patiriamo iš mokytojų smurto dažnius, tad visų tėvų atsakymai pateikiami bendrai 49 lentelėje.

49 lentelė. Moksleivių patiriamas smurtas iš mokytojų - tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė	4	0,5	8	1,0	13	1,6	72	8,9	712	88,0
Pravardžiavo	5	0,6	13	1,6	24	3,0	69	8,5	698	86,3
Tyčiojosi	3	0,4	7	0,9	13	1,6	35	4,3	750	92,8
Rėkė	12	1,5	27	3,4	54	6,7	130	16,1	582	72,3
Grasino trenkti	0	0,0	6	0,7	8	1,0	28	3,5	764	94,8
Fiziškai smurtavo							29	3,7	747	96,3
Seksualiniai priekabiavo							2	0,3	782	99,7

Kas ketvirtas tėvas teigia, kad šiais mokslo metais ant jo vaiko mokytojai rėkė; kas aštuntas – kad mokytojai pravardžiavo ar atstūmė vaiką. 7% tėvų mini tyčiojimąsi iš jų vaiko, o 5% - grasinimus trenkti. 4% tėvų teigia, kad mokytojai fiziškai smurtavo prieš jų vaiką. Mokytojų seksualinis priekabiavimas prie vaikų ypatingai retas (žr. Pav. 40).

Tėvai mini tokias vaikų patiriamo fizinio smurto iš mokytojų formas: sudavė knyga, trenkė per veidą, papešė ar patasė už plaukų.

Tėvai praneša žymiai mažiau vaikų patiriamo iš mokytojų smurto nei patys vaikai.

2.4.6. Bendrai moksleivių patiriamas iš mokytojų smurtas

Respondentų (5-12 klasių moksleivių, tėvų ir mokytojų) teirautasi, kiek dažnai per šiuos mokslo metus, jų žiniomis, jų mokyklos mokytojai smurtavo prieš mokinius. Respondentai emocinio smurto dažnumą vertino pasirinkdami tarp kasdien, kartą ar kelis per savaitę, kartą ar kelis per mėnesį, kartą ar kelis per šiuos mokslo metus ir niekada, o fizinį ir seksualinį smurtą – taikė mokytojai ar ne.

Svarbu turėti omeny, kad čia keli respondentai galėjo minėti tą patį smurto atvejį. Šie procentai parodo, kiek moksleivių ar jų tėvų žino, kad mokytojai netinkamai elgiasi su vaikais. Vaikų atveju, žinojimas apie kitų vaikų patirtą smurtą iš mokytojų gali kelti jiems baimę, kad mokytojai gali taip pasielgti ir su jais.

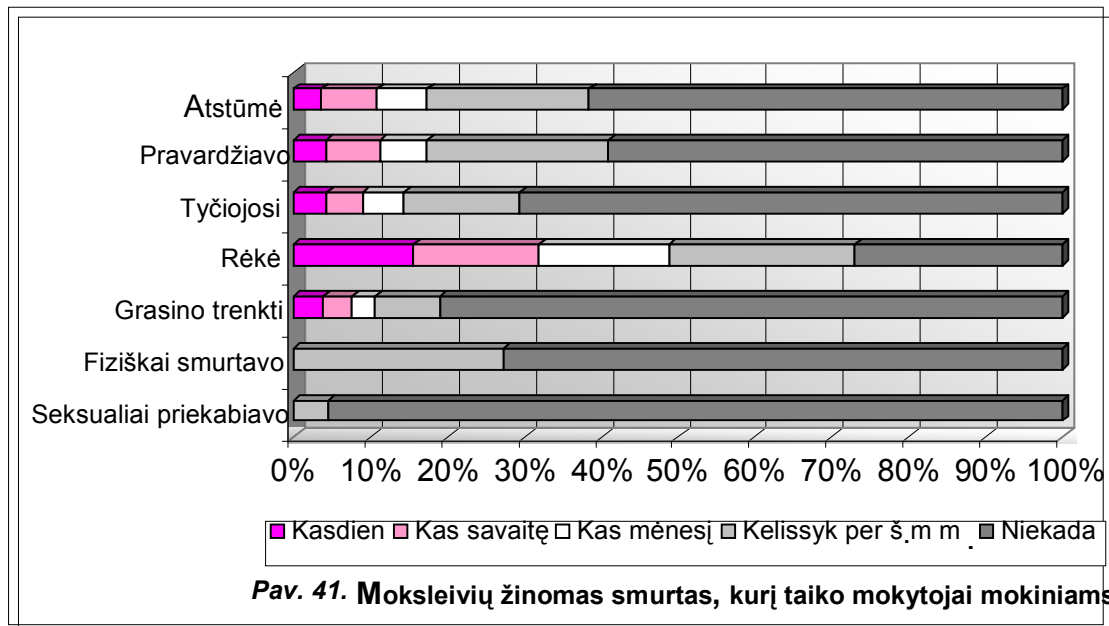
2.4.6.1. Vaikų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą

5-12 klasių žinomi mokytojų smurto prieš mokinius dažniai pateikti 50 lentelėje.

50 lentelė. Moksleivių žinomas smurtas, kurį taiko mokytojai mokiniams

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė	23	3,6	46	7,3	41	6,5	133	21,0	390	61,6
Pravardžiavo	27	4,3	44	7,0	39	6,2	149	23,6	372	59,0
Tyčiojosi	28	4,4	29	4,6	34	5,4	95	15,1	445	70,5
Rėkė	99	15,6	104	16,4	107	16,9	153	24,1	171	27,0
Grasino trenkti	24	3,8	24	3,8	19	3,0	53	8,4	510	81,0
Fiziškai smurtavo							168	27,3	448	72,7
Seksualiniai priekabiavo							28	4,5	593	95,5

Trys ketvirtadaliai vaikų teigia, kad jų mokyklos mokytojai rėkia ant vaikų, kas trečias – kad pravardžiuoja ir atstumia, kas ketvirtas – kad tyčiojasi ir fiziškai smurtauja, kas penktas – kad grasina trenkti. 5 procentai mokinių žino apie mokytojų seksualinį priekabiavimą prie mokinių (žr. Pav. 41).

Mokinių minimi mokytojų fizinio smurto prieš mokinius būdai: paėmė už ausies ir tempė, suko už ausies, paėmė už ausų ir pakratė, kad net atsilupo ausų oda, griebė ar tampė už plaukų, pešė plaukus, trenkė liniuote per nagus, prie lentos pakvietęs trenkė per rankas lazdele, ištempė iš suolo, kad net suolas sulūžo, paėmė už pakarpos ir išmetė iš klasės, mušė, bakstelėjo, mušė su dienynais, trenkė dienynu, trenkė per veidą ar į sprandą, trenkė per galvą, knyga davė per galvą, davė su liniuote per galvą, kad ši sulūžo, trenkė su pagaliu per galvą, su lazda taukstelėjo per galvą, kas antrą pamoką trenkia lazdele per pakaušį, trenkė į galvą sprigtu, trenkė kumščiu į pakaušį ir sukdamas ausį bandė išvyti iš klasės, už plaukų trenkė mokinio galvą į suolą, trenkė vaiką į sieną, trenkė galvą į lentą, trenkė galvą į sieną, trenkė vieną mokinio galvą į kitą, metė iš daiktų į mokinius, sudavė ranka ar knyga per veidą, trenkė antausį, davė sprigtą, sugriebęs papurtė, paėmė už pakarpos ir papurtė, prirėmė prie sienos, smaugė, daužė per nugaras, daužosi su liniuote, vožė iš knygos, dar stipriau pradėjo spausti per skaudančią žaizdą, gnybė, stumdė vaikus, stūmė į duris, pastūmė ir vaikas trenkėsi į radiatorių, tampė už sprando, sudavė į pilvą, daužė iš alkūnės, sulaužė nosį, sudaužė akinius, taip sužalodamas akį, sudavė dienynu per galvą už tai, kad sėdėjo ant palangės. Čia sutraukti 159 vaikų minėti mokytojų fizinio smurtavimo pavyzdžiai, nemažai jų kartojasi, tą patį grubesni,

labiau atminty įstrigusį smurtą (pvz., trenkimą pagaliu į galvą) mini keli tos pačios mokyklos mokiniai.

Mokinių minimi mokytojų seksualinio priekabiavimo prieš mokinius būdai: flirtavo, kabino mokinę iš 10 klasės, pradėjo graibyti, grabaliojosi, glamonėjo, pakėlė mergaitei už sijono, leido suprasti, kad nori intymaus bendravimo, bučiavo, lietė intymias vietas, kūno kultūros mokytojas lietė merginų užpakalius, lietė mergaites per krūtinę, paliko po pamokų ir lietė intymias vietas, atsisėdo prie mokinės ir glostė jos kojas, paprašė atsegti „klyną“, liepė nusirengti ir pasimylėti, turėjo lytinį aktą.

2.4.6.2. Tėvų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą

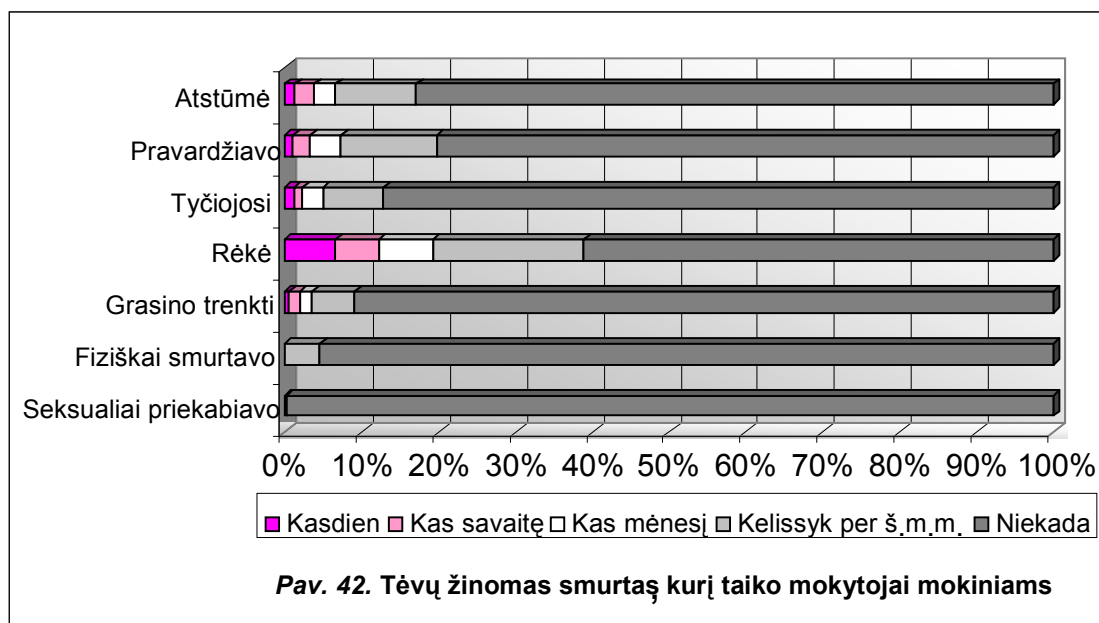
Tėvų žinomi mokytojų smurto prieš mokinius dažniai pateikti 51 lentelėje.

Trečdalis tėvų teigia, kad mokytojai ant vaikų rėkia, kas penktas – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia, kas aštuntas – kad tyčiojasi iš mokinių, kas dešimtas – kad grasina trenkti. 5 procentai tėvų mano, kad mokytojai fiziškai smurtauja prieš mokinius, ir tik pavieniai tėvai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių (žr. Pav. 42).

51 lentelė. Tėvų žinomas smurtas, kurį taiko mokytojai mokiniams

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė	11	1,4	19	2,4	22	2,8	83	10,5	652	82,8
Pravardžiuo	9	1,1	17	2,2	32	4,1	98	12,5	631	80,2
Tyčiojosi	10	1,3	9	1,1	20	2,5	63	8,0	685	87,0
Rėkė	51	6,6	44	5,7	54	7,0	152	19,7	472	61,1
Grasino trenkti	5	0,7	10	1,3	12	1,6	42	5,5	690	90,9
Fiziškai smurtavo							37	4,6	760	95,4
Seksualiniai priekabiavo							2	0,3	795	99,7

Tėvų minimi mokytojų fizinio smurto prieš mokinius būdai: trenkė su dienynu, mušė su knyga, trenkė liniuote, knyga ar lazda per galvą, trenkė per nugarą, tampė už plaukų, tampė ar užsuko ausį, sugriebęs už kaklo stūmė į sieną, stumdė, sudavė ranka, skėlė „grūšią“, sudavė per veidą, sudaužė akinius, patarsė už ausų, pakratė už peties.

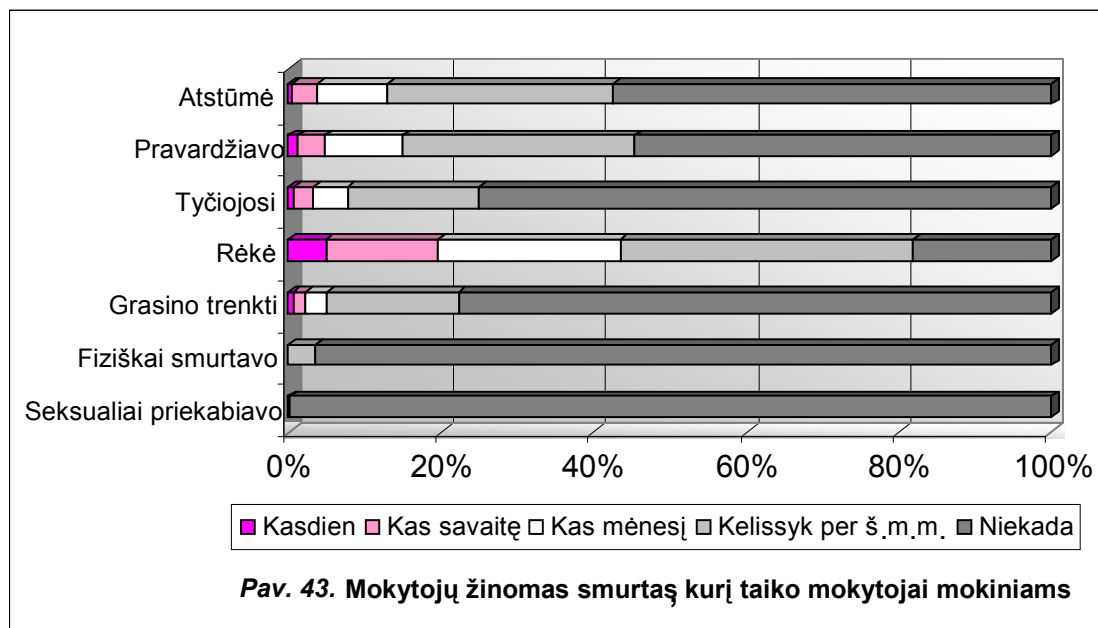
2.4.6.3. Mokytojų atsakymai apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą

Mokytojų žinomi mokytojų smurto prieš mokinius dažniai pateikti 52 lentelėje.

52 lentelė. Mokytojų žinomas smurtas, kurį taiko mokytojai mokiniams

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Atstūmė	2	0,4	17	3,4	45	9,1	146	29,6	283	57,4
Pravardžiavo	6	1,2	18	3,7	50	10,1	150	30,4	269	54,6
Tyčiojosi	4	0,8	12	2,4	22	4,5	85	17,3	369	75,0
Rėkė	25	5,0	74	14,7	120	23,8	194	38,5	91	18,1
Grasino trenkti	3	0,6	8	1,6	14	2,8	85	17,2	383	77,7
Fiziškai smurtavo							19	3,6	515	96,4
Seksualiniai priekabiavo							1	0,2	532	99,8

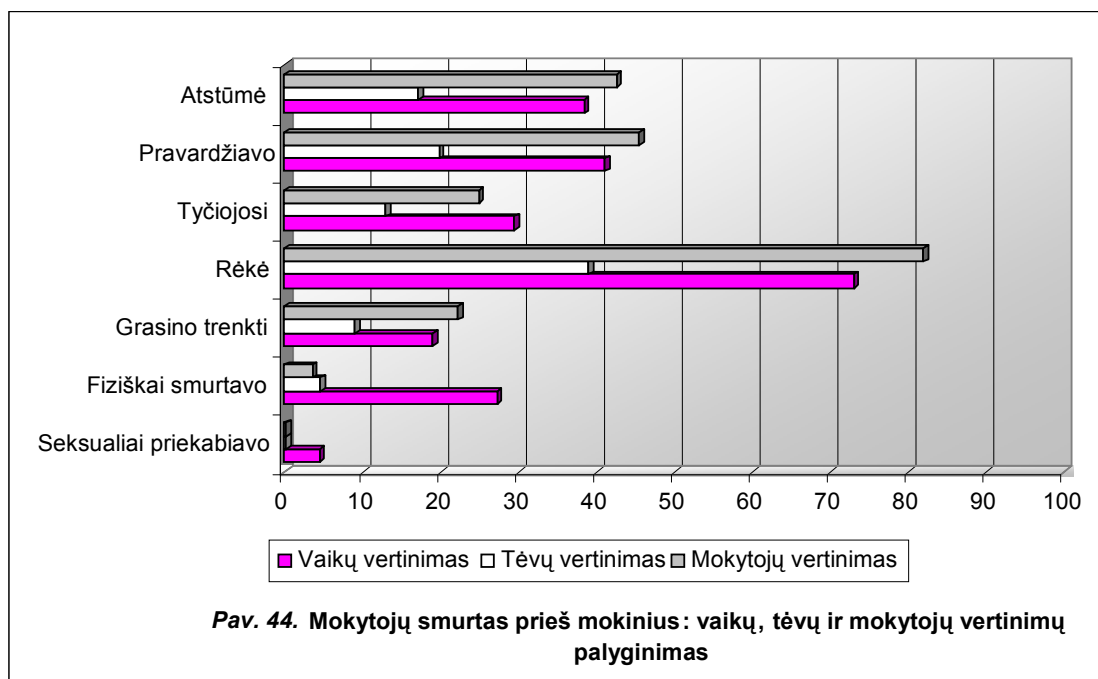
Net 82 procentai mokytojų teigia, kad mokytojai rėkia ant mokinių, kiek mažiau nei pusė – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia, kas ketvirtas – kad mokytojai tyčiojasi iš mokinių ir grasina trenkti. Bet tik 4 procentai mokytojų žino, jog mokytojas fiziškai smurtautų ir tik pavieniai mokytojai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių (žr. Pav. 43).

Mokytojų minimi mokytojų fizinio smurto prieš mokinius būdai: papurtė, pakratė už pečių, tempė mokinį iš klasės, smarkiai sugriebė už kaklo, stūmė iš visų jėgų į sieną, spyrė į užpakalį, sudavė į pakaušį, trenkė ranka, trenkė lazdele, mušė, suko ausį, trenkė į veidą.

2.4.6.4. Mokinių, tėvų ir mokytojų atsakymų apie mokinių patiriamą iš mokytojų smurtą palyginimas

Daugiausiai apie mokytojų taikomą emocinį smurtą vaikams praneša patys mokytojai; apie vienintelę emocinio smurto formą – mokytojų tyčiojimąsi iš mokinių – dažniau praneša vaikai, nei mokytojai; vis tik mokytojų ir vaikų žinomi smurto dažniai mažai tesiskiria. Tuo tarpu tėvai, panašu, nesuvokia realių mokytojų emocinio smurto prieš mokinius masto: dvigubai mažiau tėvų žino apie tokio smurto atvejus, nei kad žino mokiniai ir mokytojai. Kitokia situacija su mokytojų taikomu fiziniu smurtu ir seksualiniu priekabiavimu: apie jį žymiai daugiau praneša vaikai, tuo tarpu tėvai ir mokytojai praneša panašiai dažnai (žr. Pav. 44).

2.4.7. Mokytojų patiriamas smurtas iš vaikų

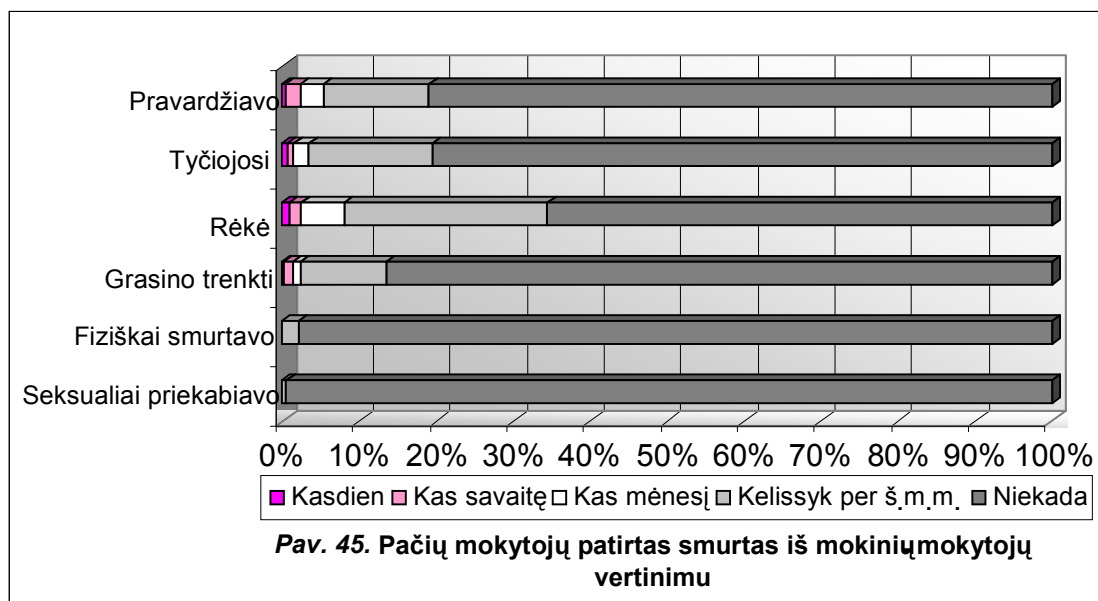
2.4.7.1. Pačių mokytojų patirtas iš mokinių smurtas

Mokytojų patiriamo smurto iš mokinių dažniai pateikti 53 lentelėje.

53 lentelė. *Pačių mokytojų patirtas smurtas iš mokinių - mokytojų vertinimu*

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pravardžiavo	2	0,4	10	2,0	16	3,1	70	13,7	414	80,9
Tyčiojosi	3	0,6	5	1,0	10	2,0	82	16,0	412	80,5
Rėkė	5	1,0	8	1,6	29	5,6	136	26,4	338	65,5
Grasino trenkti	1	0,2	6	1,2	5	1,0	58	11,3	444	86,4
Fiziškai smurtavo							12	2,3	521	97,7
Seksualiniai priekabiavo							3	0,6	529	99,4

46,9% mokytojų teigia, kad šiais mokslo metais bent kartą patyrė emocinį smurtą iš mokinių: kas trečias teigia, kad ant jo rėkė, kas ketvirtas – kad iš jo tyčiojosi ir jį pravardžiavo, kas aštuntas – kad grasino trenkti. Fizinį smurtą iš mokinių yra patyrę 2 procentai mokytojų. Seksualinį priekabiavimą patyrė pavieniai mokytojai (žr. Pav. 45).

Mokytojai mini tokias iš mokinių patiriamo fizinio smurto apraiškas: apspjovė, trenkė, jį drausminant spontaniškai sudavė ranka, stūmė, metė į mane kėdę, subraižė ir suspardė mašiną.

Tik viena mokytoja paminėjo seksualinio priekabiavimo pobūdį: jai siūlė intymiai praleisti laiką.

2.4.7.2. Mokytojų patiriamas iš mokinių smurtas

Respondentų teirautasi, kiek dažnai per šiuos mokslo metus, jų žiniomis, jų mokyklos mokiniai smurtavo prieš mokytojus. Pradinių klasių mokiniai smurto dažnumą vertino pasirinkdami tarp dažnai, kartais ir niekada. Kiti respondentai emocinio smurto dažnumą vertino pasirinkdami tarp kasdien, kartą ar kelis per savaitę, kartą ar kelis per mėnesį, kartą ar kelis per šiuos mokslo metus ir niekada, o fizinį ir seksualinį smurtą – taikė mokiniai ar ne.

Svarbu turėti omeny, kad čia keli respondentai galėjo minėti tą patį smurto atvejį. Šie procentai parodo, kiek respondentų žino, kad mokiniai netinkamai elgėsi su mokytojais.

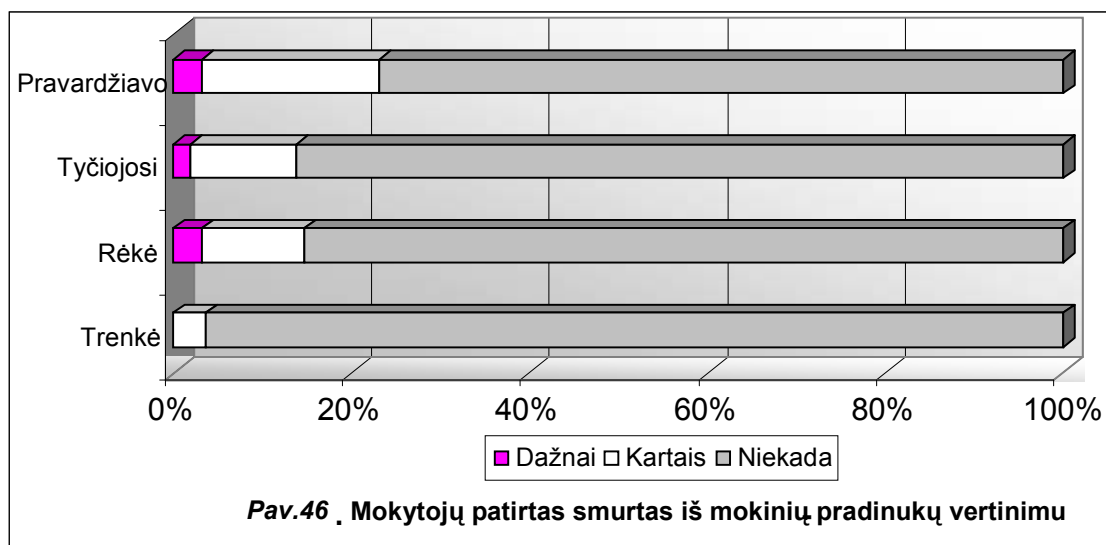
2.4.7.3. Pradinių klasių mokinių atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą

Pradinių klasių mokiniams žinomi mokinių smurto prieš mokytojus dažniai pateikti 54 lentelėje.

54 lentelė. Mokytojų patirtas smurtas iš mokinių - pradinukų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Dažnai		Kartais		Niekada	
	n	%	n	%	n	%
Pravardžiavo	10	3,2	62	20,0	238	76,8
Tyčiojosi	6	1,9	37	11,9	268	86,2
Rėkė	10	3,2	36	11,6	265	85,2
Trenkė	0	0,0	11	3,6	296	96,4

Kas penktas pradinių klasių mokinis teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, kas septintas – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir ant jų rėkia. 4 procentai pradinių klasių mokinių teigia, kad mokinis trenkė mokytojui (žr. Pav. 46).

2.4.7.4. 5-12 klasių moksleivių atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą

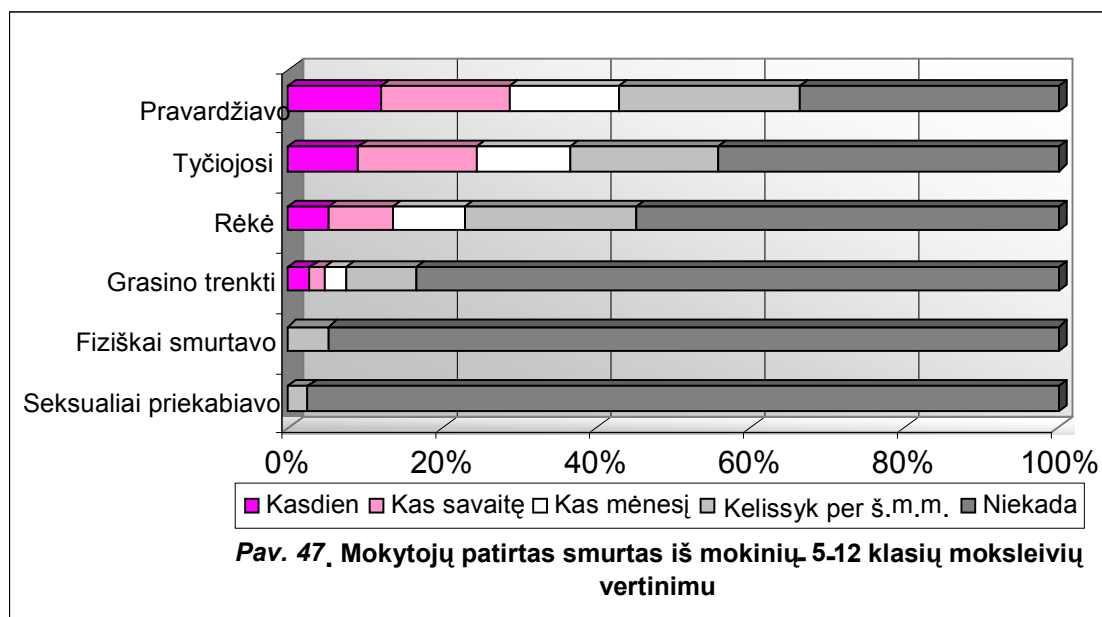
5-12 klasių mokiniams žinomi mokinių smurto prieš mokytojus dažniai pateikti 55 lentelėje.

55 lentelė. Mokytojų patirtas smurtas iš mokinių - 5-12 klasių moksleivių vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pravardžiavo	77	12,1	106	16,7	89	14,0	150	23,6	213	33,5
Tyčiojosi	58	9,1	97	15,3	77	12,1	122	19,2	280	44,2
Rėkė	33	5,2	53	8,3	60	9,4	142	22,3	348	54,7
Grasino trenkti	18	2,8	12	1,9	18	2,8	58	9,1	529	83,3
Fiziškai smurtavo							33	5,3	592	94,7
Seksualiniai priekabiavo							16	2,6	600	97,4

Du trečdaliai mokinių teigia, kad mokytojai yra pravardžiuojami (neaišku, kiek mokytojų akivaizdoje, o kiek – jiems negirdint), pusė teigia, kad iš mokytojų yra tyčiojama ir ant jų rėkiama, kas šeštas – kad mokiniai mokytojams grasina trenkti. 5 procentai mokinių žino atvejų, kai mokiniai fiziškai smurtavo prieš mokytojus, o 3 procentai – seksualinio priekabiavimo prie mokytojų atvejų (žr. Pav. 47).

Mokinių žiniomis, kiti mokiniai prieš mokytojus taikė tokį fizinį smurtą: nestipriai sudavė, trenkė, trenkė į veidą, pastūmė, nes mokytoja norėjo išvesti iš klasės, spyrė, mušė, sumušė, daužė, sudavė mokytojui per galvą, spjovė, užsuko ranką ir atėmė rankinę, einant į mokyklą, prilipino prie kėdės.

Mokinių žiniomis, kiti mokiniai taip seksualiai priekabiavo prie mokytojų: pliaukštelėjo per užpakalį, lietė mokytojos sėdynę, kad ši atsisuktų, iš dalies provokavo, bučiavo, glamonėjo, numetė mokytojai po kojom tušinį, tada pasilenkęs jo paimti kėlė mokytojos sijoną ir žiūrėjo po juo.

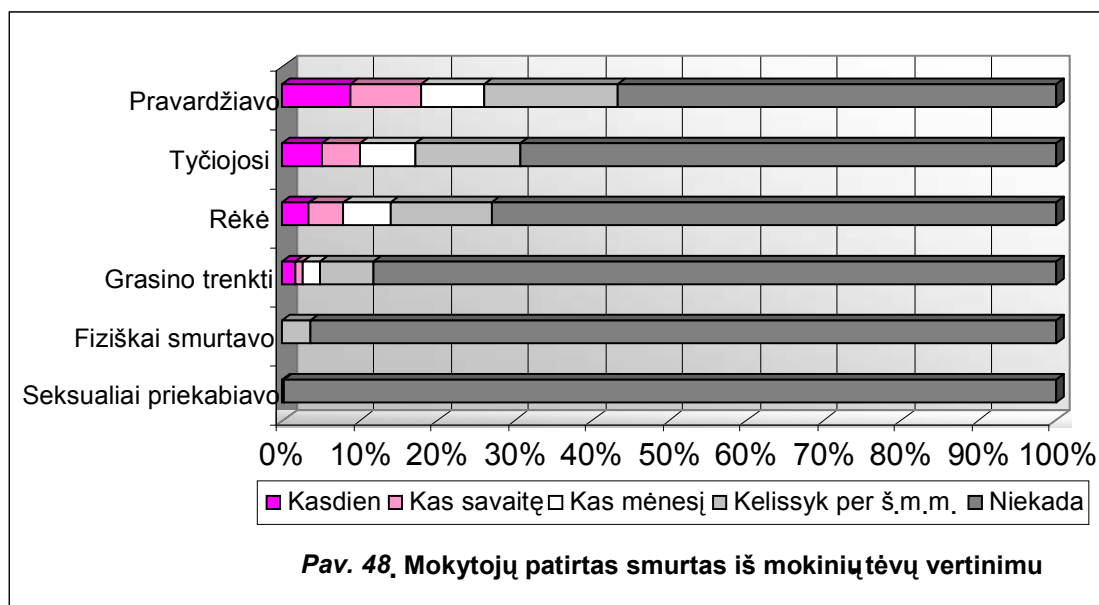
2.4.7.5. Tėvų atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą

Tėvų žinomi mokinių smurto prieš mokytojus dažniai pateikti 56 lentelėje.

56 lentelė. Mokytojų patirtas smurtas iš mokinių - tėvų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pravarđiavo	69	8,9	70	9,0	64	8,2	134	17,3	439	56,6
Tyčiojosi	40	5,2	37	4,8	56	7,3	104	13,5	535	69,3
Rėkė	27	3,5	34	4,4	47	6,1	100	13,0	562	73,0
Grasino trenkti	12	1,6	8	1,0	17	2,2	53	6,9	675	88,2
Fiziškai smurtavo							29	3,6	767	96,4
Seksualiniai priekabiavo							2	0,3	796	99,7

Beveik pusė tėvų teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, kas trečias – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų, kas ketvirtas – kad rėkia ant mokytojų, kas devintas – kad mokiniai grasina mokytojams trenkti. Apie fizinį smurtą prieš mokytojus girdėję 4 procentai tėvų, o apie seksualinį priekabiavimą – tik pavieniai tėvai (žr. Pav. 48).

Tėvų žiniomis, mokiniai prieš mokytojus taikė tokį fizinį smurtą: daužė ir gadino mokytojų nuosavybę, sugadino asmeninį turtą, daužė mašiną, išdaužė langus, pakėlė ranką prieš mokytoją, trenkė per veidą, sudavė alkūnę, stumdė koridoriuje, spyrė mokytojais į koją, mėtė šiukšles, nustūmė nuo laiptų, užpuolė, mušė, sumušė ir atėmė rankinę, išsuko ranką, sulaužė ranką ir sumušė.

Tėvai nenurodo konkrečių žinomų mokinių seksualinio priekabiavimo prie mokytojų būdų.

2.4.7.6. Mokytojų atsakymai apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą

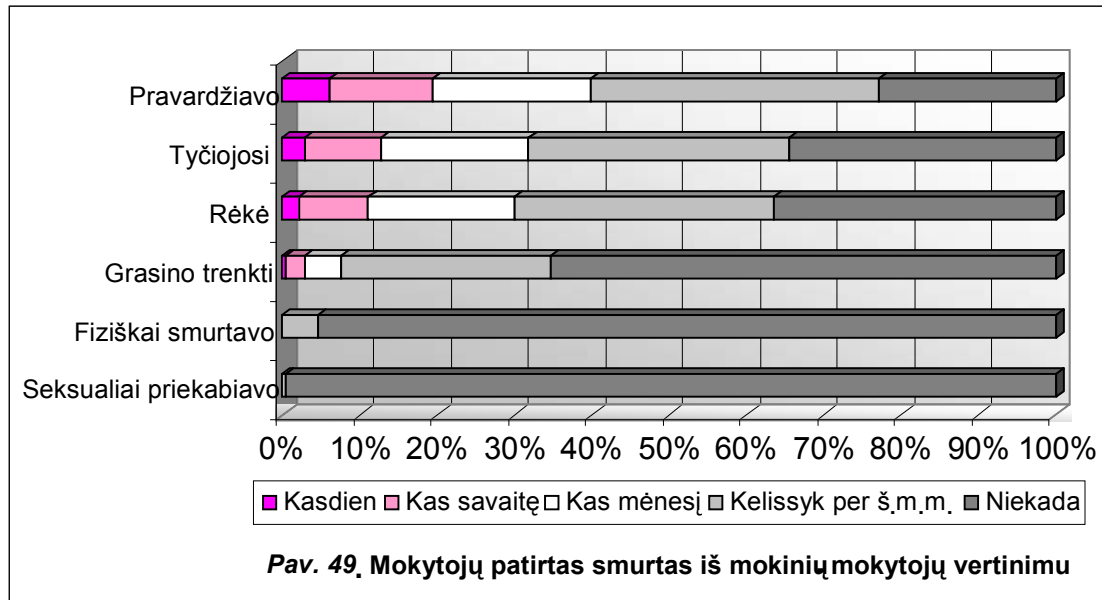
Mokytojų žinomi mokinių smurto prieš mokytojus dažniai pateikti 57 lentelėje.

57 lentelė. Mokytojų patirtas smurtas iš mokinių - mokytojų vertinimu

Vaiko patirtas elgesys	Kasdien		Kas savaitę		Kas mėnesį		Kelis syk per š.m.m.		Niekada	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Pravardžiavo	30	6,0	67	13,5	102	20,5	185	37,1	114	22,9
Tyčiojosi	14	2,8	50	10,0	95	19,0	168	33,7	172	34,5
Rėkė	11	2,2	44	8,9	93	18,8	166	33,6	180	36,4
Grasino trenkti	2	0,4	12	2,5	23	4,7	132	27,1	318	65,3
Fiziškai smurtavo							25	4,7	507	95,3
Seksualiniai priekabiavo							2	0,4	533	99,6

Dauguma mokytojų teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, du trečdaliai – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir rėkia ant jų, kas trečias – kad mokiniai grasina

mokytojui trenkti. 5 procentai mokytojų girdėję apie fizinį smurtą prieš mokytojus, o apie seksualinio priekabiavimo atvejus žino tik pavieniai mokytojai (žr. Pav. 49).

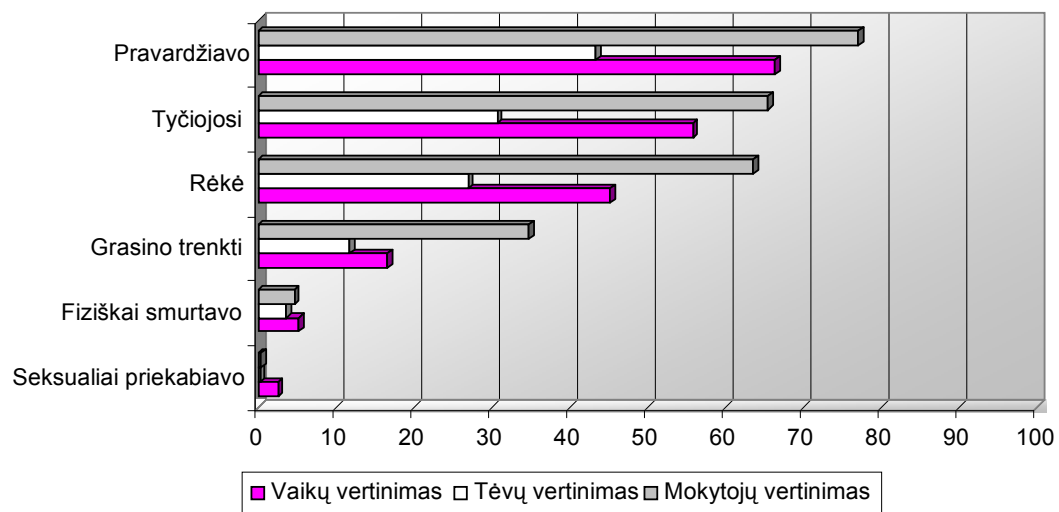

Mokytojų žiniomis, mokiniai prieš mokytojus taikė tokį fizinį smurtą: tyčia sugadino mokytojo asmeninį turtą, gadino automobilius, subraižė mašiną, išdaužė mašinos stiklą, sudaužė klasės langus, apvogė, pargriovė kieme ir atėmė rankinę, sulaužė ranką, aptaškė rašalų, metė kramtomąją gumą į plaukus, pastūmė, drožė per rankas.

Mokytojai mini tokį mokinių seksualinį priekabiavimą prie mokytojų: replikos, dviprasmybės, prisilietimai.

2.4.7.7. Vaikų, tėvų ir mokytojų atsakymų apie mokytojų patiriamą iš mokinių smurtą palyginimas

Skiriasi 5-12 klasių moksleivių, tėvų ir mokytojų nuomonės apie tai, kiek dažnai mokytojai patiria emocinį smurtą: daugiausia emocinio smurto praneša mokytojai, mažiau vaikai, o mažiausiai – tėvai. Apie fizinį smurtą girdėję panašiai toks pat procentas vaikų, mokytojų ir tėvų. Vaikų žiniomis, mokiniai dažniau seksualiai priekabiauja prie mokytojų, nei nurodo tėvai ir mokytojai (žr. Pav. 50).

Pav. 50. Mokinių smurtavimas prieš mokytojus : vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimų palyginimas

2.4.8. Saugumas mokykloje

2.4.8.1. Moksleivių saugumas mokykloje vaikų vertinimu

Moksleivių teirautasi, ar jie jaučiasi saugūs mokykloje bendrai, ar jaučiasi saugūs konkrečiose mokyklos vietose ir konkrečiu metu (prieš pamokas, per jas, po jų, per pertraukas). 58 lentelėje pateikti visų amžiaus grupių atsakymų dažniai bei kiekvienos amžiaus grupės (1-4 klasių, 5-8 klasių ir 9-12 klasių) nesaugiai besijaučiančių procentai.

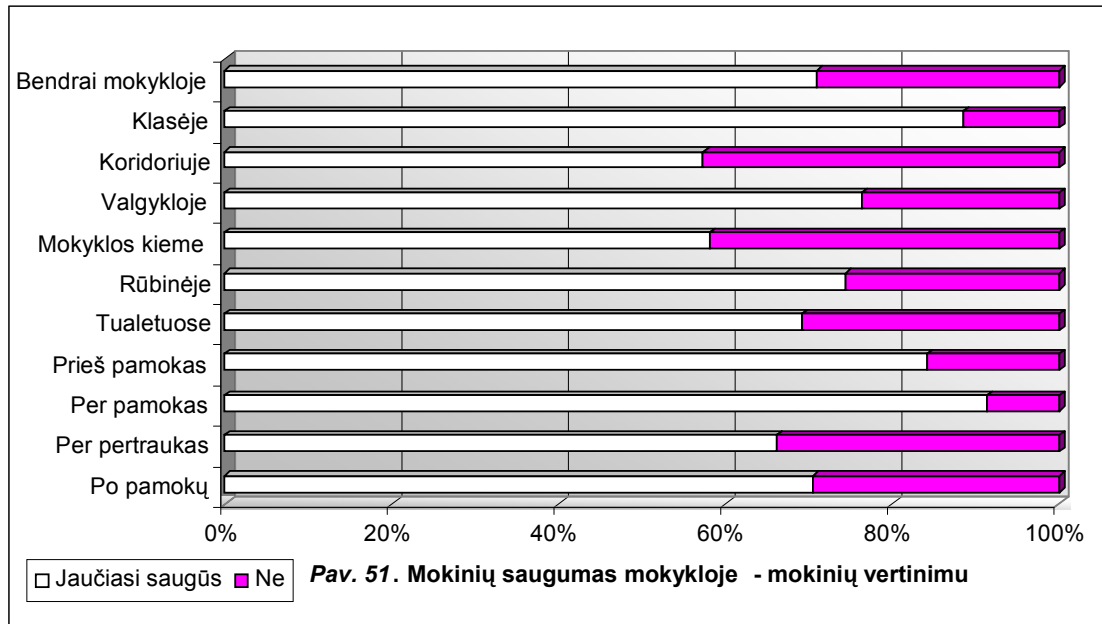
58 lentelė. *Mokinių saugumo jausmas mokykloje*

Vieta/laikas	Visų klasių mokiniai				1-4 kl.		5-8 kl.		9-12 kl.	
	Saugūs		Nesaugūs		Nesaugūs		Nesaugūs		Nesaugūs	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bendrai mokykloje	616	71,0	251	29,0	63	21,5	106	40,5	82	26,3
Klasėje	844	88,6	109	11,4	28	9,0	44	15,1	36	10,3
Koridoriuje	544	57,4	404	42,6	165	53,7	135	46,4	103	29,6
Valgykloje	721	76,3	224	23,7	81	26,6	68	23,4	74	21,3
Mokyklos kieme	552	58,2	396	41,8	144	46,9	141	48,5	109	31,3
Rūbinėje	685	74,5	235	25,5	84	29,7	78	27,1	72	20,7
Tualetuose	652	69,1	291	30,9	110	36,4	107	36,6	72	20,7
Prieš pamokas	799	84,3	149	15,7	38	12,4	52	17,9	58	16,7
Per pamokas	868	91,4	82	8,6	17	5,5	24	8,2	40	11,5
Per pertraukas	629	66,1	322	33,9	120	39,0	116	39,7	85	24,4
Po pamokų	664	70,5	278	29,5	88	29,3	102	34,9	87	25,0

Du trečdaliai moksleivių mokykloje jaučiasi saugiai, o trečdalis – nesaugiai. Saugiausia mokiniams klasėje – ten dauguma jaučiasi saugiai. Kiek mažiau jaučiasi saugiai valgykloje ir rūbinėje (trys iš keturių), tualetuose (du iš trijų). Nesaugiausia vaikams koridoriuose ir mokyklos kieme – ten tik pusė mokinių jaučiasi saugūs. Saugiausiai mokiniai jaučiasi per pamokas, kiek mažiau – prieš pamokas (dauguma tuo metu jaučiasi saugiai). Mažiau saugūs vaikai jaučiasi per pertraukas ir po pamokų – saugiai jaučiasi du trečdaliai vaikų (žr. Pav. 51).

Saugumo mokykloje jausmas susijęs su amžiumi. Daugiausiai nesaugiai besijaučiančiųjų mokykloje yra tarp 5-8 klasių mokinių (net trečdalis jaučiasi nesaugiai), tuo tarpu tarp pradinukų ir vyresniųjų klasių moksleivių nesaugiai besijaučiančiųjų yra mažiau. Vyresniųjų (9-12) klasių moksleiviai jaučiasi saugiausiai visose mokyklos vietose; koridoriuje, rūbinėje ir valgykloje nesaugiausiai jaučiasi pradinė klasių mokiniai, o klasėse – 5-8 klasių mokiniai. Per pamokas saugiausiai jaučiasi pradinė klasių mokiniai,

nesaugiausiai – vyresniųjų klasių moksleiviai. Ne pamokų metu nesaugiausia 5-8 klasių mokiniams (žr. Pav. 52).

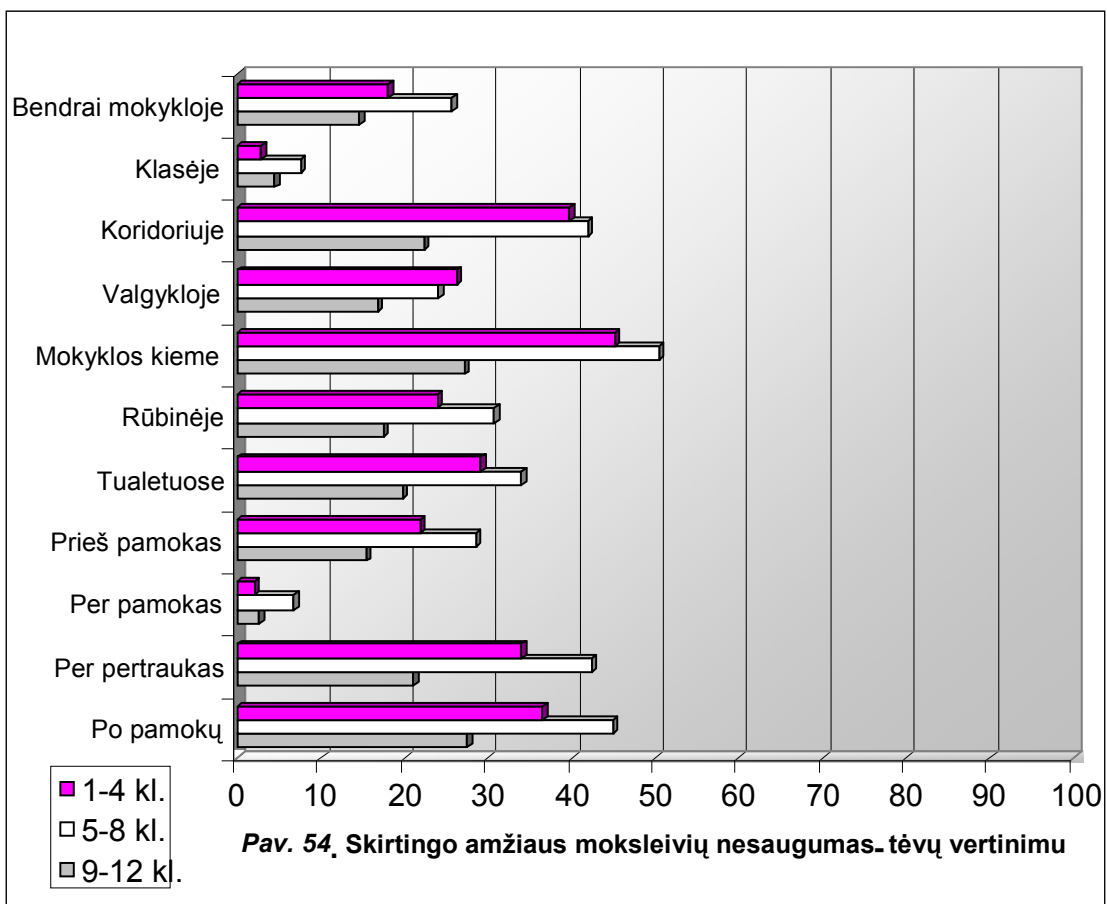
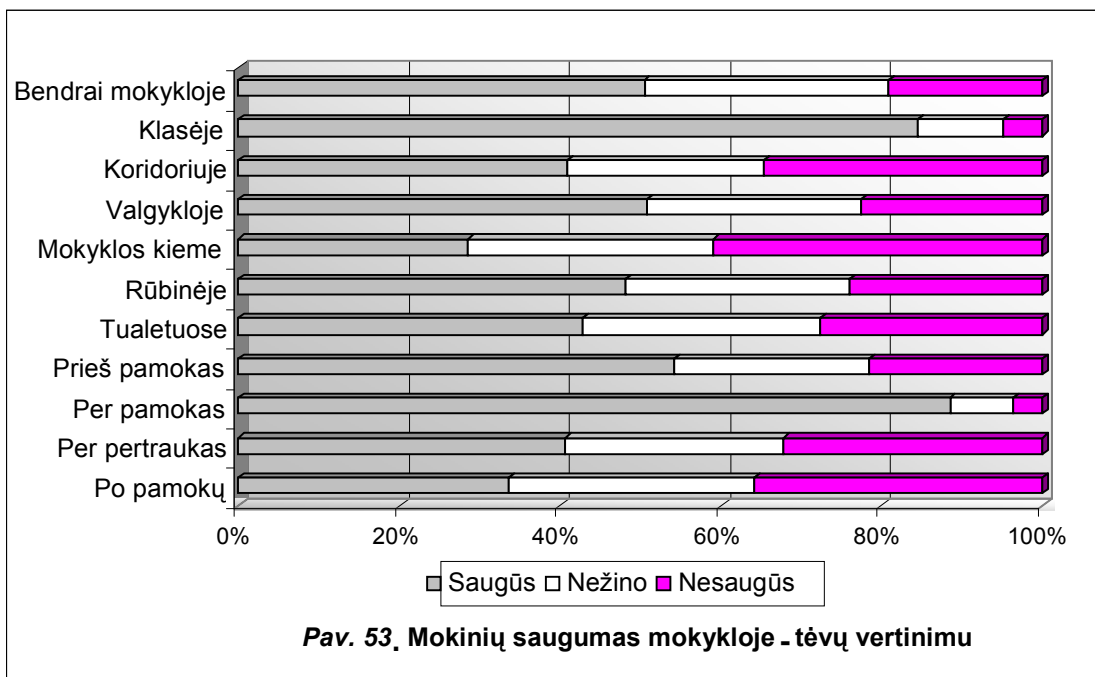

59 lentelė. Mokinių saugumas mokykloje - tėvų vertinimu

Vieta/laikas	Visų klasių mokiniai						1-4 kl.		5-8 kl.		9-12 kl.	
	Saugūs		Nežino		Nesaugūs		Nesaugūs		Nesaugūs		Nesaugūs	
	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%	n	%
Bendrai mokykloje	360	50,5	217	30,4	136	19,1	46	18,0	56	25,7	34	14,6
Klasėje	687	84,5	87	10,7	39	4,8	8	2,8	19	7,6	12	4,5
Koridoriuje	331	40,9	198	24,4	281	34,7	113	39,8	104	41,9	60	22,4
Valgykloje	412	50,9	215	26,6	182	22,5	74	26,2	60	24,1	45	16,8
Mokyklos kieme	228	28,6	244	30,6	326	40,9	125	45,1	124	50,4	72	27,2
Rūbinėje	379	48,2	218	27,7	189	24,0	65	24,0	75	30,7	46	17,6
Tualetuose	341	42,9	234	29,5	219	27,6	81	29,1	83	34,0	52	19,8
Prieš pamokas	434	54,3	193	24,2	172	21,5	61	21,9	70	28,6	41	15,4
Per pamokas	717	88,5	63	7,8	30	3,7	6	2,1	17	6,8	7	2,6
Per pertrauką	328	40,7	219	27,2	259	32,1	95	33,9	106	42,4	56	21,1
Po pamokų	270	33,7	244	30,5	287	35,8	102	36,6	111	44,9	73	27,5

Pusė tėvų mano, kad jų vaikams mokykloje yra saugu, penktadalis – kad nesaugu, o trečdalis tėvų nežino, abejoja, ar jų vaikui mokykloje saugu. Saugiausia vieta mokykloje – klasė, ten, daugumos tėvų nuomone, jų vaikui saugu. Ne tiek saugios vietos – valgykla, rūbinė, tualetai, koridorius (apie pusė tėvų mano, kad jų vaikui ten saugu). Tėvų nuomone, nesaugiausia vieta yra mokyklos kiemas: kas ketvirtas tėvas mano, kad jų vaikui ten saugu, o net 40 procentų tėvų įsitikinę, kad jų vaikams ten nesaugu. Saugiausias laikas – pamokų metas: dauguma tėvų mano, kad per pamokas jų vaikas yra saugus. Tuo tarpu prieš pamokas, anot tėvų, tik pusė vaikų yra saugūs, dar mažiau per pertrauką, o po pamokų tik trečdalis vaikų yra saugūs (žr. Pav. 53).

Tėvų nuomone, nesaugiausiai mokykloje jaučiasi 5-8 klasių mokiniai: tiek per pamokas, tiek per pertrauką ir po pamokų visose mokyklos vietose, išskyrus valgyklą. Šią vietą kaip nesaugiausią išskiria pradinį klasių mokinių tėvai. Daugiausia užtikrintų dėl vaikų saugumo mokykloje yra vyresniųjų klasių moksleivių tėvai. Šių amžiaus grupių tėvų nuomonės sutampa vertinant vaikų saugumą klasėje per pamokas (žr. Pav. 54).

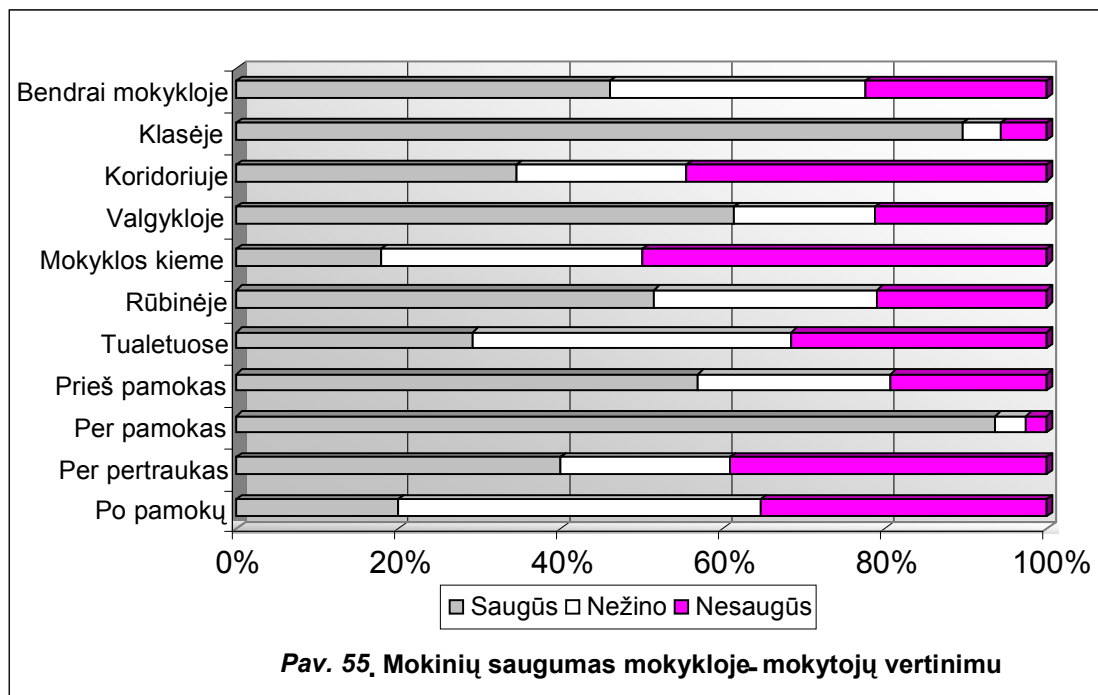
2.4.8.3. Moksleivių saugumas mokykloje mokytojų vertinimu

Mokytojų teirautasi, ar jų auklėtiniai (jei tokių neturi – jų mokyklos mokiniai bendrai) yra saugūs mokykloje, ar jiems yra saugu konkrečiose mokyklos vietose ir konkrečiu metu (prieš pamokas, per jas, po jų, per pertraukas). Mokytojų atsakymų dažniai pateikti 60 lentelėje.

60 lentelė. *Mokinių saugumas mokykloje - mokytojų vertinimu*

Vieta/laikas	Visų klasių mokiniai					
	Saugūs		Nežino		Nesaugūs	
	n	%	n	%	n	%
Bendrai mokykloje	237	46,2	162	31,6	114	22,2
Klasėje	476	89,8	24	4,5	30	5,7
Koridoriuje	183	34,5	112	21,1	236	44,4
Valgykloje	325	61,3	93	17,5	112	21,1
Mokyklos kieme	94	17,9	170	32,3	262	49,8
Rūbinėje	267	51,5	143	27,6	108	20,8
Tualetuose	154	29,2	208	39,4	166	31,4
Prieš pamokas	304	56,9	127	23,8	103	19,3
Per pamokas	500	93,6	21	3,9	13	2,4
Per pertraukas	214	40,1	112	21,0	208	39,0
Po pamokų	107	20,0	238	44,6	189	35,4

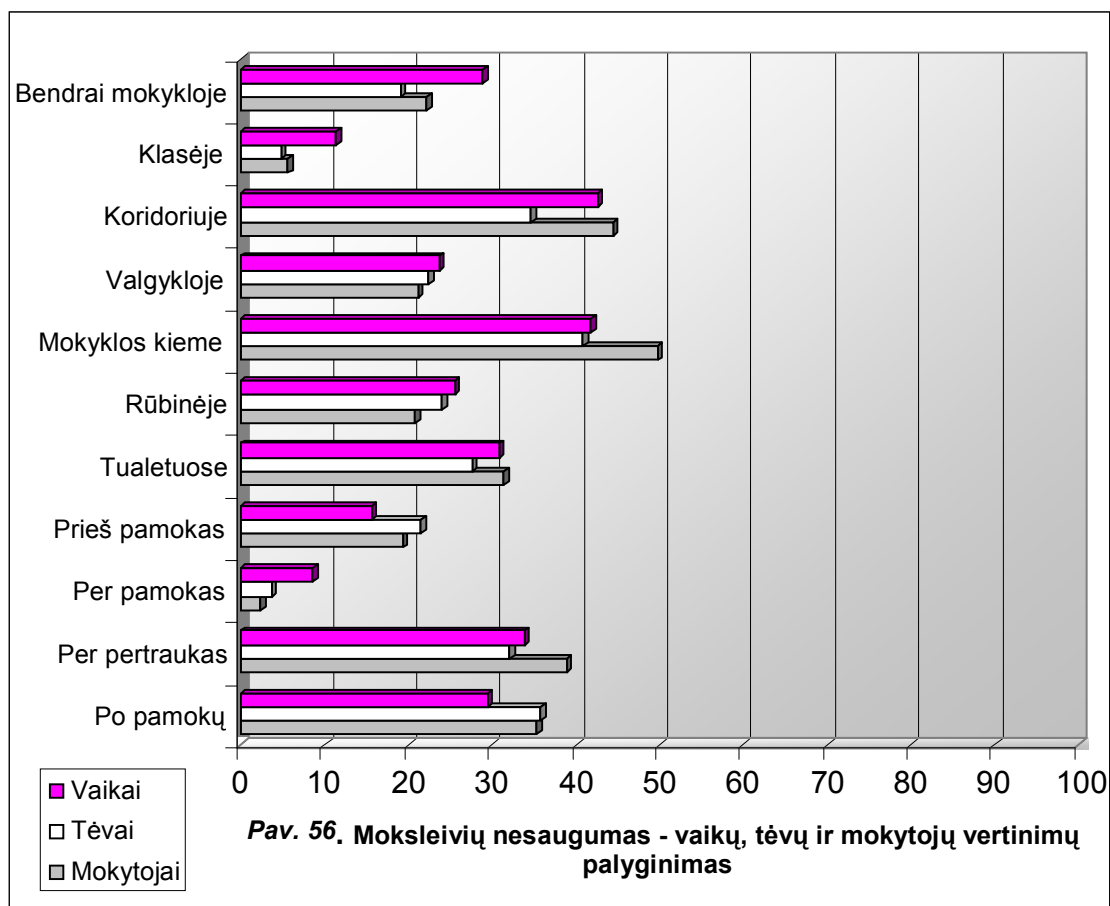
Kiek mažiau nei pusė mokytojų mano, kad mokiniams mokykloje yra saugu; kas ketvirtas mokytojas įsitikinęs, kad moksleiviams mokykloje yra nesaugu, o kas trečias nežino, abejoja. Saugiausia vieta mokiniams – klasė: dauguma mokytojų mano, kad ten vaikams saugu. Kitos vietos kur kas nesaugesnės: tik du trečdaliai mokytojų mano, kad saugu valgykloje, tik pusė – kad saugu rūbinėje, tik trečdalis – kad saugu tualetuose ir koridoriuose. Nesaugiausia yra mokyklos kieme: net pusė mokytojų mano, kad vaikams ten nesaugu, ir tik penktadalis mano, kad saugu. Saugiausia mokiniams per pamokas: dauguma mokytojų mano, kad pamokų metu moksleiviai yra saugūs. Kitu metu moksleiviams žymiai nesaugiau: tik pusė mokytojų mano, kad saugu prieš pamokas, virš trečdalio – kad saugu per pertraukas ir tik kas penktas mano, kad saugu po pamokų. Net trečdalis mokytojų įsitikinęs, kad po pamokų mokiniams yra nesaugu (žr. Pav. 55).

2.4.8.4. Moksleivių saugumas mokykloje: vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimų palyginimas

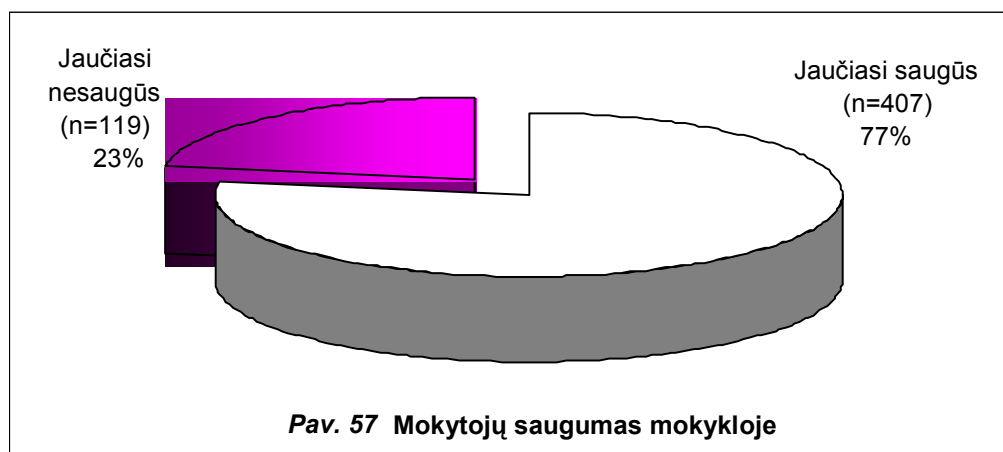
Bendros tendencijos, kur ir kada mokykloje vaikams yra saugu, yra tokios pačios visų respondentų – vaikų, tėvų ir mokytojų – vertinimu: saugiausia klasėje, nesaugiausia – mokyklos kieme; saugiausia – per pamokas, nesaugiausia – per pertraukas ir po pamokų (žr. Pav. 56).

Daugiau moksleivių jaučiasi nesaugūs, nei kad mano jų tėvai ir mokytojai. Vaikai ir suaugę skirtingai vertina vaikų nesaugumo mastelį klasėje pamokų metu: tik maža dalis (5-6%) suaugusiųjų mano, kad pamokų metu klasėje vaikams nesaugu, tuo tarpu dvigubai daugiau vaikų jaučiasi nesaugūs per pamokas. Lyginant su mokiniais, mokytojai pervertina vaikų nesaugumą mokyklos kieme, bet nepakankamai įvertina nesaugumą valgykloje ir rūbinėje. Tėvai, lyginant su mokiniais ir mokytojais, nepakankamai įvertina nesaugumą vaikų nesaugumą koridoriuose. Lyginant su mokiniais, mokytojai pervertina vaikų nesaugumą ne pamokų metu, bet nepakankamai įvertina nesaugumą per pamokas.

2.4.8.5. Mokytojų saugumas mokykloje

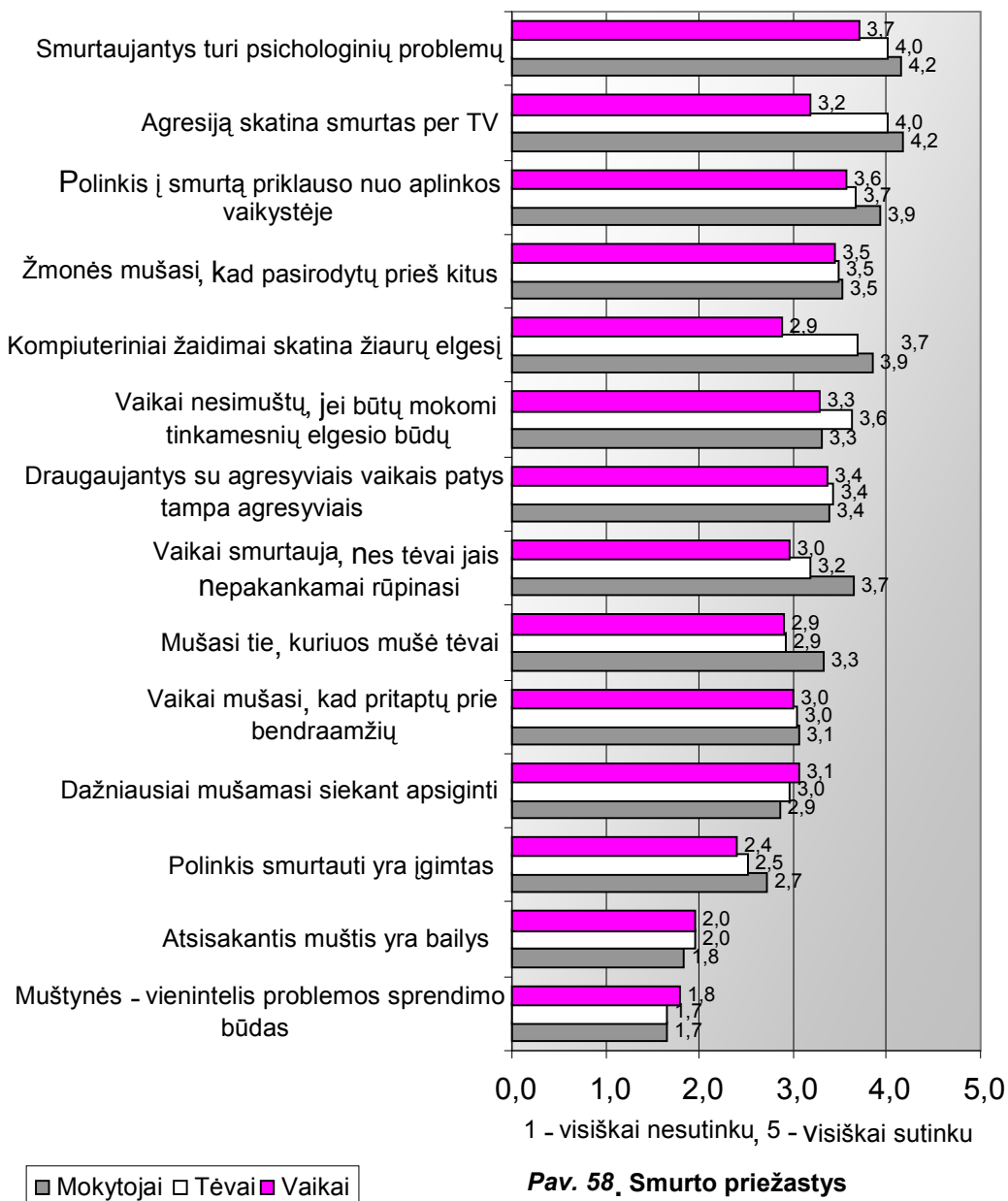
Mokytojai atsakė, ar jie patys jaučiasi saugūs mokykloje. Trys iš keturių mokytojų mokykloje jaučiasi saugiai, o kas ketvirtas – nesaugiai (žr. Pav. 57).

2.5. Mokinių, mokytojų bei tėvų nuostatos į smurto prieš vaikus ir tarp vaikus priežastis

5-12 klasių mokiniams, tėvams ir mokytojams buvo pateikti teiginiai, nusakantys galimas smurto priežastys; respondentai turėjo įvertinti, kiek sutinka su tais teiginiais, kai 1 reiškė „visiškai nesutinku“, 2 – „nesutinku“, 3 – „nei taip, nei ne“, 4 – „sutinku“, 5 – „visiškai sutinku“. Respondentų atsakymai pateikti Pav. 58.

Visų respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – nuomone, svarbiausia smurtavimo priežastis – psichologinės smurtaujančio problemos. Kita tiek pat svari priežastis suaugusiųjų nuomone – per televiziją rodomas smurtas, tačiau vaikai šią priežastį laiko mažiau įtikinama. Toliau priežasties svarumo mažėjimo tvarka eina aplinka vaikystėje ir noras pasirodyti prieš kitus (visų respondentų vertinimai gana panašūs). Išsiskiria vaikų ir suaugusiųjų požiūris į kompiuterinius žaidimus: suaugę tai dažniau vertina kaip žiauraus elgesio priežastį, o vaikai rečiau. Mokytojai dažniau už tėvus akcentuoja tėvų įtaką vaiko smurtavimui: tai, kad tėvai nepakankamai rūpinasi vaikais ir kad tėvai vaikus muša. Tuo tarpu tėvai dažniau už mokytojus smurto priežastimi laiko nepakankamą mokymą tinkamai elgtis. Dauguma respondentų nemano, kad polinkis smurtauti yra įgimtas – linkę manyti, kad to išmokstama. Dauguma respondentų klaidingais laiko teiginius, kad „Atsisakantis muštis yra bailys“ ir kad „Muštynės – vienintelis problemos sprendimo būdas“.

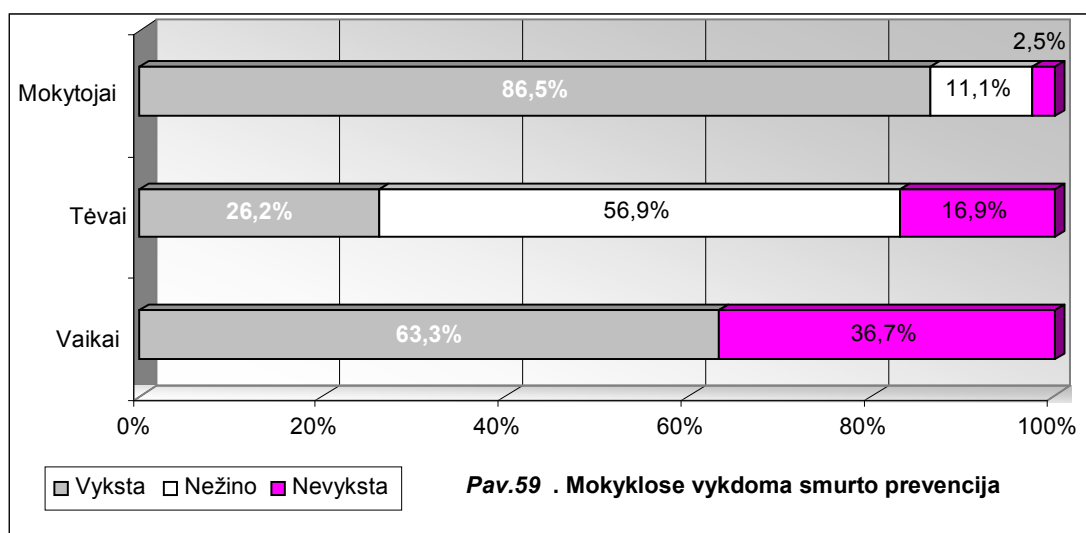

2.6 Smurto prevencijos priemonių taikymas mokyklose ir jų efektyvumas

Dauguma respondentų – 93,6% mokytojų, 91,9% tėvų ir 79,5% vaikų mano, kad įmanoma sumažinti smurtą mokykloje.

2.6.1. Mokyklose taikoma smurto prevencija

Ar realiai vyksta smurto prevencija mokykloje, respondentų nuomonės išsiskiria: dauguma mokytojų tvirtina, kad vyksta, bet tik du trečdaliai mokinių teigia, kad su jais kalbama apie smurto mažinimą, likęs trečdalis apie tai negirdėjęs, o didžioji tėvų dalis iš viso nežino, vyksta mokykloj smurto prevencija ar ne (žr. Pav. 59).

Dauguma mokytojų (75,4%) teigia vykdantys smurto prevenciją mokykloje. Daugiausia mokytojai apie tinkamą elgesį ir būdus išvengti muštynių kalbasi su pradinukais (84,6%), mažiau apie smurto prevenciją išgirsta 5-8 klasių mokiniai (girdėję 65,1%), o mažiausiai – vyresniųjų klasių moksleiviai (43,3%). Tėvai retai įtraukiami į smurto prevencijos programas: tik 7,5% tėvų teigia dalyvavę mokyklos organizuojamuose renginiuose, skirtuose smurto mažinimo temai.

5-12 klasių moksleivių teirautasi, kokiuose konkrečiai smurto prevencijos renginiuose jie dalyvavo; tėvų ir mokytojų teirautasi, kokie renginiai vyko jų mokykloje. Taip pat visų grupių teirautasi, ar jų mokykloje taikomos šios apsaugos priemonės: vaizdo kameros, apsaugos darbuotojai ir mokyklos teritorijos aptvėrimas tvora. Rezultatai pateikti 61 lentelėje.

61 lentelė. Taikomos smurto prevencijos priemonės

Renginys	Vaikai		Tėvai			Mokytojai		
	Dalyvavau	Ne	Vyko	Nežinau	Nevyko	Vyko	Nežinau	Nevyko
Paskaitos	30,4	69,6	33,4	39,4	27,3	80,5	14,1	5,4
Seminarai	10,3	89,7	12,4	49,5	38,1	62,0	23,7	14,3
Filmų peržiūros	33,8	66,2	19,7	45,5	34,7	52,3	32,3	15,4
Ekskursijos į org.	20,1	79,9	18,3	43,3	38,4	49,0	36,7	14,3
Piešinių konkursai	35,8	64,2	43,9	35,7	20,4	76,9	16,1	7,0
Rašinių konkursai	20,2	79,8	29,3	43,5	27,1	60,6	30,3	9,2
Viktorinos	18,3	81,7	19,0	49,8	31,2	40,8	43,2	16,0
Kiti renginiai	38,1	61,9	28,9	52,0	19,2	64,3	31,9	3,8
	Yra	Ne	Yra	Nežinau	Nėra	Yra	Nežinau	Nėra
Vaizdo kameros	20,9	79,1	17,1	10,9	71,9	23,7	2,9	73,4
Apsaugos darbuotojai	15,0	85,0	9,1	11,7	79,2	10,1	2,2	87,7
Aptverta teritorija	24,7	75,3	25,2	6,0	68,8	20,6	1,2	78,2

72% mokinių yra dalyvavę bent viename smurto prevencijos renginyje. Daugiausia mokiniai dalyvauja piešinių konkursuose, filmų peržiūrose ir paskaitose smurto prevencijos tema – tokiuose renginiuose dalyvavo trečdalis 5-12 klasių moksleivių. Rečiau mokiniai dalyvauja rašinių konkursuose, išvykose į kitas organizacijas ir viktorinose – dalyvavo penktadalis moksleivių. Rečiausiai mokiniai dalyvauja seminaruose.

Daugiausia mokytojų žino apie vykusias paskaitas ir piešinių konkursus smurto prevencijos tema. Apie pusę mokytojų teigia, kad jų mokykloje vyko ir kiti aukščiau minėti renginiai, tačiau, matyt, jie nebuvo tiek viešinami, nes trečdalis mokytojų nežino, ar tokių buvo.

Daugiausia tėvų žino apie piešinių konkursus, paskaitas ir rašinių konkursus. Vis tik tėvų žinios apie smurto prevencijos renginius menkos: apie kitus renginius beveik pusė tėvų teigia nežiną, vyko tokie renginiai ar ne.

Apie nuolatines ir matomas apsaugos priemones respondentų nuomonės panašesnės ir mažiau nežinančiųjų, kaip yra: kas penktoji-ketvirtoji mokykloje yra vaizdo kameros ir tvora, tuo tarpu apsauginius darbuotojus mokyklos samdo rečiau.

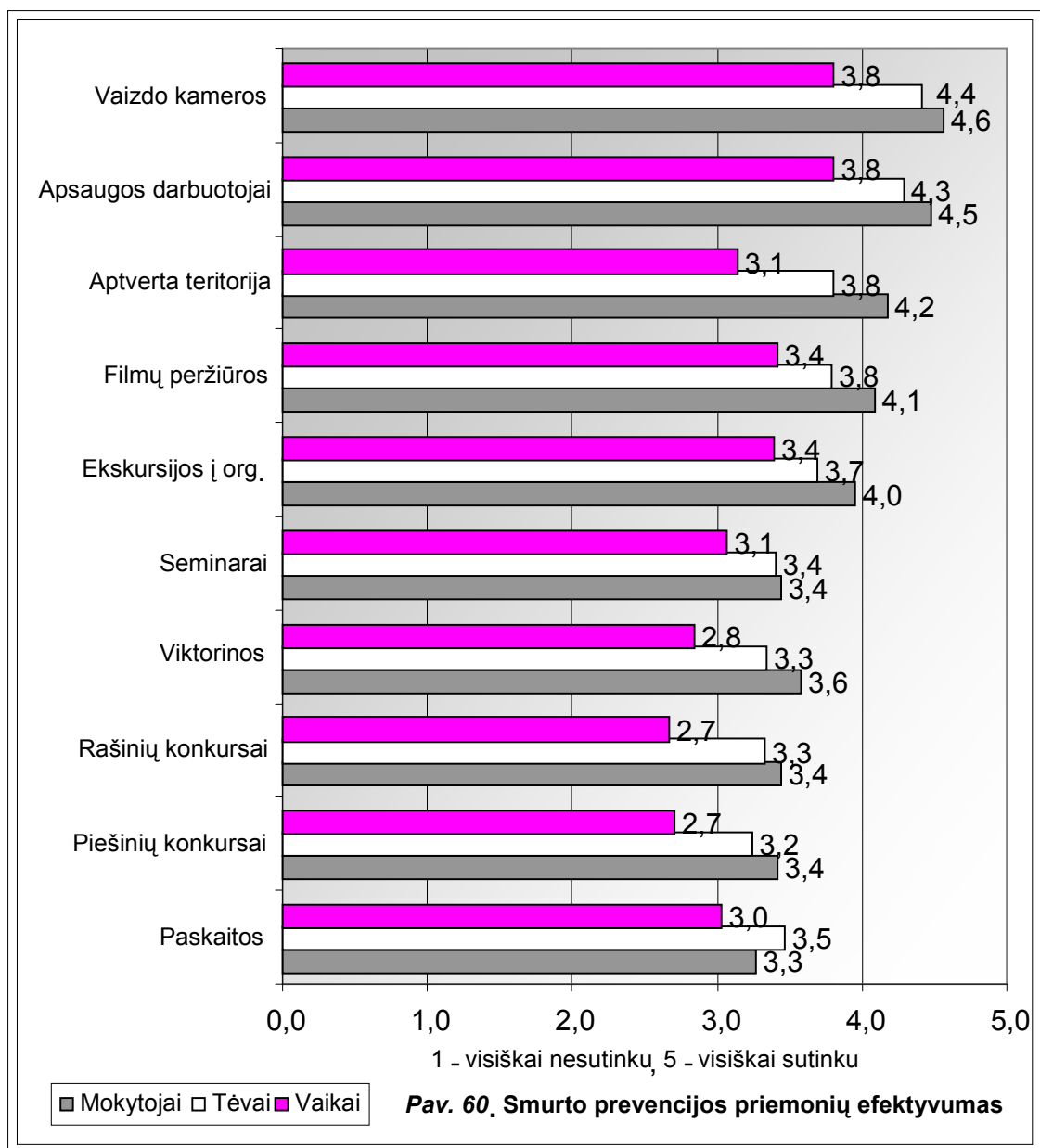
2.6.2. Smurto prevencijos priemonių efektyvumas

Respondentai efektyviausiomis smurto prevencijos priemonėmis laiko objektyvius mokyklos pertvarkymus: vaizdo kameras, apsauginių teikiamą apsaugą ir mokyklos aptvėrimą. Vis tik dėl mokyklos aptvėrimo penktadalis mokinių kategoriškai nesutinka, motyvuodami tuo, kad jaustųsi kaip kalėjime, tuo tarpu suaugę tvoras vertina kur kas palankiau. Iš prevencijos renginių respondentai kaip efektyviausius vertina filmų peržiūras ir ekskursijas į organizacijas, o neefektyviausiais laiko piešinių konkursus ir paskaitas. Šiuose neefektyviausiais laikomais renginiuose moksleiviai dažniausiai dalyvauja. Moksleiviai visas prevencijos priemones vertina žymiai skeptiškiau nei suaugę, o mokytojai labiausiai tiki tokių priemonių efektyvumu (žr. Pav. 60).

Tai, kaip mokiniai vertina smurto prevencijos renginius, susiję su jų patirtimi, ar jie yra dalyvavę tokiuose renginiuose: dalyvavę paskaitose jas vertina palankiau už nedalyvavusius (atitinkamai 3,3 ir 2,9), dalyvavę filmų peržiūrose – už nedalyvavusius (atitinkamai 3,7 ir 3,3), vykę į ekskursijas – už nevykusius (atitinkamai 3,6 ir 3,3), dalyvavę piešinių konkursuose – už nedalyvavusius (atitinkamai 2,9 ir 2,6), dalyvavę rašinių konkursuose – už nedalyvavusius (atitinkamai 3,1 ir 2,6), dalyvavę viktorinose – už nedalyvavusius (atitinkamai 3,4 ir 2,7). Tai galima aiškinti įvairiai: viena vertus, gal tokiuose renginiuose dalyvauja būtent tie mokiniai, kuriems tai įdomu ir kurie tiki to renginio nauda, kita vertus, gal skeptiškai nusiteikę mokiniai sudalyvavę prevenciniuose renginiuose pamato, kad jie visai įdomūs ir naudingi.

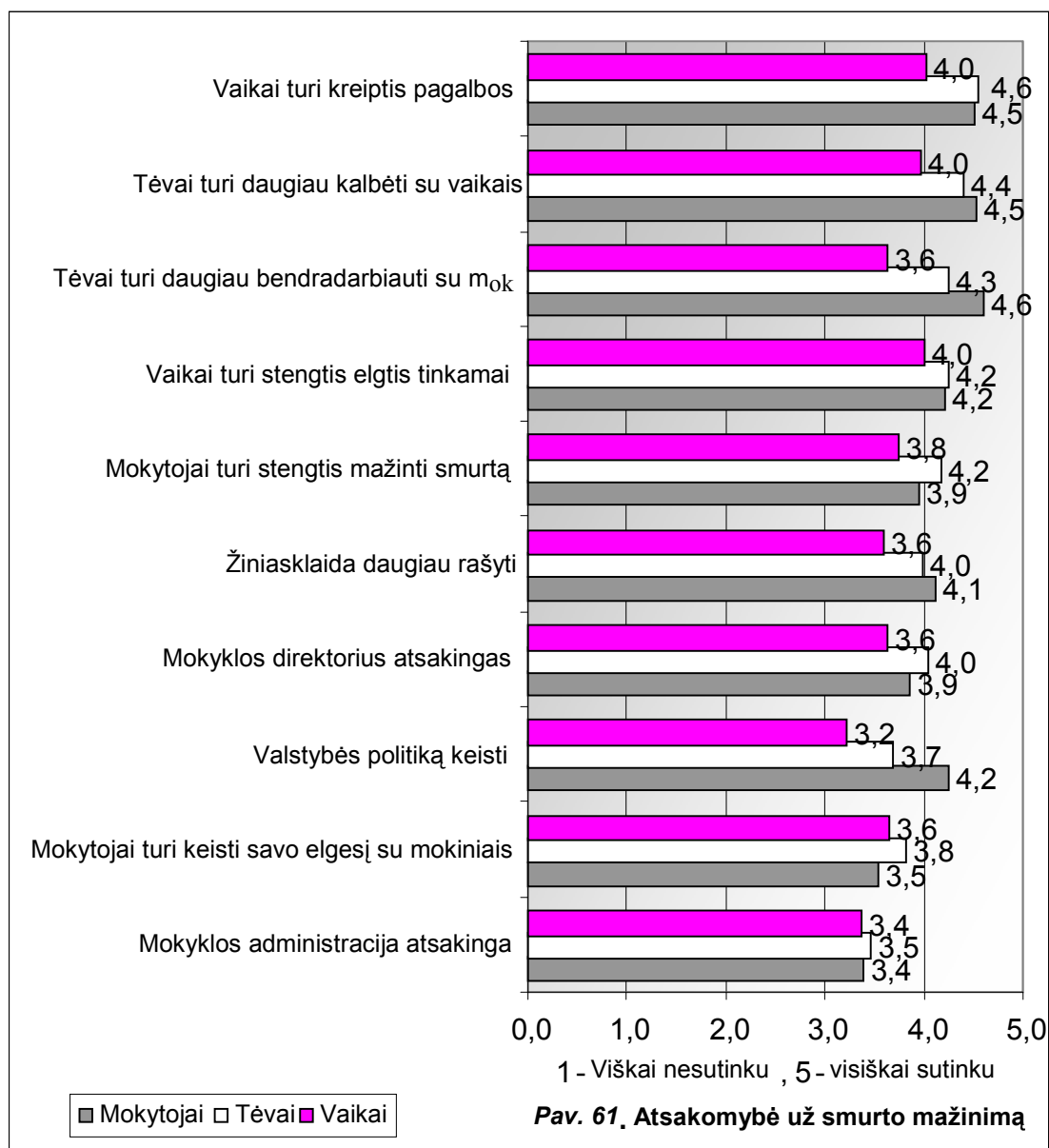
Nepriklausomai nuo to, yra mokyklose vaizdo kameros ir apsauginiai ar jų nėra, mokiniai panašiai vertina jų efektyvumą mažinant smurtą, o dėl mokyklos aptvėrimo nuomonės išsiskiria: aptvertų tvora mokyklų mokiniai tvoras vertina palankiau nei neaptvertų mokyklų moksleiviai (atitinkamai 3,4 ir 3,1). Tai irgi galima aiškinti įvairiai: viena vertus, gal mokiniai pastebėjo tvorų teikiamą naudą – didesnę saugumą, kita vertus, gal taip mėgina pateisinti faktą, kad yra uždaryti „kaip kalėjime“. Mokytojai ir tėvai taip pat palankiau vertina tvoras, jei mokykla aptverta, nei neaptvertų mokyklų mokytojai ir tėvai

(atitinkamai mokytojai 4,4 ir 4,1 ir tėvai 4,0 ir 3,7). Tėvai, kurių vaikų mokyklose yra vaizdo kameros, jas vertina palankiau už tėvus, kurių vaikų mokyklose kamerų nėra (atitinkamai 4,6 ir 4,3). Gali būti, kad suaugę įsitikina šių prevencijos priemonių efektyvumu, o gali būti, kad tokias prevencijos priemones įveda tos mokyklos bendruomenės, kurios palankiau jas vertina. Nuomonės apie apsauginių darbuotojų teikiamą naudą smurto mažinimui nepriklauso nuo to, ar jie dirba mokykloje, ar ne.

2.6.3. Atsakomybė už smurto mažinimą

Respondentų teirautasi, kas daugiau turėtų stengtis, kad smurto mažėtų: ar vaikai turėtų elgtis tinkamiau, ar vaikai turėtų dažniau kreiptis į suaugusiuosius pagalbos, ar tėvai turėtų daugiau aiškinti vaikams apie tinkamą elgesį, ar tėvai turėtų daugiau bendradarbiauti su mokykla, ar mokytojai turėtų labiau stengtis, kad vaikai smurtautų mažiau, ar mokytojai turėtų keisti savo tarpusavio elgesį bei elgesį su vaikais, ar mokyklos administracija turėtų prisiimti daugiau atsakomybės ar mokyklos direktorius turėtų kurti tinkamą atmosferą mokykloje, ar valstybės politika turėtų būti keičiama, ar žiniasklaida turėtų daugiau kreipti dėmesio smurto mokykloje problemai. Rezultatai pateikti Pav. 61.

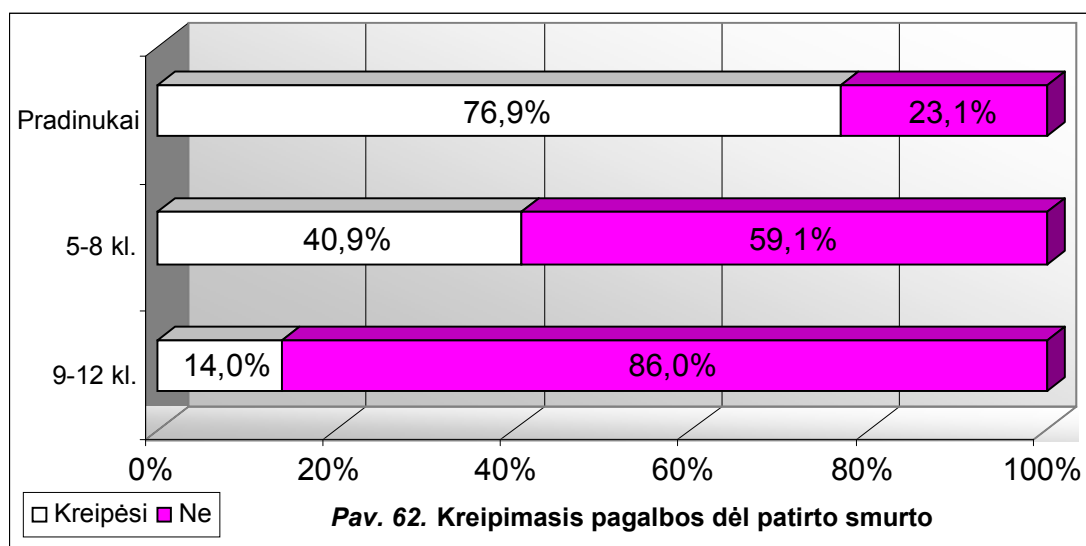
Paradoksalu, bet atsakingiausiais už smurto mažinimą respondentai laiko pačias smurto aukas: vaikai turėtų drąsiau kreiptis į suaugusiuosius, kad išspręstų jiems mokykloje kylančius sunkumus (patyčias, smurtą). Vos mažiau atsakomybės respondentai priskiria tėvams: jie turėtų daugiau kalbėti su vaikais apie tinkamus elgesio būdus ir daugiau rodyti iniciatyvos bendradarbiaudami su mokykla. Tik ketvirtoje vietoje nurodyti patys skriaudikai: patys vaikai turėtų stengtis elgtis tinkamai, kad mokykloje būtų mažiau smurtaujama. Mokytojai ir mokyklos administracija laikomi mažiau atsakingais už

situacijos keitimą. Mokytojai labiau už tėvus pabrėžia tėvų iniciatyvos bendradarbiauti su mokykla ir valstybės politikos keitimo svarbą, tuo tarpu tėvai labiau pabrėžia mokytojų atsakomybę: kad mokytojai turėtų stengtis mažinti smurtą ir mokytojai turėtų keisti savo elgesį su mokiniiais. Taigi, suaugę linkę permesti atsakomybę vieni kitiems, o atsakingiausia dėl smurto lieka pati auka, kad tyli ir nesiskundžia.

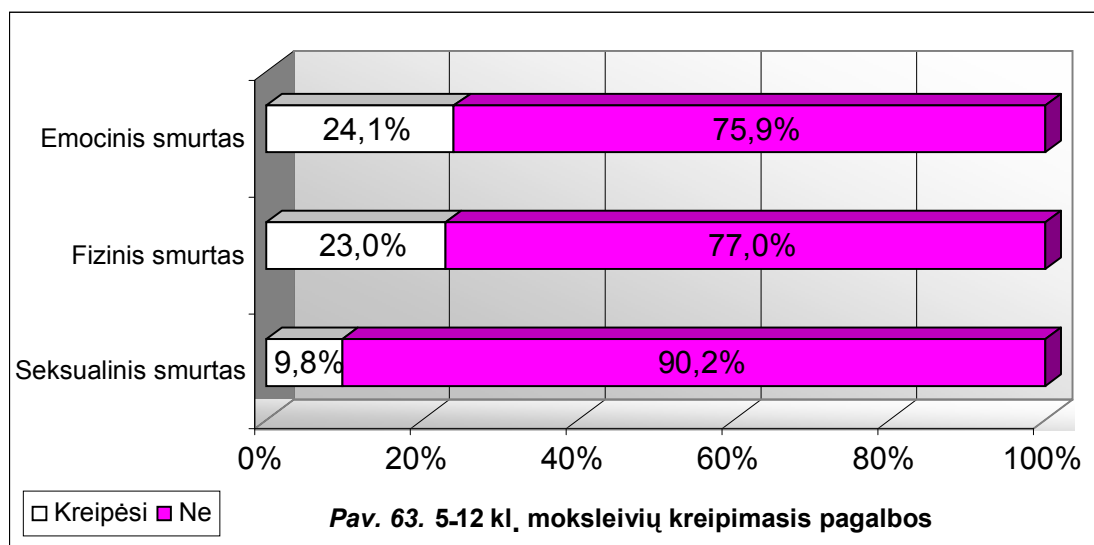
2.7. Pagalba smurtą patyrusiems vaikams

2.7.1. Smurtą patyrusių vaikų kreipimasis pagalbos

Pagalbos kreipiasi tik pusė (45,8%) patyrę smurtą mokinių. Su amžiumi vaikai vis rečiau kreipiasi pagalbos patirto smurto atveju: kreipiasi pagalbos trys ketvirtadaliai pradinėjų klasių mokinių, kiek mažiau nei pusė 5-8 klasių moksleivių ir tik kas septintas 9-12 klasių moksleivis (žr. Pav. 62).

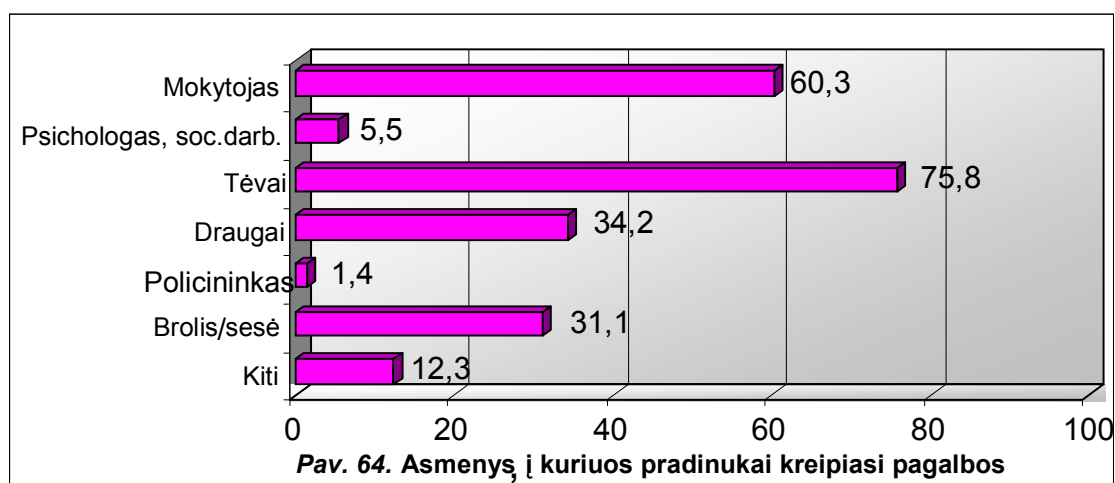

Tik ketvirtadalis 5-12 klasių moksleivių kreipėsi pagalbos emocinio ar fizinio smurto atveju. Seksualinio smurto atveju tik dešimtadalis moksleivių kreipėsi pagalbos, bet seksualinio smurto atvejų imtyje buvo labai mažai ($n=6$), tad apibendrinimas gali būti tik apytikris (žr. Pav. 63).

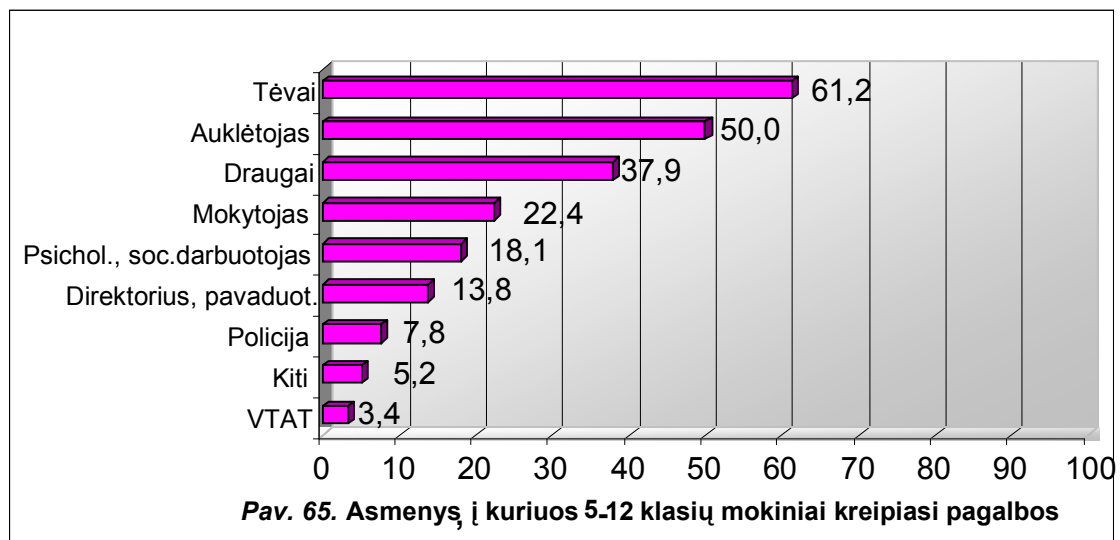

2.7.2. Asmenys, į kuriuos kreipiasi pagalbos patyrę smurtą vaikai

219 pagalbos ieškoję pradinė klasių mokiniai atsakė, į ką kreipėsi pagalbos (galėjo nurodyti vieną ar keletą asmenų). Dažniausiai apie patirtą skriaudą pradinė klasių mokiniai praneša tėvams. Daugiau nei pusė pranešusiųjų pasakė savo mokytojams, trečdalis – draugams, trečdalis – broliui ar sesei. Rečiau kreipiamasi į kitus giminaičius (senelius, dėdes, tetas, pusbrolius). Į mokyklos psichologą, socialinį darbuotoją ar policininką kreipiasi maža dalis patyrusių skriaudą pradinė klasių mokinių (žr. Pav. 64).

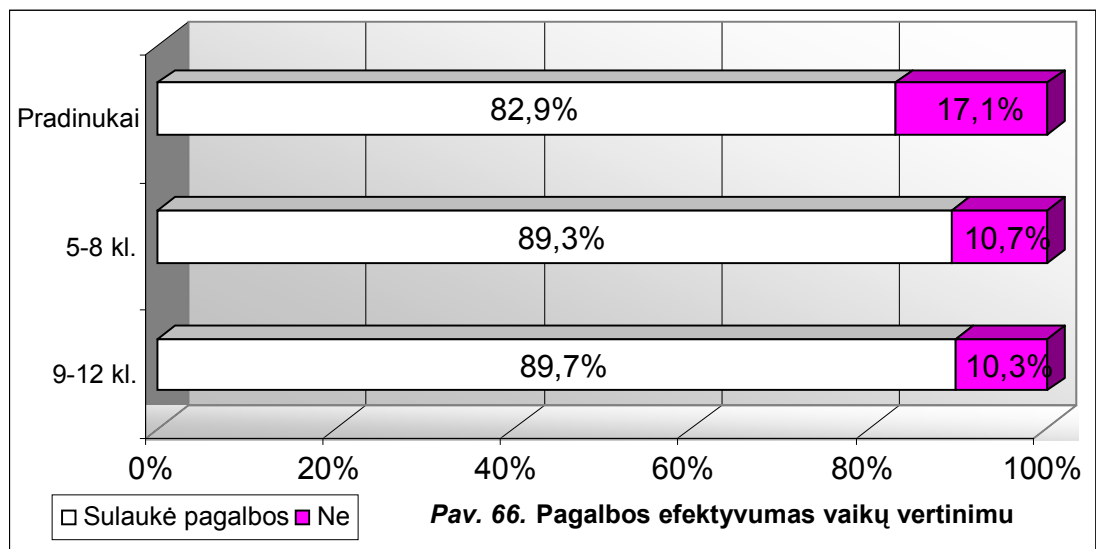
Iš 116 pagalbos ieškojusių 5-12 klasių moksleivių didžiausias procentas apie patirtą smurtą pranešė tėvams, pusė pranešė auklėtojams, kiek mažiau – draugams. Rečiau pranešama dalykų mokytojams, mokyklos vadovybei ar kitiems mokykloje dirbantiems specialistams (psichologui, socialiniam darbuotojui). Rečiausiai kreipiamasi į policiją, Vaiko teisių apsaugos tarnybą ar kitus asmenis (kitus giminaičius) (žr. Pav. 65).

2.7.3. Pagalbos efektyvumas

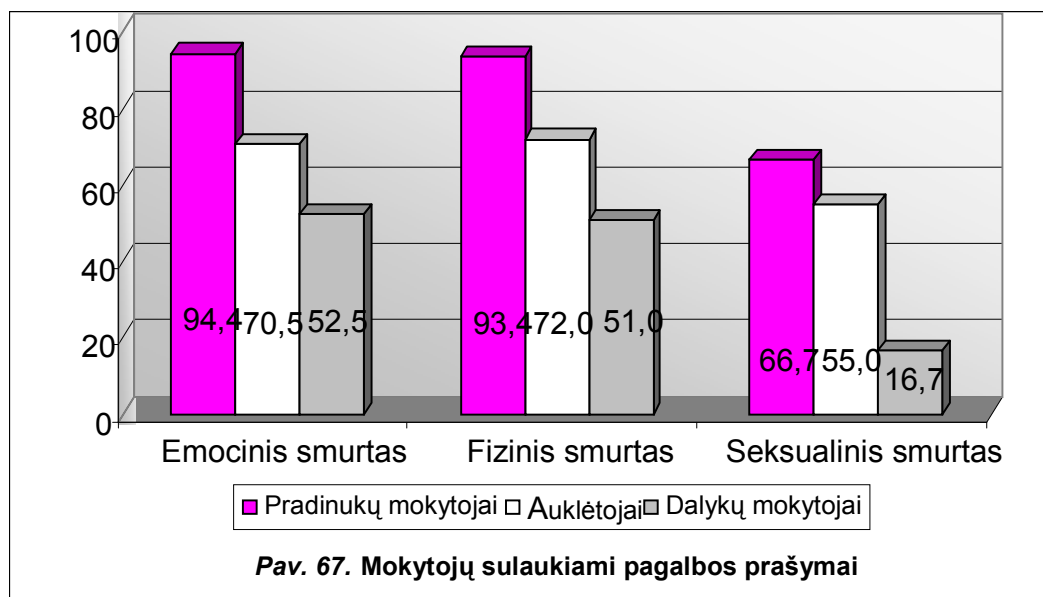
Besikreipę pagalbos vaikai įvertino, ar žmonės, į kuriuos jie kreipėsi pagalbos, jiems padėjo. Apklausiant nebuvo detalizuojama iš ko konkrečiai sulaukė pagalbos.

Pagalbos teigia sulaukę 89,3% jos ieškojusių mokinių (žr. Pav. 66).

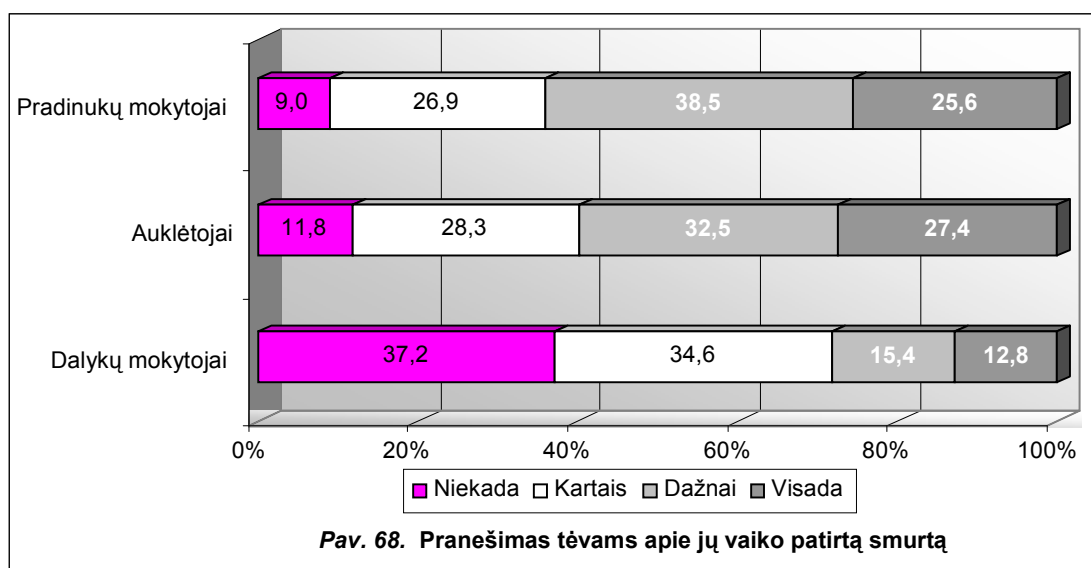

2.7.4. Mokyklos darbuotojų pagalba vaikui smurto atveju

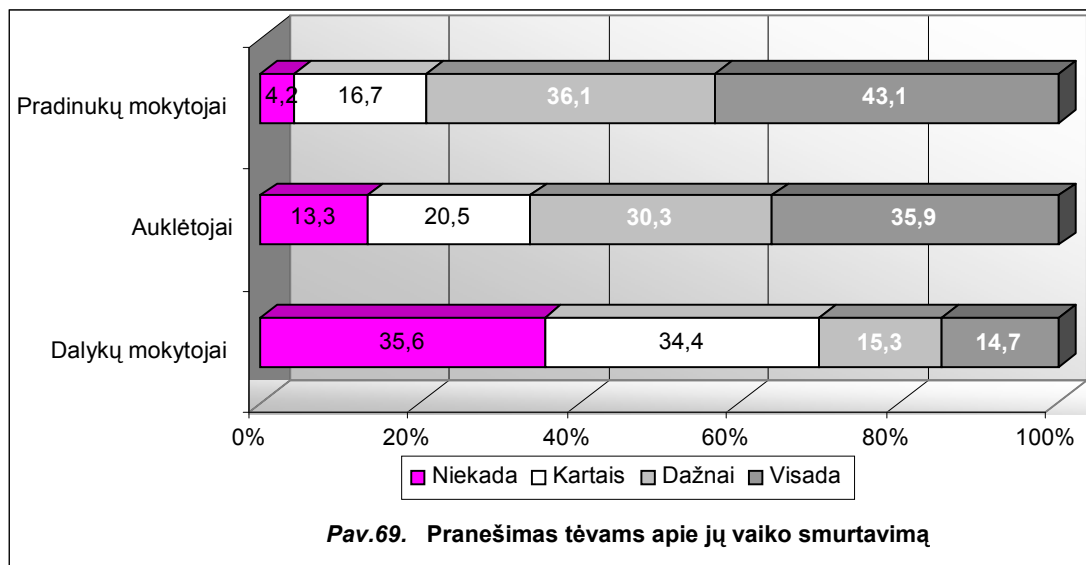
Mokytojai teigia, kad iš tų vaikų, apie kurių patiriamą smurtą mokytojai žino, į juos kreipiasi pagalbos du trečdaliai (72,3%) vaikų: 68,5% emocinį, 68,4% fizinį ir 42,0% seksualinį smurtą patiriančių vaikų. Daugiausia pagalbos prašymų iš vaikų sulaukia pradinųjų klasių mokinių mokytojai, mažiau – vyresniųjų klasių auklėtojai, o mažiausiai – dalykų mokytojai (žr. Pav. 67)

Dauguma atvejų mokytojai susisiekdavo su patyrusio smurtą (78,5%) ir smurtavusio (79,3%) vaikų tėvais. Kaip dažnai mokytojai susisiekia su patyrusių smurtą ir smurtavusių vaikų tėvais, priklauso nuo mokytojo pareigų: dažniau tėvus informuoja pradinė klasių mokinių mokytojai ir vyresnių klasių auklėtojai, o rečiau – tik dalykų mokytojai. Natūralu, kad dalykų mokytojai rečiau susisiekia su tėvais – šią funkciją atlieka auklėtojai, dalykų mokytojai nedubliuoja skambučių (žr. Pav. 68 ir Pav. 69).

Mokytojai kiek dažniau susisiekia su smurtavusių nei patyrusių smurtą vaikų tėvais.

Kaip dažnai mokytojai praneša tėvams apie smurtą priklauso ir nuo to, ar mokiniai kreipiasi į juos pagalbos. Nuskriausto vaiko tėvams emocinio smurto atveju visada praneša 28,6% mokytojų, kurių pagalbos paprašo nuskriaustas vaikas, ir tik 6,2% mokytojų, kurių pagalbos vaikas neprašo; atitinkamai fizinio smurto atveju 26,1% ir 11,6% mokytojų; atitinkamai seksualinio smurto atveju 33,3% ir 20,7%. Panašiai smurtaujančio vaiko tėvams apie vaiko taikomą emocinį smurtą visada praneša 37,8% mokytojų, kurių pagalbos paprašė nuskriaustas vaikas, ir tik 9,5% mokytojų, kurių pagalbos vaikas neprašė; atitinkamai fizinio smurto atveju 39,5% ir 9,3%; atitinkamai seksualinio smurto atveju 44,4% ir 26,1% mokytojų.

Pranešimas tėvams šiek tiek priklauso ir nuo smurto pobūdžio: nors vaikai ir nesikreipė pagalbos, visada jų tėvams apie patirtą emocinį smurtą praneša 6,2%, apie fizinį - 11,6%, o apie seksualinį - 26,1% mokytojų (žr. aukščiau).

Tėvų vertinimu, pusei (52,4%) smurtą patyrusių vaikų mokyklos darbuotojai padėjo spręsti iškilusias problemas, o pusei (47,6%) – ne: mokyklos darbuotojai pagelbėjo 48,8% emocinio, 49,6% fizinio ir 44,4% seksualinio smurto atvejų.

IŠVADOS

I. Emocinio smurto suvokimas

- 1.1 Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtiniu elgesiu laiko reketavimą, grasinimą sumušti ir grasinimą ginklu tarp vaikų. Daugiau nei pusė respondentų smurtu laiko vieno vaiko tyčiojimasi iš kito, vaiko atstūmimą/ignoravimą tarp vaikų. Tuo tarpu vieno vaiko rėkimą ant kito daugiau nei pusė tėvų ir vaikų nelaiko smurtu. Taip pat pusė tėvų smurtu nelaiko pravardžiovimo.
- 1.2 Dauguma respondentų (tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų) smurtu laiko suaugusiojo grasinimą sumušti ir tyčiojimasi iš vaiko. Kitas nurodytas elgesio formas daugiau nei pusė respondentų laiko smurtu. Suaugusiojo rėkimą ant vaiko tik pusė tėvų ir vaikų laiko smurtu.
- 1.3 Mokytojai nurodytas suaugusiųjų elgesio formas su vaiku laiko smurtu dažniau nei vaikai ir tėvai (išskyrus atstūmimą – čia tėvų ir mokytojų nuomonė panaši).
- 1.4 Tėvai nurodytas elgesio formas dažniau vertina kaip smurtą, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei kai taip elgiasi vaikas su vaiku.
- 1.5 Atstūmimą ir vaiko aprėkimą moksleiviai dažniau vertina kaip smurtą, jei taip suaugęs elgiasi su vaiku, o kai taip elgiasi vaikai tarpusavyje, vertinama nuolaidžiau.
- 1.6 Mokytojai linkę vertinti elgesį kaip smurtinį neatsižvelgiant į tai, kas taip elgiasi – suaugęs ar vaikas.

II. Fizinio smurto suvokimas

- 2.1. Dauguma respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, ir mušimą.
- 2.2. Panašus procentas tėvų ir vaikų smurtu laiko tyčinį pargriovimą, norint sužeisti, mušimą ir daikto metimą į vaiką, tuo tarpu mušimo filmavimą, daiktų gadinimą ir vaiko apspjovimą vaikai rečiau už tėvus laiko smurtu.

- 2.3. Dauguma respondentų laiko smurtu tokių suaugusiojo elgesį, kaip vaiko daiktų gadinimą, daiktų metimą į vaiką, tyčinį pargriovimą ir mušimą. Pusė respondentų vaiko papurtimą už peties, siekiant sudrausminti laiko smurtu.
- 2.4. Panašus procentas respondentų vaiko tyčinį pargriovimą, mušimą ir jo daiktų gadinimą laiko smurtu, neatsižvelgiant į tai, ar taip su vaiku elgiasi kitas vaikas, ar suaugęs. Tuo tarpu daikto metimas į vaiką dažniau laikomas smurtu, jei taip elgiasi suaugęs su vaiku, nei, kad taip elgiasi vaikai tarpusavyje.

III. Seksualinio smurto suvokimas

- 3.1 Beveik visi mokytojai nurodytas elgesio formas laiko smurtu, žymiai rečiau tokį elgesį laiko smurtu tėvai, o vaikai tokį elgesį kaip smurtinį suvokia dar rečiau nei tėvai. 14 proc. vaikų lytinio akto atlikimą prieš kito valią nelaiko smurtu.
- 3.2 Dauguma respondentų nurodytas elgesio formas laiko smurtu. Pusė vaikų suaugusiojo lytinį aktą su vaiku jam sutinkant vertina kaip smurtą.

IV. Emocinio smurto paplitimas

- 4.1. 83,0% mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę emocinį smurtą iš kitų vaikų.
- 4.2. Du trečdaliai pradinio klasių moksleivių yra mokykloje kitų vaikų pravardžiuojami, iš pusės yra tyčiojami ir rėkiama ant jų, kas ketvirtas sulaukia grasinimų sumušti. Apytiksliai kas dešimtas vaikas tokį elgesį mokykloje patiria dažnai.
- 4.3. Keturi penktadaliai 5-8 klasių moksleivių buvo pravardžiuojami šiais mokslo metais, o kas šeštas mokinys mokykloje yra pravardžiuojamas kasdien. Atstūmimą, bendraklasių ignoravimą, tyčiojimąsi ir rėkimą bent kartą per šiuos mokslo metus yra patyrę apie pusę 5-8 klasių moksleivių; atstūmimą kasdien patiria 4 procentai mokinių, o tyčiojimąsi ir rėkimą – 6 procentai. Grasinimų sumušti šiais mokslo metais yra sulaukę apie trečdalis moksleivių, 4 procentai to sulaukia kasdien. Šiais mokslo metais reketavimą patyrė penktadalis moksleivių,

- kasdien tai patiria 1 procentas moksleivių. Grasinimą ginklu šiais mokslo metais patyrė 5 procentai moksleivių.
- 4.4. Du trečdaliai 9-12 klasių moksleivių buvo per šiuos mokslo metus pravardžiuojami, o 7 procentai moksleivių yra pravardžiuojami kasdien. Daugiau nei pusė moksleivių patyrė rėkimą, o 4 procentai tai patiria kasdien. Atstūmimą ir tyčiojimąsi šiais mokslo metais patyrė trečdalis moksleivių, o kasdien tai patiria 2-3 procentai mokinių. Penktadalis moksleivių šiais mokslo metais išgirdo grasinimų sumušti, kasdien tai išgirsta 2 procentai mokinių. Reketavimą šiais mokslo metais patyrė 7 procentai moksleivių, kasdien reketuojami 2 procentai mokinių. Su grasinimais ginklu šiais mokslo metais susidūrė 4 procentai mokinių.
- 4.5. Patiriamo emocinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių atstūmimą, pravardžiavimą, tyčiojimąsi, reketavimą, grasinimą sumušti. Tačiau rėkimas ir grasinimas ginklu patiriamas panašiu dažnumu.

V. Emocinio smurto paplitimas tėvų vertinimu

- 5.1. Daugiau nei pusė jų vaikų buvo šiais mokslo metais pravardžiuojami bendramokslių, 3 procentai – kasdien. Daugiau nei trečdalis jų patiria aprėkimą, 3 procentai – kasdien. Kas ketvirtas pradinių klasių moksleivis šiais mokslo metais patyrė atstūmimą ir tyčiojimąsi, kas penktas sulaukė grasinimų sumušti, 9 procentai buvo reketuojami. Niekam nebuvo grasinama ginklu.
- 5.2. Du trečdaliai 5-8 klasių moksleivių buvo pravardžiuojami mokykloje šiais mokslo metais, kas dešimtas vaikas yra pravardžiuojamas kasdien. Beveik ant pusės vaikų buvo rėkiama, ant 5 procentų – kasdien. Kas trečias vaikas buvo atstumtas, iš kas trečio buvo tyčiojamasi, kas trečias sulaukė grasinimų sumušti. Reketavimą patyrė 8 procentai vaikų, grasinimą ginklu – 1 procentas.
- 5.3. Kas trečias 9-12 klasių moksleivis buvo pravardžiuojamas bendramokslių, 3 procentai yra pravardžiuojami kasdien. Ant kas trečio buvo rėkiama mokykloje, ant 2 procentų rėkiama kasdien. Kas penktas patyrė patyčias, 2 procentai paauglių

tai patiria kasdien. 8 procentai paauglių patyrė grasinimų sumušti, 3 procentai – reketą, 2 procentai – grasinimą ginklu.

5.4. Visose amžiaus grupėse vaikai dažniau praneša apie patiriamą emocinį smurtą, nei tėvai.

VI. Emocinio smurto paplitimas – mokytojų vertinimu

6.1. Tik keliuose procentuose pradinį klasių nevyksta prasivardžiavimas ir rėkimas vienas ant kito. Kas penktoje klasėje kasdien rėkiama vienas ant kito, kas šeštoje klasėje kasdien prasivardžiuojama. 84% klasių šiais mokslo metais pradinį klasių mokiniai tyčiojosi vienas iš kito, 83% klasių – ignoravo bendraklasius, atstūmė juos; kas devintoje klasėje bendraklasių atstūmimas vyksta kasdien. 79% klasių šiais mokslo metais skambėjo grasinimai sumušti. Reketavimas vyko kas penktoje klasėje. Grasinimai ginklu pasitaikė 3% pradinį klasių.

6.2. Pravardžiavimas ir rėkimas vienas ant kito yra labai paplitęs tarp 5-12 klasių moksleivių, retoj klasėj tai nevyksta; kas trečioje klasėje prasivardžiuojama kasdien, kas ketvirtoje – kasdien rėkiama.

6.3. Daugelyje vyresniųjų klasių moksleiviai tyčiojasi vienas iš kito, ignoruoja bendraklasius, atstumia juos; kas aštuntoje klasėje moksleiviai kasdien patiria bendraklasių atstūmimą ir tyčiojimąsi. Dvejose iš trijų klasių šiais mokslo metais skambėjo grasinimai sumušti. Reketo atvejų vyresnėse klasėse daugiau – pasitaikė kas trečioje klasėje. Grasinimai ginklu pasitaikė 4% klasių.

VII. Fizinio smurto paplitimas – vaikų vertinimu

7.1. 59,7% mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę fizinį smurtą iš kitų vaikų.

7.2. Pusė pradinį klasių moksleivių yra nors kartais pargriaunami kitų vaikų, trečdalis mušami, apspjaunami, iš jų atimami ir gadinami daiktai. 6-10 procentų pradinį klasių mokinių tokį elgesį patiria dažnai.

- 7.3. Daugiau nei pusė 5-8 klasių moksleivių buvę pargriauti, kas dešimtas moksleivis tai patiria bent kartą per savaitę. Trečdalis vaikų daiktus bendraklasiai atėmė ir gadino, kas ketvirtas šiais mokslo metais buvo apspjautas, kas ketvirtas – mušamas vieno moksleivio (6 procentai patiria mušimą bent kartą į savaitę), kas penktas – apmėtytas daiktais. Grupinį sumušimą ir smurto filmavimą ar fotografavimą šiais mokslo metais patyrė teigia 9 procentai vaikų.
- 7.4. Kas penktas 9-12 klasių moksleivis šiais mokslo metais patyrė daiktų atėmimą ir gadinimą. Kas dešimtas buvo mušamas vieno moksleivio, tiek pat buvo apspjauti. 4 procentai vyresnių klasių moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę grupinį mušimą ir smurto filmavimą ar fotografavimą.
- 7.5. Patiriamo fizinio smurto su metais mažėja: vyresnių klasių moksleiviai rečiau nei vidurinių klasių moksleiviai patiria iš bendraamžių daiktų gadinimą, pargriovimą, mušimą po vieną, apspjovimą. Tačiau apmėtimas daiktais, grupinis mušimas ir smurto filmavimas patiriami panašiai dažnai.

VIII. Fizinio smurto paplitimas – tėvų vertinimu

- 8.1. 40 procentų pradinė klasių moksleivių šiais mokslo metais buvo bent kartą pargriauti, ketvirtadalis patyrė mušimą iš bendramokslio, kas penktas buvo apspjautas ar buvo gadinami jo daiktai. Į 14 procentų pradinė klasių mokinių buvo mėtyti daiktai.
- 8.2. Trečdalis 5-8 klasių moksleivių šiais mokslo metais buvo pargriauti, trečdalis vaikų daiktus klasiškai atėmė ir gadino, kas ketvirtas patyrė iš bendramokslio mušimą, kas penktas buvo apmėtytas daiktais. Grupinis mušimas šiais mokslo metais patyrė 7 procentai moksleivių. Smurto filmavimą - 3 procentai moksleivių.
- 8.3. 12 procentų 9-12 klasių moksleivių yra šiais mokslo metais patyrę asmeninių daiktų gadinimą, buvo pargriauti, 9 procentai – apmėtyti daiktais, 5 procentai – mušti.

IX. Fizinio smurto paplitimas – mokytojų vertinimu

- 9.1. Daugelyje pradinį klasių vyko vienas kito pargriovimas ir mušimas. Dviejuose trečdaliuose klasių buvo atimami ir gadinami jų daiktai, vaikai apmėtomi daiktais, daugiau nei pusėje klasių – apspjaudomi vaikai. Kas ketvirtoje pradinėje klasėje pasitaikė grupinis mušimas. Smurtavimo filmavimas ar fotografavimas – pasitaikė 4 % pradinį klasių.
- 9.2. Daugiau nei pusėje 5-8 klasių šiais mokslo metais vaikai buvo pargriauti, mušami, iš jų atimami ir gadinami daiktai, vaikai apmėtomi daiktais; beveik pusėje klasių – apspjaudomi. Kas ketvirtoje klasėje pasitaikė, kad vieną vaiką muštų grupė vaikų, kas penktoje – smurto filmavimo ar fotografavimo atvejų. Vyresnėse klasėse, lyginant su pradinėmis, retėja pargriovimų ir mušimų (kai muša vienas), tačiau didėja smurto filmavimo dažnumas.
- 9.3. Dauguma 9-12 klasių mokinių šiais mokslo metais buvo pargriauti, mušami, apspjaudomi, apmėtomi daiktais, gadinami jų daiktai; 3-5% mokytojų teigimu toks moksleivių tarpusavio elgesys vyksta kasdien. Beveik pusė mokytojų žino apie grupinio mušimo atvejus tarp savo mokinių. Kas devintas mokytojas girdėjęs apie smurto filmavimą ar fotografavimą.

X. Seksualinio smurto paplitimas – vaikų vertinimu

- 10.1. 13 procentų pradinį klasių moksleivių teigė patyrę „nemalonių“ prilietimus.
- 10.2. 10,3% 5-12 klasių mokinių teigia šiais mokslo metais mokykloje patyrę iš kitų vaikų seksualinį smurtą. 8% moksleivių teigia šiais mokslo metais patyrę prisilietimus prie intymų vietų be jų sutikimo, 5% buvo per prievartą bučiuojami ar glamonėjami.

XI. Seksualinio smurto paplitimas – tėvų vertinimu

- 11.1. Pradinį, 5-8 ir didžioji dalis 9-12 klasių moksleiviai mokykloje nepatiria seksualinio smurto.

XII. Seksualinio smurto paplitimas – mokytojų vertinimu

- 12.1. 5% pradinių klasių šiais mokslo metais pasitaikė, kad vaikai liestų kito vaiko intymias vietas be šio sutikimo ar kad būtų bučiuojami, glamonėjami per prievartą.
- 12.2. 7% 5-12 klasių yra buvę, kad vaikai liestų kitų vaikų intymias vietas be šių sutikimo, 3% - kad bučiuotų per prievartą ar verstų apsinuoginti, o 2% - kad verstų užsiimi seksu.

XIII. Bendras smurto paplitimas mokykloje - mokinių vertinimu

- 13.1. Beveik ketvirtadalis 5-12 klasių moksleivių teigia, kad jų mokyklos mokiniai kasdien taiko emocinį smurtą kitiems vaikams. Kas dešimtas moksleivis teigia, kad jų mokykloj kasdien būna fizinio smurto atvejų. Du procentai moksleivių teigia, kad jų mokykloje kasdien vyksta seksualinio smurto atvejų.

XIV. Moksleivių patiriamas smurtas iš mokytojų – vaikų vertinimu

- 14.1. Šiais mokslo metais 53,9% mokinių iš savo mokytojų patyrė emocinį smurtą, 11,1% - fizinį smurtą, o 2,3% 5-12 klasių moksleivių teigia patyrę iš mokytojų seksualinį priekabiavimą.
- 14.2. 44,2% pradinių klasių mokinių teigia patiriantys emocinį smurtą iš mokytojų: ant kas trečio pradinių klasių mokinio mokytojai rėkia, iš kas septinto – tyčiojasi, kas septintą pravardžiuoja. Kas dešimtas pradinių klasių mokiny sako, kad mokytojas jį mušė.
- 14.3. 63,3% 5-12 klasių moksleivių teigia, kad šiais mokslo metais mokytojai taikė jiems emocinį smurtą: pusė moksleivių teigia, kad mokytojai ant jų rėkė, trečdalis – kad juos pravardžiavo, ketvirtadalis – kad mokytojai juos ignoravo, atstūmė ar iš jų tyčiojosi, kas šeštam mokytojas grasinęs trenkti. Kas devintas

mokinys teigia, kad mokytojas fiziškai prieš jį smurtavo. Seksualinį priekabiavimą iš mokytojų teigia patyrę 2 procentai moksleivių.

XV. Moksleivių patiriamas smurtas iš mokytojų – tėvų vertinimu

15.1. Ant kas ketvirto vaiko mokytojai rėkė; kas aštuntą –mokytojai pravardžiuo ar atstūmė. 7% vaikų patyrė tyčiojimąsi, o 5% - grasinimus trenkti. 4% moksleivių patyrė fizinį smurtą.

XVI. Bendras smurto paplitimas iš mokytojų pusės – vaikų, tėvų ir mokytojų vertinimu

16.1. Trys ketvirtadaliai vaikų teigia, kad jų mokyklos mokytojai rėkia ant vaikų, kas trečias – kad pravardžiuoja ir atstumia, kas ketvirtas – kad tyčiojasi ir fiziškai smurtauja, kas penktas – kad grasina trenkti. 5 procentai mokinių žino apie mokytojų seksualinį priekabiavimą prie mokinių.

16.2. Trečdalis tėvų teigia, kad mokytojai ant vaikų rėkia, kas penktas – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia, kas aštuntas – kad tyčiojasi iš mokinių, kas dešimtas – kad grasina trenkti. 5 procentai tėvų mano, kad mokytojai fiziškai smurtauja prieš mokinius, ir tik pavieniai tėvai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių.

16.3. 82 procentai mokytojų teigia, kad mokytojai rėkia ant mokinių, kiek mažiau nei pusė – kad mokytojai vaikus pravardžiuoja ir atstumia, kas ketvirtas – kad mokytojai tyčiojasi iš mokinių ir grasina trenkti. 4 procentai mokytojų žino, jog mokytojas fiziškai smurtauja ir tik pavieniai mokytojai mano, kad mokytojai seksualiai priekabiauja prie mokinių.

- 16.4. Dvigubai mažiau tėvų žino apie emocinio smurto atvejus, nei, kad žino tėvai ir mokytojai. Apie mokytojų naudojamą fizinį smurtą ir seksualinį priekabiavimą žymiau daugiau praneša vaikai, nei tėvai ir mokytojai.

XVII. Mokytojų patiriamas smurtas iš moksleivių

- 17.1. 46,9% mokytojų teigia, kad šiais mokslo metais bent kartą patyrė emocinį smurtą iš mokinių: kas trečias teigia, kad ant jo rėkė, kas ketvirtas – kad iš jo tyčiojosi ir jį pravardžiavo, kas aštuntas – kad grasino trenkti. Fizinį smurtą iš mokinių yra patyrę 2 procentai mokytojų. Seksualinį priekabiavimą patyrė pavieniai mokytojai.
- 17.2. Kas penktas pradinį klasių mokiniams teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, kas septintas – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir ant jų rėkia. 4 procentai pradinį klasių mokinių teigia, kad mokiniams trenkė mokytojui.
- 17.3. Du trečdaliai 5-12 kl. mokinių teigia, kad mokytojai yra pravardžiuojami, pusė teigia, kad iš mokytojų yra tyčiojama ir ant jų rėkiama, kas šeštas – kad mokiniai mokytojams grasina trenkti. 5 procentai mokinių žino atvejų, kai mokiniai fiziškai smurtavo prieš mokytojus, o 3 procentai – seksualinio priekabiavimo prie mokytojų atvejų.
- 17.4. Beveik pusė tėvų teigia, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, kas trečias – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų, kas ketvirtas – kad rėkia ant mokytojų, kas devintas – kad mokiniai grasina mokytojams trenkti. Apie fizinį smurtą prieš mokytojus girdėję 4 procentai tėvų, o apie seksualinį priekabiavimą – tik pavieniai tėvai.
- 17.5. Dauguma mokytojų teigia žinantys, kad mokiniai pravardžiuoja mokytojus, du trečdaliai – kad mokiniai tyčiojasi iš mokytojų ir rėkia ant jų, kas trečias – kad mokiniai grasina mokytojui trenkti. 5 procentai mokytojų girdėję apie fizinį smurtą prieš mokytojus, o apie seksualinio priekabiavimo atvejus žino tik pavieniai mokytojai.
- 17.6. Skiriasi 5-12 klasių moksleivių, tėvų ir mokytojų nuomonės apie tai, kiek dažnai mokytojai patiria emocinį smurtą: daugiausia emocinio smurto praneša

mokytojai, mažiau vaikai, o mažiausiai – tėvai. Apie fizinį smurtą girdėję panašiai toks pat procentas vaikų, mokytojų ir tėvų. Vaikų žiniomis, mokiniai dažniau seksualiai priekabiauja prie mokytojų, nei nurodo tėvai ir mokytojai.

XVIII. Saugumas mokykloje

- 18.1. Trečdalis 5-8 klasių moksleivių jaučiasi nesaugiai mokykloje. Tuo tarpu tarp pradinukų ir vyresniųjų klasių moksleivių nesaugiai besijaučiančiųjų yra mažiau.
- 18.2. Pusė tėvų mano, kad jų vaikams mokykloje yra saugu, penktadalis – kad nesaugu, o trečdalis tėvų nežino, abejoja, ar jų vaikui mokykloje saugu.
- 18.3. Kiek mažiau nei pusė mokytojų mano, kad mokiniams mokykloje yra saugu; kas ketvirtas mokytojas įsitikinęs, kad moksleiviams mokykloje yra nesaugu, o kas trečias nežino, abejoja.
- 18.4. Bendros tendencijos, kur ir kada mokykloje vaikams yra saugu, yra tokios pačios visų respondentų – vaikų, tėvų ir mokytojų – vertinimu: saugiausia klasėje, nesaugiausia – mokyklos kieme; saugiausia – per pamokas, nesaugiausia – per pertraukas ir po pamokų.
- 18.5. Trys iš keturių mokytojų mokykloje jaučiasi saugiai, o kas ketvirtas – nesaugiai.

XIX. Nuostatos į smurto priežastis

- 19.1. Visų respondentų – tiek vaikų, tiek tėvų, tiek mokytojų – nuomone, svarbiausia smurtavimo priežastis – psichologinės smurtaujančio problemos. Kita tiek pat svari priežastis suaugusiųjų nuomone – per televiziją rodomas smurtas, tačiau vaikai šią priežastį laiko mažiau įtikinama.
- 19.2. Išsiskiria vaikų ir suaugusiųjų požiūris į kompiuterinius žaidimus: suaugę tai dažniau vertina kaip žiauraus elgesio priežastį, o vaikai rečiau.
- 19.3. Mokytojai dažniau už tėvus akcentuoja tėvų įtaką vaiko smurtavimui. Tuo tarpu tėvai dažniau už mokytojus smurto priežastimi laiko nepakankamą mokymą tinkamai elgtis.

XX. Smurto prevencija mokykloje

- 20.1. Dauguma respondentų – 93,6% mokytojų, 91,9% tėvų ir 79,5% vaikų mano, kad įmanoma sumažinti smurtą mokykloje.
- 20.2. 75,4% mokytojų teigia vykdantys smurto prevenciją mokykloje. 84,6 proc. pradinį klasių, 65,1 proc. 5-8 klasių ir 43,3 proc. 9-12 klasių moksleivių teigia, kad su jais mokytojai daugiausia yra kalbėję smurto prevencijos tema.
- 20.3. 7,5% tėvų teigia dalyvavę mokyklos organizuojamuose renginiuose, skirtuose smurto mažinimo temai.
- 20.4. 72% mokinių yra dalyvavę bent viename smurto prevencijos renginyje.
- 20.5. Daugiausia tėvų žino apie piešinių konkursus, paskaitas ir rašinių konkursus. Apie kitus renginius beveik pusė tėvų teigia nežiną, vyko tokie renginiai ar ne.
- 20.6. Respondentai efektyviausiomis smurto prevencijos priemonėmis laiko objektyvius mokyklos pertvarkymus: vaizdo kameras, apsauginių teikiamą apsaugą ir mokyklos aptvėrimą.
- 20.7. Iš prevencijos renginių respondentai kaip efektyviausius vertina filmų peržiūras ir ekskursijas į organizacijas, o neefektyviausiais laiko piešinių konkursus ir paskaitas.
- 20.8. Mokytojai ir mokyklos administracija laikomi mažiau atsakingais už situacijos keitimą.
- 20.9. Tėvai ir mokytojai linkę permesti atsakomybę vieni kitiems, o atsakingiausia dėl smurto mažinimo laikoma pats nukentėjęs vaikas.

XXI. Pagalbos efektyvumas

- 21.1. 45,8% smurtą patyrusių mokinių kreipėsi pagalbos. Su amžiumi vaikai vis rečiau kreipiasi pagalbos patirto smurto atveju: kreipiasi pagalbos trys ketvirtadaliai pradinį klasių mokinių, kiek mažiau nei pusė 5-8 klasių moksleivių ir tik kas septintas 9-12 klasių moksleivis.
- 21.2. Dažniausiai apie patirtą skriaudą pradinį klasių mokiniai praneša tėvams.

- 21.3. Daugiausia 5-12 klasių moksleivių apie patirtą smurtą pranešė tėvams, pusė pranešė auklėtojams, kiek mažiau – draugams. Rečiau pranešama dalykų mokytojams, mokyklos vadovybei ar kitiems mokykloje dirbantiems specialistams (psichologui, socialiniam darbuotojui).
- 21.4. Pagalbos teigia sulaukę 89,3% jos ieškojusių mokinių.
- 21.5. Mokytojai teigia, kad iš tų vaikų, apie kurių patiriamą smurtą mokytojai žino, į juos kreipiasi pagalbos 72,3% vaikų: 68,5% emocinį, 68,4% fizinį ir 42,0% seksualinį smurtą patiriančių vaikų.
- 21.6. 78,5% atvejų mokytojai susisiekdavo su patyrusio smurtą ir 79,3% - su smurtavusio vaiko tėvais.
- 21.7. Tėvų vertinimu, 52,4% smurtą patyrusių vaikų mokyklos darbuotojai padėjo spręsti iškilusias problemas, o 47,6% – ne.